

HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat Zrt.

KIEGÉSZÍTŐ MELLÉKLET

**2017. ÉVI
ÉVES BESZÁMOLÓHOZ**

TARTALOMJEGYZÉK

I.	ÁLTALÁNOS RÉSZ	3
1.1	A TÁRSASÁG BEMUTATÁSA	3
1.2	EUROCONTROL – LÉGIFORGALMI DÍJAK SPECIÁLIS ELSZÁMOLÁSI RENDSZERE	6
1.3	A SZÁMVITELI POLITIKA ISMERTETÉSE	9
1.3.1	Az éves beszámoló készítése	9
1.3.2	Alkalmazott értékelési eljárások és módszerek	9
1.3.3	Amortizációs politika	13
1.3.4	Céltartalék képzési szabályok	14
1.3.5	Változások a Számviteli Politikában	15
II.	SPECIFIKUS RÉSZ	16
2.1	MÉRLEGHEZ KAPCSOLÓDÓ KIEGÉSZÍTÉSEK	16
2.1.1	TÁRGYI ESZKÖZÖK ÉS IMMATERIÁLIS JAVAK	16
2.1.2	BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK	18
2.1.3	KÉSZLETEK	20
2.1.4	KÖVETELÉSEK	20
2.1.5	ÉRTÉKPAPÍROK	23
2.1.6	PÉNZESZKÖZÖK	23
2.1.7	AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	24
2.1.8	SAJÁT TŐKE	28
2.1.9	CÉLTARTALÉKOK	29
2.1.10	KÖTELEZETTSÉGEK	32
2.1.11	PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	35
2.2	EREDMÉNYKIMUTATÁSHOZ KAPCSOLÓDÓ KIEGÉSZÍTÉSEK	38
2.2.1	ÉRTÉKESÍTÉS NETTÓ ÁRBEVÉTELE	38
2.2.2	EGYÉB BEVÉTELEK	44
2.2.3	ANYAGJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	45
2.2.4	SZEMÉLYI JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK	50
2.2.5	EGYÉB RÁFORDÍTÁSOK	51
2.2.6	PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE	53
2.2.7	TÁRSASÁGI ADÓ	55
2.3	VAGYONI, PÉNZÜGYI ÉS JÖVEDELMI HELYZET ÉRTÉKELÉSE	56
III.	TÁJÉKOZTATÓ RÉSZ	57
3.1	MÉRLEGEN KÍVÜLI TÉTELEK	57
3.1.1	MÉRLEGFORDULÓNAPON NYITOTT HATÁRIDŐS ÜGYLETEK	57
3.1.2	PÉNZÜGYI SZEMPONTBÓL JELENTŐS, MÉRLEGBEN NEM SZEREPLŐ MEGÁLLAPODÁSOK BEMUTATÁSA	58
3.2	VEZETŐ TISZTSÉGVISELŐK, IGAZGATÓSÁG ÉS FELÜGYELŐ BIZ. TAGJAINAK JÁRANDÓSÁGA, ELŐLEGEI, KÖLCSÖNEI	59
3.3	MUNKAVÁLLALÓK ÁTLAGOS STATISZTIKAI LÉTSZÁMA, BÉRKÖLTSÉGE ÉS SZEMÉLYI JELLEGŰ EGYÉB KIFIZETÉSEI	59
3.4	KAPOTT TÁMOGATÁSOK (2016-2017. ÉV ESEMÉNYEI)	60
3.6	KUTATÁS-FEJLESZTÉS TÁMOGATÁSA	66
IV.	MELLÉKLETEK	67
4.1	CASHFLOW KIMUTATÁS	67
4.2	IMMATERIÁLIS JAVAK ÁLLOMÁNYVÁLTOZÁSA	68
4.3	TÁRGYI ESZKÖZÖK ÁLLOMÁNY VÁLTOZÁSA	69
4.4	LÉGIFORGALMI IRÁNYÍTÁSI SZOLGÁLTATÁSOK ÁRBEVÉTELE – FÖLDRAJZI MEGBONTÁSBAN	70
4.5	IMPORTBESZERZÉSEK	71
4.6	TÁRSASÁGI ADÓALAP MÓDOSÍTÓ TÉTELEK	71
4.7	A KÖRNYEZET VÉDELMI KÖZVETLENÜL SZOLGÁLÓ IMMATERIÁLIS JAVAK ÉS TÁRGYI ESZKÖZÖK	72
4.8	A VESZÉLYES HULLADÉKOK, KÖRNYEZETRE KÁROS ANYAGOK MENNYISÉGI ÉS ÉRTÉKADATAI	73
4.9	EGYÉB KÖRNYEZETVÉDELMI KÖTELEZETTSÉGEK	74
4.10	SAKMAI RÖVIDÍTÉSEK MAGYARÁZATA	75

I. Általános Rész

1.1 A társaság bemutatása

A Társaság

cégneve:	HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat Zártkörűen Működő Részvénytársaság
rövidített elnevezése:	HungaroControl Zrt.
alapításának időpontja:	2006. november 22.
cégbíróági bejegyzés időpontja:	2006. december 13.
cégjegyzékszám:	01-10-045570
székhelye:	1185 Budapest, Igló u. 33-35.
telephelye:	1185 Budapest, Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér
fióktelepei:	Kőrishegyi radarállomás – HU-8572 Bakonyszücs, Hrsz.: 0129 Püspökladányi radarállomás – HU-4150 Püspökladány, Hrsz.: 0915/4
alaptőkéje:	20.201.600 ezer forint
tulajdonosa:	Magyar Állam (100%)
alapítói és részvényesi jogok gyakorlója:	a közlekedésért felelős miniszter (1011 Budapest, Fő utca 44-50.)
statisztikai számjele:	13851325-5223-114-01
adószáma:	13851325-2-44

A Társaság működési formája:

A Társaság zártkörűen működő, egyszemélyes részvénytársaság.

Részvények fajtája, száma és névértéke:

A Társaságnál kibocsátott részvények fajtája törzsrészvény.

A Társaság alaptőkéje 20.200 darab, egyenként 1.000 ezer forint, azaz Egymillió forint névértékű „A” részvénytársaságba tartozó részvényben, amelyek kibocsátási értéke részvényenként 1.000 ezer forint, azaz Egymillió forint, továbbá 16 db 100 ezer forint, azaz Egyszázezer forint névértékű „B” részvénytársaságba tartozó részvényben testesül meg, amelyek kibocsátási értéke részvényenként 100 ezer forint, azaz Egyszázezer forint.

A Társaság elektronikus elérhetősége:

Honlap: www.hungarocontrol.hu E-mail: info@hungarocontrol.hu

A légiközlekedésről szóló törvény értelmében a Társaság feladatai:

A légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény a 61/A. §.-ában a HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat Zártkörűen Működő Részvénytársaságot (a Társaság) jelöli ki a légiforgalmi szolgálatok ellátására. A törvény értelmében a Társaság feladatai:

- a) a légiforgalmi irányító, a repüléstájékoztató és riasztó szolgálat ellátása
 - aa) - a katonai körzetek kivételével - Magyarország ellenőrzött légterében,
 - ab) a Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér és légterében, valamint
 - ac) azon nemzetközi kereskedelmi repülőtér és annak légterében, amelyen a tárgyévvel megelőző két év statisztikai adatai alapján számított átlagos éves utasforgalom meghaladja az évi százezer főt, amennyiben a repülőtér üzemben tartója vagy tulajdonosa a szolgáltatásra való felkészülés költségeit és a szolgáltatás díját megfizeti a Társaság részére,
- továbbá Magyarország légterében a légiforgalmi navigációs, távközlési, légtérellenőrző szolgálat ellátása, és az ezekhez szükséges berendezések (kivéve a repülőtéri műszeres leszállító rendszert) működésének biztosítása;
- b) a nemzetközi polgári repülés részére repülésbejelentő és tájékoztató szolgálat ellátása;
 - c) a rendelkezésre álló információk alapján adatszolgáltatás a Magyar Honvédség erre kijelölt szervezete részére, a légtérfelügyelethez szükséges azonosítás elősegítése érdekében;
 - d) légtérgazdálkodás, közreműködés a stratégiai légtér gazdálkodási feladatokban;
 - e) a légi forgalom áramlásának szervezése;
 - f) légi jármű eltűnése, vagy kényszerhelyzetbe kerülése esetén a szükséges intézkedés - kutatás-mentés, valamint egyéb segítségnyújtás - kezdeményezése;
 - g) központi légiforgalmi tájékoztató szolgálat (AIS) ellátása, a légiközlekedéssel kapcsolatos tájékoztató anyagok kiadása;
 - h) - a repülőtéri körzetek kivételével - az ellenőrzött légtérben kívül Magyarország légterében légi járművek részére tanácsadói, repüléstájékoztató és riasztó szolgálat ellátása;
 - i) a feladatainak ellátásával kapcsolatos fejlesztés;
 - j) a légiforgalmi irányító és körzeti repüléstájékoztató szakszemélyzet munkahelyi képzése, illetve továbbképzése;
 - k) műszaki dokumentációs és ahhoz kapcsolódó tájékoztató tevékenység ellátása;
 - l) a koordinált és menetrend-egyeztetett repülőtereken a résidőkiosztás és menetrend-egyeztetés;
 - m) a magyar légtér igénybevételeért fizetendő díjjal összefüggő - nemzetközi szerződésben meghatározott - költségalap kezelése;
 - n) Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér és légterében repülésmeteorológiai feladatok ellátása;
 - o) Budapest Liszt Ferenc Nemzetközi Repülőtér légterében, valamint a külön jogszabályban meghatározott Budapest közeli körzet légtéreiben alkalmazott műszer szerinti repülési eljárások tervezése.

Egyéb jogszabály alapján ellátott feladatok:

A Magyarország Kormánya és a Koszovói Nemzetközi Bizottsági Erő (KFOR) között a Koszovó felett kijelölt légtérben egyes léginavigációs szolgálatok nyújtásáról és egyéb kapcsolódó tevékenységek ellátásáról szóló Végrehajtási Megállapodás kihirdetéséről rendelkező 2013. évi CCXLVIII. törvényben a Társaság számára meghatározott feladatok ellátása.

A Társaság tevékenysége

A Társaság TEÁOR szerinti főtevékenysége: (5223) Légi szállítást kiegészítő szolgáltatás.

A Társaság a főtevékenysége ellátását elősegítő szolgáltató tevékenységeket is elláthat.

A HungaroControl Zrt. a főtevékenységét jelentő légiforgalmi szolgáltatás keretében végzi:

- a Magyarország légterében átrepülő forgalom irányítását,
- valamint a Budapest/Liszt Ferenc repülőtér érkező-induló forgalmának kiszolgálását,
- ezek mellett egyéb piaci alapon működő kiegészítő szolgáltatásokat is nyújt (például vidéki repülőtereken repüléstájékoztató és légiforgalmi irányítási tevékenység; oktatás).

Az Éves Beszámoló összeállítása

Az Éves Beszámolót a Társaság vezérigazgatója: Szepessy Kornél (1082 Budapest, Corvin sétány 1/B V. em. 2a) önállóan írja alá.

A Társaságnál a könyvviteli szolgáltatás körébe tartozó feladatok irányításáért, vezetéséért felelős személy: Lepres Orsolya, bejegyzett könyvvizsgáló (1194 Budapest, Viola u. 27.), MKVK tagsági száma: 005400.

A Társaság könyvvizsgálóinak adatai:

Ernst & Young Könyvvizsgáló Korlátolt Felelősségű Társaság (1132 Budapest, Váci út 20.), MKVK nyilvántartási száma: 001165. A könyvvizsgálatért a könyvvizsgáló által kijelölt felelős személy Bartha Zsuzsanna (5900 Orosháza, Rákóczi út 25.), MKVK tagsági száma: 005268.

A tárgyévi üzleti évre vonatkozó beszámoló könyvvizsgálataért szerződésben megállapított összeg 7.800 ezer forint. Az egyéb szolgáltatásokért felszámított díjak összege 1.930 ezer forint.

1.2 Eurocontrol – légiforgalmi díjak speciális elszámolási rendszere

A HungaroControl Zrt. főtevékenységén belül a három fő üzletág:

- Útvonalirányítás (En Route): a Magyarország felett átrepülő forgalom irányítása,
- Terminálirányítás (TNC): a Budapest közelkörzetében működő Budapest/Liszt Ferenc repülőtér le- és felszálló légiforgalom irányítása,
- A Koszovó felett kijelölt légtérben egyes léginavigációs szolgálatok nyújtása és egyéb kapcsolódó tevékenységek ellátása.

Az üzletágak bemutatása

Útvonalirányítás – Magyarország légterében

Magyarország 1992-ben lett tagja az Eurocontrol Multilaterális Egyezménynek, amelynek keretében a szerződő államok vállalták, hogy összehangolt politikát léptetnek életbe közös elszámolási rendszer felállításával az *útvonaldíjak* megállapítására, kiszámlázására, beszedésére és nyilvántartására. Az útvonal irányítási díjak meghatározását a léginavigációs szolgálatok közös díjszámítási rendszerének létrehozásáról szóló 391/2013/EU bizottsági végrehajtási rendelet szabályozza.

Az Eurocontrol Központi Útvonaldíj Iroda (Central Route Charges Office – CRCO) a tagországok repülési adatszolgáltatásai alapján számlázza a légitársaságok felé az általuk végrehajtott repülésekkel kapcsolatos légiforgalmi díjakat, beszedi azokat, majd átutalja a légiforgalmi szolgáltatóknak. Mindezen tranzakciókról részletes nyilvántartást vezet, amelyet a tagállamok részére havi rendszerességgel elérhetővé tesz. Ezen tevékenység után az útvonalirányítás (En Route) esetében adminisztrációs díj kerül felszámításra, amelyet az adott repülésekkel kapcsolatos útvonaldíjon felül a légitársaságok megfizetnek a havi kiszámlázás során, a Multilaterális Egyezménynek megfelelően.

Terminálirányítás – Liszt Ferenc Nemzetközi repülőtér és Budapest közelkörzetében

A léginavigációs szolgálatok közös díjszámítási rendszerének létrehozásáról szóló 391/2013/EU bizottsági végrehajtási rendelet szintén szabályozza a terminálirányításhoz kapcsolódó „közelkörzeti díjszámítási körzet” költség-alapjának (TNC) és egységes díjainak meghatározását.

A TNC díjakkal kapcsolatos követelések kezelésére az Eurocontrol és Magyarország között létrejött bilaterális megállapodás alapján kerül sor, amellyel kapcsolatban a HungaroControl egy évre vonatkozóan előre meghatározott összeget fizet, és a terminál-költségalapban felszámít a légitársaságok felé.

Koszovói magas légtér irányítása

A Koszovó felett kijelölt légtérben egyes léginavigációs szolgálatok nyújtásáról és egyéb kapcsolódó tevékenységek ellátásáról szóló, Magyarország Kormánya és a Koszovói Nemzetközi Biztonsági Erő (KFOR) között létrejött Végrehajtási Megállapodás alapján a Társaság végzi a Megállapodásban kijelölt légtérben az átrepülő forgalom irányítását.

A koszovói irányítás a közös Szerbia-Montenegró-KFOR „En Route” díjszabási zóna keretein belül működik. A szolgáltatásnyújtás bevételeinek és költségeinek elszámolása a közös Szerbia-Montenegró-KFOR költségalapon keresztül történik valamennyi érintett fél szoros

együttműködésében, az Eurocontrol útvonal-használati díjak fizetésre vonatkozó elveivel összhangban.

Elszámolási rendszerek

Teljes költségmegtérítési rendszer

2011. december 31-ig a légiforgalmi szolgáltatás költségei az úgynevezett „teljes költségmegtérítési rendszer” keretein belül térültek meg.

A „teljes költségmegtérítési” elszámolási rendszer sajátossága, hogy az egységdíjtétel meghatározásához előzetesen meg kell határozni a következő évre várható forgalom és a szolgáltatás nyújtásához szükséges költségek nagyságát, azonban a forgalom tényleges alakulása, illetve a tényleges költségek nagysága a tervezettől mindig eltér, így az egyes tagállamok esetében a költségek teljes megtérülése adott évre vonatkozóan nem érhető el teljes pontossággal. Bizonyos években bevételhiány, máskor bevételtöbblet keletkezik. A hiány és a többlet kiegyenlítése az úgynevezett „kiigazító mechanizmus” alkalmazásával történik, melynek keretében az adott év (n) bevételének hiánya/többlete elszámolásra kerül, ettől eltérő tagállami szándék hiányában – főszabály szerint az „n+2”-ik évben az egységdíjtétel kalkulációja során. Az adott évben keletkező bevételi többlet/hiány árbevétel a mérlegben elhatárolásra kerül, majd n+2 évben kerül feloldásra. Ebben az elszámolási rendszerben a légiforgalmi szolgáltatók nem viselnek sem költség-, sem forgalmi kockázatot.

Míg 2012. évet megelőző években a minden légiforgalmi irányítói szolgáltatás a teljes költségmegtérítés rendszerén belül működött, a 2015. üzleti évtől már csak a Koszovói irányítás költségeinek elszámolása történt a teljes költségmegtérítési rendszeren belül.

Teljesítmény tervezési rendszer

A teljes költségmegtérítési rendszert 2012-től felváltotta a kockázatok megosztását előtérbe helyező „teljesítményrendszer” a Bizottság 691/2010/EU Rendeletével, illetve az azt hatályon kívül helyező 39/2013/EU Rendelettel.

Az útvonalirányítási szolgáltatás (En Route) esetében 2012. január 1. óta, a terminálirányítás (TNC) esetében pedig 2015. január 1-től kezdődően lépett életbe a *teljesítményrendszer*, amely bizonyos paraméterek mentén kockázati (költség- és forgalomkockázat) elemeket vezetett be a díj meghatározása során. Ez azt jelenti, hogy a tervtől való meghatározott eltérések többé nem számolhatók el, hanem a Társaság egyes kockázatokát már maga viseli, annak költségei őt terhelik, illetve ő rendelkezik az extra bevételekkel. A teljes költségmegtérítés rendszerében keletkezett egyenlegeket a teljesítményrendszer keretein belül továbbra is el lehet számolni, meg lehet téríteni.

A teljesítményrendszerben az érintett EU-s országoknak előre meghatározott tervezési időszakokra (ún. referencia időszak) teljesítménytervet, azaz költség és forgalmi tervet, és ezekkel együtt négy, előre meghatározott teljesítményterületen (repülésbiztonság, környezetvédelem, kapacitás, költséghatékonyság) teljesítménycélokat kell meghatározniuk. Az adott ország teljesítménytervében meghatározott teljesítménycélok kialakítása során figyelembe kell venni az adott teljesítményterületre uniós szinten kitűzött teljesítménycélokat is.

A teljesítményterületek közül, kiemelkedik a költséghatékonysági terület, elsősorban az ehhez kapcsolódó új kockázatok, illetve pénzügyi hatások miatt. A legfőbb kockázatok, melyek az új rendszerben megjelennek:

1. Költség kockázat

A teljesítménytervben meghatározott reál költségszinthez képest magasabb költséget csak a jogszabályban (1794/2006 EK rendelet, illetve az azt hatályon kívül helyező 391/2013 EU rendelet) meghatározott korlátozott számú esetben van mód érvényesíteni (ezek az ún. „nem kontrollálható költségek”), ellentétben a teljes költségmegtérüléssel, ahol az összes tevékenységgel összefüggésben felmerült költséget át lehetett hárítani a szolgáltatást igénybe vevő légitársaságokra. Előbbiekből kifolyólag, az árfolyam-mozgásokból adódó kockázatokat sem lehet már az új rendszerben áthárítani a légtérhasználókra. Annak eredményeképp azonban, hogy a teljesítményrendszerben a költség kockázat a reál költségszinthez kapcsolódik, az infláció tervtől eltérő alakulásának kockázatát továbbra is a légiforgalmi irányítást igénybe vevő légtérhasználók viselik.

2. Forgalmi kockázat

A teljesítménytervben meg kell határozni az adott referencia időszakra vonatkozóan becsült forgalom nagyságát is. A teljesítményrendszer keretei között a forgalmi szint eltéréséből adódó bevétel kiesést, illetve többletet egy bizonyos szintig már a szolgáltatóknak kell viselniük. Erre egy sávok kockázatmegosztás keretében kerül sor az alábbiak szerint:

Forgalom eltérés nagysága a tervhez képest	Szolgáltató viseli	Légtérhasználó viseli
±0-2%	100%	0%
±2-10%	2% fölötti rész 30%-a	2% fölötti rész 70%-a
±10%-	10% fölötti rész 0%-a	10% fölötti rész 100%-a

A forgalmi eltérés hatásának számítása során vannak olyan tételek, amelyeket nem kell figyelembe venni, azaz ezen esetekben a légtérhasználók viselik teljes mértékben az eltérés kockázatát (meteorológiai költségek, hatósági költségek, nemzetközi hozzájárulások és elszámolási egyenlegek esetében).

A terminálirányítási szolgáltatás tekintetében a vonatkozó uniós jogszabályok alapján 2015-től a Terminálirányítási üzletág is a teljesítményrendszer hatálya alá került. A 391/2013 EU Rendelet alapján tagállami bejelentés esetén a 225.000 mozgásszám alatti repülőterek esetében (ilyen a Liszt Ferenc reptér is) nem kötelező a forgalmi kockázat viselése, az továbbra is a légtérhasználóknál maradhat. Magyarország az erre vonatkozó bejelentést az Európai Bizottság felé 2013 júniusában megtette, így a második referencia periódusban a terminál irányítás kapcsán a forgalmi kockázatot a Társaságnak nem kell viselnie.

1.3 A számviteli politika ismertetése

1.3.1 Az éves beszámoló készítése

A HungaroControl Zrt. a többször módosított, számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (Számviteli törvény, a továbbiakban: Szt.) alapján könyvvezetésében a kettős könyvvitelt alkalmazza, és éves beszámolót készít december 31-i fordulónappal. Az éves beszámolóval egyidejűleg a Társaság üzleti jelentést is készít.

A mérlegkészítés időpontját a Társaság az üzleti évet követő év március 15. napjával határozza meg. A Társaság üzleti éve a naptári év.

A Társaság „A” típusú mérleget készít. A Társaság az eredménykimutatását összköltség eljárással állítja össze. A Társaság nem él a Szt. által biztosított összevonási, részletezési lehetőségekkel, azaz mérlegében, eredménykimutatásában sorokat nem von össze, új sorokat nem szerepeltet.

A Társaság könyveit forintban vezeti, az éves beszámoló pénzneme a forint. Az Eurocontrol részére készítendő költségálgalap-elszámolás is forintban készül.

A Társaság az Szt. 155.§. 2) alapján könyvvizsgálatra kötelezett.

1.3.2 Alkalmazott értékelési eljárások és módszerek

A Társaság az eszközeit és a forrásait a Számviteli törvénynek megfelelően egyedileg értékeli.

A tárgyi eszközöknél és immateriális javaknál az egyedi értékelés egyedi és csoportos nyilvántartásra épül. Csoportot képeznek azok az eszközök, amelyek fajta, hasznosítási cél, üzembe helyezési időpont, beszerzési érték, illetve előállítási költség, költséghely és felelős megőrző szempontjából azonosnak tekinthetők.

A terv szerinti és a terven felüli értékcsökkenési leírás módjára, az értékvesztés elszámolásának és visszairásának eseteire, valamint az egyes tárgyi eszközök esetében a leírási kulcsok meghatározására vonatkozó részletes szabályokat az Amortizációs politika tartalmazza.

A befektetett pénzügyi eszközök között a tulajdoni részesedés nyilvántartásba vételének időpontja: részvény, üzletrész vásárlása esetén a tulajdonjog megszerzés időpontja. A tulajdonjog megszerzésének időpontja alapítás, tőkeemelés esetén a tulajdoni részesedés cégjegyzékbe való bejegyzésének dátuma. A tartós tulajdoni részesedést jelentő befektetések értékelése egyedileg, mérlegelt átlagár alapján történik. A mérleg fordulónapján értékvesztést számol el a Társaság, ha:

- a tőzsdén és egyéb tőkepiacon jegyzett részesedés esetében – kellően aktív piac esetén – a jegyzési árfolyam tartósan és jelentősen a könyv szerinti átlagos árfolyam alá csökken (a leértékelés a mérlegkészítés időpontjában érvényes jegyzési átlagárfolyamra történik),
- nem jegyzett részesedés esetén a Társaság részesedésére jutó saját tőke értéke tartósan és jelentősen a könyv szerinti érték alá csökken (az értékvesztést a részesedésre jutó saját tőke összegéig számolja el).

Leányvállalatnak vagy közös vezetésű vállalkozásnak minősülő befektetés esetében a részesedés (üzleti- vagy cégértékkel, illetve a vállalkozásnak adott kölcsönrel korrigált) értéke

a befektetés realizálható értékével kerül összevetésre. Amennyiben a részesedésre jutó saját tőke összege alacsonyabb, mint a részesedés üzleti- vagy cégértékkel, illetve a vállalkozásnak adott kölcsönnel korrigált könyv szerinti értéke, meghatározásra kerül a részesedés realizálható értéke. Értékvesztés elszámolására akkor kerül sor, ha

- a realizálható érték tartósan alacsonyabb, mint a részesedés üzleti- vagy cégértékkel korrigált, illetve a befektetés részére adott kölcsönnel növelt könyv szerinti értéke; és
- a részesedés jövőbeli üzleti kilátásai vagy a működésével kapcsolatos stratégiai tényezők sem támasztják alá a befektetés megtérülését.

A befektetett pénzügyi eszközök között nyilvántartott egyéb, nem kereskedési célúnak minősített *értékpapírok* bekerülési értéke: a vételár, illetve a szerzési érték. Az azonos nemű, több beszerzésből származó értékpapírok elidegenítése, bevonása során a könyv szerinti érték csökkentése FIFO módszerrel történik. Abban az esetben, ha a könyvekben szereplő befektetett pénzügyi eszköz piaci értéke tartósan a könyv szerinti érték alá csökken, a Társaság értékvesztést számol el a piaci érték szintjéig. Az értékvesztést a pénzügyi ráfordítások között kell elszámolni. A Társaság egyedileg minősített lényeges eszközei azok, amelyek a mérleg sor 20%-ának értékét képezik és nagyobbak 5.000 ezer forintnál, továbbá minden, egyedileg lényegesnek minősített eszköz.

A *készleteket* egyedileg értékeli a Társaság. Egyedi értékelésnek minősül a csoportosan nyilvántartott, azonos paraméterekkel rendelkező eszközök átlagos beszerzési áron történő értékelése is. A Számviteli törvény szerinti bekerülési értéket a vásárolt anyagok, áruk esetében mérlegelt átlagáras eljárással határozza meg. A Társaság a vásárolt készletek beszerzési árát csökkenti:

- ha a készlet nem felel meg a készletekre vonatkozó előírásoknak (szabvány, szállítási feltételek, szakmai előírás, stb.), az eredeti rendeltetésének, vagy megrongálódott, vagy
- ha a készlet eredeti állapotában nem következett be változás, azonban a Társaság a tevékenységének, az alkalmazott technológiának vagy a piaci körülményeknek a megváltozása miatt a készletet nem tudja az eredeti céljának, rendeltetésének megfelelően felhasználni, és emiatt feleslegessé válik.

Ekkor a készlet értékének csökkenését – a különbözetnek értékvesztéskénti elszámolásával – a becsült eladási ár szintjéig kell elszámolni.

A mérlegben a *követelést* az elfogadott, az elismert összegben, illetve a már elszámolt értékvesztéssel csökkentett, az értékvesztés visszaírt összegével növelt, könyv szerinti értéken kell kimutatni. A vevők és adósok egyedi minősítése alapján az üzleti év mérleg fordulónapján fennálló és a mérlegkészítés időpontjáig pénzügyileg nem rendezett követelésnél (ideértve a hitelintézetekkel, pénzügyi vállalkozásokkal szembeni követeléseket, a kölcsönként, az előlegként adott összegeket, továbbá a bevételek aktív időbeli elhatárolása között lévő követelésjellegű tételeket is) értékvesztést számolunk el – a mérlegkészítés időpontjában rendelkezésre álló információk alapján – a követelés könyv szerinti értéke és a követelés várhatóan megtérülő összege közötti – veszteségjellegű – különbözet összegében, ha ez a különbözet tartósan mutatkozik és jelentős összegű. A Társaság a minősítést a mérlegkészítés időpontjában rendelkezésre álló információk alapján végzi, amelynek során megbecsüli a követelés befolyásának várható százalékát. A minősítés során a követeléseket, kölcsönöket, előlegeket: problémamentesnek / határidőn túlinak / kétesnek / illetve behajthatatlannak minősítjük.

- Problémamentes az a követelés, amely esetében egyrészt a fizetési határidő még nem járt le, másrészt a határidőre történő pénzügyi teljesítést – információink, ismereteink szerint – semmilyen körülmény nem gátolja.

- Határidőn túli követelésnek minősül az a követelés, amelynél a megállapodás (szerződés, számla) szerinti, vagy egyéb jogszabály alapján előírt fizetési határidő lejárt.
- Kétesnek akkor tekinthető a követelés, ha annak realizálása az időpont, illetve az összecszerűség tekintetében a megismert körülmények miatt bizonytalanná vált.
- Behajthatatlannak a Szt. 3.§ (4) 10. pontja alapján minősíthető a követelés.

A mérleg fordulónapon fennálló határidőn túli, valamint a kétesnek minősített követelések után, a vevők, adósok egyedi minősítése alapján elszámolandó értékvesztés mértéke: a követelés könyv szerinti értéke és a követelés várhatóan megtérülő összege közötti – veszteségjellegű – különbözet összegében, ha ez a különbözet tartósan mutatkozik és jelentős összegű. Az értékvesztés számviteli elszámolása szempontjából Társaságunk vevőnként, adósonként együttesen kisösszegűnek tekinti a 100 ezer forintot meg nem haladó követeléseket. Az értékvesztést egyéb ráfordításként számoljuk el. Amennyiben a vevő, az adós minősítése alapján a követelés várhatóan megtérülő összege tartósan és jelentősen meghaladja a követelés könyv szerinti értékét, a különbözettel a korábban elszámolt értékvesztést visszaírással csökkentjük.

A *légitársaságokkal szemben felmerülő követeléseinket* az Eurocontrol Központi Útvonaldíj Iroda (CRCO) kezeli, ő számolja ki, számlázza ki és szedi be a légtér igénybevételéért fizetendő díjakat. A követelések kezelésének keretein belül a CRCO tesz javaslatot a behajtásra teendő intézkedésekre. Az esedékes összeg behajtásával kapcsolatban vagy az Eurocontrol vagy az Eurocontrol kérésére egy Szerződő Állam indíthat peres eljárást. A behajtást vagy peres, vagy peren kívüli eljárással kell végrehajtani. Az Eurocontrol által kétesnek minősített követelésekre 100 % értékvesztés kerül elszámolásra.

Egyéb kétes kintlévőség esetében a rendelkezésre álló ismeretek, a vevő minősítése, valamint egyedi mérlegelés alapján kerül meghatározásra az értékvesztés mértéke.

A behajthatatlannak minősített követelések nem képezik az értékvesztés elszámolásának alapját, azokat - legkésőbb mérlegkészítéskor - a mérlegkészítéskor rendelkezésre álló információk alapján egyéb ráfordításként le kell írni. Behajthatatlan követelést a mérlegben a Társaság nem mutat ki.

A *forgóeszközök közt nyilvántartott értékpapírokat*, melyeket a Társaság nem kereskedési célú pénzügyi instrumentumként minősít, beszerzési értékükön (vétélár) vesszük nyilvántartásba. A Társaság által választott egyedi beszerzési áras nyilvántartás beszerzési árai: vétélár, sajátos bekerülési értékek. Az azonos nemű, több beszerzésből származó értékpapírok elidegenítése, bevonása során a könyv szerinti érték csökkentése FIFO módszerrel történik, vagyis az először beszerzett eszközök könyv szerinti értéke kerül először kivezetésre. A kamatozó értékpapír bekerülési (beszerzési) értéke nem tartalmazza a felhalmozott kamat összegét. Minden olyan gazdasági eseményt, melynek hatása a mérlegkészítésig ismertté vált és a mérleg fordulónapon meglévő eszközöket érinti az értékelés során figyelembe vesszünk.

A Társaság a valutapénztárba bekerülő *valutát*, a devizaszámlára kerülő *devizát*, a külföldi pénzügyi értékre szóló *követelést*, *befektetett pénzügyi eszközt*, *értékpapírt*, illetve *kötelezettséget* a bekerülés napjára, illetve a teljesítés napjára vonatkozó, Magyar Nemzeti Bank által közzétett, hivatalos devizaárfolyamon számítja át forintra.

A beruházásokhoz kapcsolódó devizakészlettel nem fedezett devizahitelek, devizakötelezettségek évközi realizált és év végi nem realizált árfolyam-különbözeteit a Társaság a beruházások értékének részeként számolja el.

Valós értékelés

A Társaság az európai közösségi szabályozáshoz való közelítés érdekében alkalmazza a *kereskedési célú pénzügyi instrumentumok*, valamint a *fedezeti célú származékos ügyletek* körére a valós értékelés elvét. Az értékesíthető pénzügyi eszközök esetében a Számviteli Törvény lehetőséget ad a valós értékelés alkalmazására, ezzel a lehetőséggel a Társaság nem él. A Társaság csak olyan pénzügyi eszközök és pénzügyi kötelezettségek, illetve ügyletek esetében alkalmazza a valós értéken történő értékelést, amelyek esetében a valós érték megbízhatóan meghatározható. A valós értéken történő értékelést a havi és éves zárások során, a mérleg fordulónapján fennálló információk alapján végzi el.

A *fedezeti célú származékos ügyletek* értékelése valós értéken történik. A valós érték megállapítása az alábbiak alapján történik (a felsoroltak egyben sorrendet is jelentenek abban az esetben, ha egy adott instrumentum valós értéke több módon is megállapítható):

- tőzsdei jegyzési ár, kellően aktív piac esetén,
- tőzsdén kívüli piaci ár, amely a partner értékelése (Mark-to-Market érték) vagy független felek szabad megállapodása alapján, illetve korábbi tranzakciókkal, árajánlatokkal megfelelően alátámasztva a piaci értékítéletet az értékelés időpontjában megbízhatóan jelzi. A piaci érték a hozamgörbék alapján a várható pénzmozgások diszkontált nettó jelenértékével egyezik meg. Amennyiben ilyen érték rendelkezésre áll, az jobb becslést nyújt a valós értékhez, mint a spot árfolyamok, mivel figyelembe veszi a piac jövőre vonatkozó objektív előrejelzéseit is,
- a pénzügyi instrumentum összetevőinek a piaci ára alapján számított érték,
- a pénzpiaci értékelések során rendszerint használt értékelési eljárásokkal (pl. pénzáramok diszkontált jelenértéke), külső premisszák alkalmazásával számított érték mérleg fordulónapján fennálló piaci értékviszonyok alapján.

Cashflow fedezeti ügyletek valós értéken történő értékelése

A devizaárfolyam-kockázat kezelése céljából a Társaság cashflow fedezeti ügyleteket köt, mivel a „teljesítményrendszer” keretein belül a Társaságra hárul - egyéb kockázatok mellett – az árfolyamkockázatok viselése. Annak érdekében, hogy a magyar számviteli törvény szerint készített beszámoló a fedezeti ügyletek bemutatásában ne mutasson lényeges eltérést az IFRS beszámolási standardok szerint elkészítendő beszámolóban történő bemutatástól, a Társaság a származékos ügyleteit a Számviteli Törvény 59/A-59/F. §-okban szereplő valós értéken történő értékelés szabályai szerint értékeli.

Az átértékelési különbözetet a saját tőkén belül, az értékelési tartalék részét képező, valós értékelés értékelési tartalékában kell kimutatni a cashflow fedezeti ügylet esetén, jellegétől függően, az ügyletnek rendelt követelések, illetve kötelezettségek között kimutatott pozitív, illetve negatív értékelési különbözettel szemben, az ügylet tárgyát képező pénzügyi instrumentum aktuális értékelés napján érvényes piaci értéke (valós értéke) és kötési (határidős) árfolyama közötti különbözetnek a megelőző utolsó értékelés napján érvényes piaci értéke (valós értéke) és kötési (határidős) árfolyama közötti különbözethez képest fennálló eltérése összegében (előjelének megfelelően).

A Társaság a cashflow fedezeti ügyleteket minden hónap végén értékeli. A tranzakció értékelését a valós értékelés szabályai alapján végezzük lejáratig minden hónap végén a bankok által ügyletenként közölt Mark-to-Market (MtM) értéken értékelve. A Társaság a teljes valós értéket alkalmazza értékeléshez. A valós érték különbözet az ügylet várható eredménye:

Valós érték különbözet = kötési (határidős) ár – ügylet értékelés napjára vonatkozó piaci ára (valós értéke)

Az értékeléskor keletkezett valós érték különbözet elszámolása hatékony fedezeti kapcsolat esetén csak a mérleget érinti, eredményhatása nincs. A saját tőkén belül a valós értékelés értékelési tartalékaként illetve a származékos ügyletek +/- értékelési különbözeteként mutatjuk ki. A fedezeti ügylet nem hatékony részének valósérték-változása közvetlenül az eredménykimutatásban kerül elszámolásra, a pénzügyi műveletek egyéb bevételei vagy egyéb ráfordításai között.

Az ügyletek zárásakor az ügyletekkel kapcsolatban a mérlegben és mérlegen kívül felvett követeléseket, kötelezettségeket és a hozzájuk kapcsolódó értékelési tartalékokat és különbözeteket mind vissza kell forgatni. Az ügylet zárásakor keletkezett eredmény elszámolása hatékony kapcsolat esetén a fedezett ügyleten keletkezett árfolyamkülönbséggel szemben nettó módon történik. Az ezen felüli nyereség/veszteség a pénzügyi műveletek nyereségét/veszteségét növeli.

1.3.3 Amortizációs politika

A Társaság a tárgyi eszközöket és az immateriális javakat a Szt. szerinti bekerülési értéken értékelte, csökkentve a Számviteli Politika alapján meghatározott értékcsökkenés összegével. A terv szerinti értékcsökkenés megállapítása, elszámolása a maradványértékkel csökkentett bekerülési érték alapján lineáris leírással történik az üzembe helyezés, használatba vétel napjától.

Immateriális javak

A hasznos élettartam, valamint a maradványérték megállapítása amortizálható eszközönként egyedileg történik. A Szt. 3.§ (4) bekezdés 6. pontjában foglaltak szerint a maradványérték nulla is lehet.

A Társaság mérlegében megjelenő immateriális javak jellemző értékcsökkenési kulcsai:

- Vagyoni értékű jogok: 20% - 33%
- Szellemi termékek: várható hasznos élettartam alapján, jellemzően 14,5% - 33%

A terv szerinti értékcsökkenés megállapítása, elszámolása a jelentős maradványértékkel csökkentett bekerülési érték alapján lineáris leírással történik az üzembe helyezés, használatba vétel napjától. Az értékcsökkenés elszámolására havonta kerül sor a tárgyhónap utolsó napjával.

Negatív üzleti vagy cégértéket a Társaság a könyveiben nem mutat ki.

Tárgyi eszközök

A tárgyi eszközöket beszerzési, előállítási költségen, illetve apportértéken kell állományba venni. A hasznos élettartam, valamint a maradványérték megállapítása amortizálható eszközönként egyedileg történik. A Szt. 3.§ (4) bekezdés 6. pontjában foglaltak szerint a maradványérték nulla is lehet. A 100 ezer forint egyedi beszerzési értéket meg nem haladó tárgyi eszközök értékcsökkenése a használatba vétel időpontjában, egy összegben kerül elszámolásra.

A Társaság mérlegében megjelenő tárgyi eszközöknél a hasznos élettartam megállapítása alapján jellemzően a következő értékcsökkenési kulcsok kerülnek alkalmazásra:

- Épületek és építmények: 2,5%
- Idegen tulajdonú ingatlanon végzett beruházások: 6%
- Műszaki és számítástechnikai berendezések: 14,5% - 33%
- Járművek: 10%-20%
- Bútorok: 10%
- Egyéb berendezések: 14,5% - 33%

A terv szerinti értékcsökkenés megállapítása, elszámolása a jelentős maradványértékkel csökkentett bekerülési érték alapján lineáris leírással történik az üzembe helyezés, használatba vétel napjától.

A terv szerinti értékcsökkenési leírást megváltoztatja a Társaság, amennyiben az eszközöknél az évenként elszámolásra kerülő értékcsökkenés megállapításakor figyelembe vett körülményekben (bruttó érték, hasznos élettartam, rendeltetésszerű használat) lényeges változás következik be. Lényegesnek tekinthető az a változás, amelynek hatására az egyedi eszköz hasznos élettartama legalább (+/-) 2 évvel, de az éves értékcsökkenési leírás összege minimum 1 millió forinttal megváltozik.

A Társaság nem számol el terv szerinti értékcsökkenést azokra az eszközeire, amelyeknek értéke a használat során nem csökken.

Terven felüli értékcsökkenést számol el a Társaság, ha a vagyoni értékű jog a várható leírási időn belül csak korlátozottan vagy egyáltalán nem érvényesíthető, ha a szellemi termék és a tárgyi eszköz hiányzik, megrongálódott vagy megsemmisült, ha az immateriális javak és tárgyi eszközök piaci értéke tartósan és jelentősen alacsonyabb a könyv szerinti értéknél.

Az elszámolt piaci értékelésen alapuló terven felüli értékcsökkenést visszairja, ha az alacsonyabb értékelés okai már nem, vagy csak részben állnak fenn. A Társaság visszairást csak az eszközök év végi értékeléséhez kapcsolódóan számol el.

1.3.4 Céltartalék képzési szabályok

A Társaság az adózás előtti eredmény terhére céltartalékot képez a várható kötelezettségekre, illetve a várható jövőbeni költségekre.

a. Céltartalék képzés a várható kötelezettségekre

Peres ügyekből származó várható kötelezettségek fedezetére képzett céltartalék

A le nem zárt peres ügyekből származó várható kötelezettségek fedezetére céltartalék képzésre kerül sor a várható összegben (a perérték és a per várható kimenetelének függvényében meghatározott arány alapján), abban az esetben, ha a mérlegkészítéskor valószínűsíthető, hogy a Társaságnak pénzügyi kötelezettsége keletkezik a jogvita lezárásakor.

b. Hosszú távú munkavállalói juttatásokkal kapcsolatos biztos jövőbeni kötelezettségek fedezetének biztosítására képzett céltartalék

A Társaság céltartalékot képez *hosszú távú munkavállalói juttatásokkal kapcsolatos biztos jövőbeni kötelezettségek fedezetének biztosítására*. Az így megképzett és beállított céltartalék a

Kollektív Szerződés, illetve az Irányítói Életpálya Megállapodáson és jogszabályon alapuló azon juttatásokat öleli fel, amelyek az Szt. 41. §-a alapján a tárgyévi mérlegfordulónapon valószínű vagy bizonyos, hogy fennállnak, de összegük vagy esedékességük időpontja még bizonytalan.

A céltartalék meghatározása aktuáriusi számítás alapján, a meglévő dolgozói állomány korának és juttatási körének megfelelően, a mintegy 40 éves életpályamodell figyelembevételével történt. A juttatásokra kimutatott biztos jövőbeni kötelezettségek értéke a magyar számviteli előírásoknak megfelelően nem a diszkontált értéken került elszámolásra.

c. Céltartalék képzés várható jövőbeni költségekre

A Társaság céltartalékot képez olyan várható, jelentős költségekre, amelyekről a mérlegfordulónapon feltételezhető vagy bizonyos, hogy a jövőben felmerülnek, de összegük vagy felmerülésük időpontja még bizonytalan és nem sorolhatók a passzív időbeli elhatárolások közé.

A Társaság a fentiek szerint meghatározott jogcímenek képzett valamennyi céltartalékot mérlegkészítéskor – a rendelkezésre álló információk alapján – értékhatártól függetlenül felülvizsgálja, és a felülvizsgálat eredménye alapján értéküket aktualizálja.

1.3.5 Változások a Számviteli Politikában

2017-ben a Társaság Számviteli Politikájában a kétes követelésekre elszámolandó értékvesztés terén történt változás. A múltban a légitársaságokkal szemben fennálló és kétesnek minősített követelések megtérülésének és az elszámolt értékvesztések felülvizsgálata azt mutatta, hogy az Eurocontrol által kétesnek minősített vevői követelések megtérülése elhanyagolható, így az elszámolandó értékvesztés mértékének emelése indokolt. Míg a 2016. éves beszámolóban az Eurocontrol által végzett vevőminősítés alapján a légitársasági követelésekre aktív légitársaságok esetén 50% értékvesztés, fizetéseképtelen vagy csődbe ment légitársaságokra 75% értékvesztés került megképzésre, és a teljes veszteség realizálására csak a kinnlevőségek behajthatatlan követelésként történő leíraskor került sor, addig 2017-től a kétes követelésekre képzett értékvesztés mértéke 100%-ra emelkedett.

II. Specifikus Rész

2.1 Mérleghez kapcsolódó kiegészítések

2.1.1 TÁRGYI ESZKÖZÖK ÉS IMMATERIÁLIS JAVAK

Immateriális javak

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31.	Záró 2017.12.31	Változás %
Vagyoni értékű jogok	7 650 903	8 330 044	9%
Szellemi termékek	62 829	48 533	-23%
Immateriális javara adott előleg	0	19 316	
Immateriális javak	7 713 732	8 397 893	9%

A Társaság a vagyoni értékű jogok között mutatja be azon tevékenységét segítő szoftvereket is, melyek tulajdonjogával nem rendelkezik. Legjelentősebb ezek közül a MATIAS légiforgalmi irányító szoftver-rendszer, mely folyamatos fejlesztés által az európai jogszabályi követelményeknek megfelel és Európa egyik lefejlettebb légiforgalmi irányító rendszere.

Az immateriális javak nettó értéke az előző évhez képest összességében 9%-kal nőtt.

A növekedés fő oka, hogy új vagyoni értékű jogként 2,8 milliárd forint értékű beruházás valósult meg, melyen belül legjelentősebb fejlesztés a MATIAS rendszer legújabb verziójának 2,2 milliárd forint értékű beszerzése volt. Ezzel szemben az aktivált immateriális javakra elszámolt értékcsökkenési leírás 2,1 milliárd forint volt.

Az immateriális javak részletes állományváltozását a **4.2. sz. melléklet** tartalmazza.

Tárgyi eszközök

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31.	Záró 2017.12.31	Változás %
Ingatlanok és kapcsolódó vagyoni értékű jogok	8 218 570	8 049 711	-2%
Műszaki berendezések, gépek, járművek	6 145 017	5 784 428	-6%
Egyéb berendezések, felszerelések, járművek	1 927 283	2 117 378	10%
Beruházások, felújítások	611 705	856 853	40%
Beruházásokra adott előleg	0	4 466	-
Tárgyi eszközök	16 902 575	16 812 836	-1%

A tárgyi eszközök nettó értéke 1%-os csökkenést mutat a 2016. december 31-hez viszonyítva. Lényeges változás a Műszaki berendezések, gépek nettó értékében, valamint a befejezetlen beruházások állományának növekedésében volt. A folyamatban lévő beruházások december 31-i értékei a „Befejezetlen Beruházások” részben kerülnek bemutatásra.

A Tárgyi eszközök 2017. évi állományváltozásait a **4.3. sz. melléklet** tartalmazza.

A Társaság üzembe helyezett eszközeire kizárólag lineáris módszerrel számol el terv szerinti értékcsökkenési leírást. A tárgyévben tárgyi eszközökre elszámolt értékcsökkenési leírás értéke 2.239 millió forint.

Ingatlanok

A Társaság alapításakor az irányításhoz használt épületeit és építményeit a Kincstári Vagyon Igazgatóságtól vagyonkezelési szerződés alapján vagyonkezelésbe kapta. A Társaság a kincstári vagyon részét képező eszközöket vagyonkezelésbe vételkor az egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek között kimutatott 4.558.395 ezer forint kötelezettséggel szemben vette állományba.

A Társaságnak a vagyonkezelési szerződése és a 254/2007. (X.4.) az állami vagyonnal való gazdálkodásról szóló kormányrendelet alapján a fennálló hosszú lejáratú kötelezettség és a vagyonkezelt eszközök nettó értékének különbözetéig visszapótlási kötelezettsége keletkezett. Ebben 2013. június 28. hatállyal az Állami Vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény módosulása változást hozott, miszerint az alapfeladatként vagy főtevékenységként közfeladatot ellátó vagyonkezelő a visszapótlási kötelezettség teljesítése alól a törvény erejénél fogva mentesül. Ennek eredményeképpen a Társaságnál a 2013. június 28-tól elszámolt értékcsökkenés összegével párhuzamosan keletkező új visszapótlási kötelezettség értéke elengedett kötelezettségnek minősül, azt a Társaság a hosszú lejáratú kötelezettség csökkentésével szemben az egyéb bevételek között mutatja ki.

Az MNV Zrt. felé fennálló hosszú lejáratú kötelezettség értéke 2017. december 31-én 3.447.383 ezer forint, a kincstári vagyon részét képező, vagyonkezelésben lévő eszközök záró bruttó értéke 6.665.005 ezer forint, záró nettó értéke 3.765.941 ezer forint. (Évközi mozgásaikat a **4.3. sz. mellékletben** mutatjuk be részletesen.)

A 2017. évben keletkező visszapótlási kötelezettség elengedése miatt elszámolt egyéb bevétel értéke: 318.633 ezer forint.

Az ingatlanok nettó értéke 2%-os csökkenést mutat. Melynek okai, hogy az eszközcsoportra tárgyévben elszámolt 570 millió forint értékcsökkenési leírás meghaladta a tárgyévben aktivált fejlesztések 389 millió forintos értékét (210 millió forint értékben a saját ingatlanok fejlesztése, 179 millió forint értékben pedig a vagyonkezelésbe vett ingatlanokon végzett beruházások aktiválása történt meg).

Műszaki Berendezések

A műszaki berendezések, gépek, járművek nettó értéke 6%-os csökkenésének oka, hogy az eszközcsoportra elszámolt 1.079 millió forint tárgyévi értékcsökkenési leírással szemben az aktivált beruházások értéke 718 millió forint volt. A legnagyobb aktivált beruházások között szerepelt a radarberendezések modernizációja 187 millió forint, 2Kx2K monitorok cseréje 137 millió forint, a repülőtéri gurítóradarok fejlesztése 91 millió forint, valamint a Runway status panel rendszer fejlesztése 75 millió forint értékben. További 477 millió forint értékű fejlesztés aktiválására 2017. év végéig nem került sor, ezért azok bekerülési értéke a befejezetlen beruházások között jelenik meg.

Egyéb Berendezések

Az egyéb berendezések, gépek, járművek nettó értéke 10%-os növekedésének oka a 608 millió forint éves terv szerinti értékcsökkenési leírás mellett aktivált összesen 798 millió forint értékű eszköz. 2017-ben aktiválásra kerültek például szünetmentes áramforrások 171 millió forint értékben, hálózati eszközök 145 millió forint értékben, folyadékhűtő és légkezelő berendezések 43 millió forint értékben, valamint a távoli toronyirányítás (rTWR) helyiség kialakításához szükséges berendezések 39 millió forint értékben.

Befejezetlen Beruházások

A tárgyi eszközökön végzett befejezetlen beruházások értéke 40%-os növekedést mutat 2016. december 31-hez képest. Ennek oka, hogy 2017 végén több, jelentős beruházás még üzembe helyezés előtt állt, míg a 2016. december 31-i befejezetlen beruházási állomány alacsonyabb szinten volt:

2016. és 2017. december 31-én folyamatban lévő beruházások

adatok eFt-ban

Befejezetlen beruházások állománya	2016.12.31	2017.12.31
1. MATIAS rendszer fejlesztése	0	2 267 596
2. AWOS rendszer fejlesztése	55 231	98 264
3. Egyéb még nem aktivált immateriális javak	46 223	45 535
4. Jelszómenedzsment rendszer kiépítése	0	24 429
6. VIR rendszer fejlesztése	23 657	0
IMMATERIÁLIS JAVAK FEJLESZTÉSEI	125 111	2 435 824
7. AWOS reptéri meteorológiai rendszer	128 872	267 006
8. MATIAS rendszer hardver elemei	10 358	180 194
9. Egyéb ingatlanokon végzett beruházások	136 443	150 501
10. Data center switchek beszerzése	0	46 495
11. ANS-III jégakkumulátor rendszer	45 081	45 081
12. Hálózati modulok fejlesztése	0	44 718
13. Gyengeáramú és optikai hálózat bővítése	0	39 948
14. Hálózati switchek beszerzése	0	33 869
15. SMR radarok felújítása	0	33 101
16. Egyéb beruházások	21 871	15 940
17. Virtuális torony beruházás	110 953	0
18. VCX IP GW bővítés	49 456	0
19. ANS2 épület szinti elosztók	44 147	0
20. rTWR videómátrix duplikáció	35 274	0
21. Távcső beszerzése toronyirányításhoz	29 250	0
TÁRGYI ESZKÖZÖK BEFEJEZETLEN BERUHÁZÁSAI	611 705	856 853
Összes folyamatban lévő beruházás	736 816	3 292 677

A 2017. december 31-én folyamatban lévő beruházások, illetve az „Egyéb még nem aktivált immateriális javak” összesen 2.435.824 ezer forint értékben az immateriális javak fejlesztései, míg a tárgyi eszközök befejezetlen beruházásainak értéke 856.853 ezer forint, ami az egyéb épületeket és műszaki eszközöket érintő beruházásokat, felújításokat tartalmazza.

2.1.2 BEFEKTETETT PÉNZÜGYI ESZKÖZÖK

Befektetett pénzügyi eszközök között kimutatásra kerül a HungaroControl Zrt. *tartós részesedése kapcsolt vállalkozásban, egyéb tartós részesedése*, valamint a hosszú lejáratra befektetett pénzügyi eszközök összege.

Egyéb tartósan adott kölcsön soron megjelenik az adott bankgaranciák fedezetére zárolt hosszú lejáratú banki óvadék, illetve hosszú lejáratú bankbetétek. A *tartós hitelviszonyt megtestesítő*

értékpapírok között az éven túli lejáratú állampapírok jelennek meg. (A rövid lejáratú pénzügyi befektetések bemutatása a 2.1.5. pontban történik.)

Befektetett pénzügyi eszközök

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31.	Záró 2017.12.31.	Változás %
Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban	6 370	6 370	0%
Egyéb tartós részesedés	1 866	1 861	0%
Egyéb tartósan adott kölcsön	8 895	250 000	2711%
Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír	10 670 698	14 962 500	40%
Befektetett pénzügyi eszközök	10 687 829	15 220 731	42%

Tartós részesedés kapcsolt vállalkozásban

Az Entry Point Central Korlátolt Felelősségű Társaság (EPC Kft.) a HungaroControl Zrt. és a svéd Entry Point North AB közös vezetésű vállalata, mely a légiforgalmi irányító szakszemélyzet alapképzését végzi. Adatait az alábbi táblázat tartalmazza:

EPC Kft.

adatok eFt-ban

	Adatok	Záró 2016.12.31	Záró 2017.12.31
Gazdasági társaság neve	Entry Point Central Kft.		
Székhelye:	1185 Budapest Igló u. 33-35.		
Alapítás:	2011. május 26., csütörtök		
Tőkeszerkezet:	Saját tőke (eFt)	182 977	234 756
	Jegyzett tőke (eFt)	3 000	3 000
Tartalékok:	Tőketartalék	10 000	10 000
	Eredménytartalék	129 815	169 977
	Adózott eredmény	40 162	51 779
Tulajdonosok részesedés aránya:	HungaroControl Zrt.	49%	49%
	Entry Point North AB	51%	51%

A HungaroControl Zrt. tulajdonosi részesedése az EPC Kft.-ben 49%, mindazonáltal a társasági szerződés alapján a jogokat a két tulajdonos egyenlő arányban gyakorolja, így az EPC Kft. közös vezetésű vállalkozásnak minősül. A Társaság a Szt. 119. § 2) bekezdésében adott felmentési lehetőséggel élve nem készít konszolidált beszámolót, mivel a társasági beszámoló az EPC Kft. konszolidálásba történő bevonása nélkül is megbízható és valós képet ad a csoport vagyoni, pénzügyi, jövedelmi helyzetéről.

Egyéb tartós részesedés

A „FAB CE Aviation Services Ltd.” a HungaroControl Zrt, valamint az osztrák, a cseh, a horvát, a szlovák és a szlovén légiforgalmi szolgáltatóval közösen alapított vállalat. A közös vállalat feladata a FAB CE Program végrehajtásának támogatása, a régió közös légiközlekedési projektjeinek menedzselése. A vállalat törzstőkéje: 36.000 euró, melyből a HungaroControl Zrt. részesedésének értéke: 6.000 euró, a mérlegben 2017. december 31-én 1.861 ezer forint. A vállalat székhelye: Szlovénia, Ljubjanai Repülőtér, Zgornij Brnik 130 N, 4210 Brnik.

Egyéb tartósan adott kölcsön

Az egyéb tartósan adott kölcsönök között a hosszú lejáratra lekötött bankbetétek jelennek meg. A növekedés oka, hogy a 2017. évi befektetési környezetben a Társaság a lejáratú összhang biztosítására alkalmanként bankbetét befektetést kellett eszközölnie az állampapír piac kínálati hiánya miatt, míg 2016-ban erre csak óvadéki céllal került sor.

Tartós hitelviszonyt megtestesítő értékpapír

Az éven túli lejáratra befektethető szabad pénzeszközök növekedésének fő okai egyrészt a rövid lejáratú értékpapírba fektetett pénzeszközök 1.573.275 ezer forintos csökkenése (bemutatva a 2.1.5. pontban) és annak átrendeződése a hosszú lejáratú befektetések közé, másrészt a Társaság 2017. évi felülf finanszírozási pozíciója, mely 2017. évre 4,6 milliárd forint likviditási többletet jelentett. Ezen pénzeszközöket későbbi években kell a Társaság finanszírozására fordítani, így a hosszú lejáraton befektetett pénzeszközök állománya 40%-kal, 10.670.698 ezer forintról 14.962.500 ezer forintra növekedett.

2.1.3 KÉSZLETEK

Készletek

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31.	Záró 2017.12.31	Változás %
Tartalékalkatrészek	154 620	104 409	-32%
Egyéb anyagok	26 245	39 427	50%
Készletek	180 865	143 836	-20%

A készletek 2017. december 31-i záró állománya 20%-kal csökkent. A csökkenés oka hálózatok üzemeltetéséhez 2016. év végén beszerzett és 2017. évben felhasznált tartalékalkatrészek értéke 48.749 ezer forint értékben.

A tartalékalkatrészek készletcsoport egyéb tételei a püspökladányi és körishelyi radarállomáshoz, illetve a navigációs állomások működtetéséhez beszerzett tartalék anyag készletet tartalmazza. A Társaság az egyéb anyagok között jeleníti meg a cég működéséhez beszerzett és raktározott készleteket, melyek záróállományát a mérlegkészítéshez felvett leltár alapján számoljuk el.

2017. év során a Társaság nem számolt el a készletekre értékvesztést.

2.1.4 KÖVETELÉSEK

Követelések

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31.	Záró 2017.12.31	Változás %
Vevők	5 827 467	6 098 247	5%
Követelések kapcsolt vállalkozással szemben	13 010	385	-97%
Egyéb követelések	1 063 581	902 205	-15%
Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete	36 140	61 052	69%
Követelések	6 940 198	7 061 889	2%

A Társaság követeléseit a Vevőkkel szembeni, a Kapcsolt vállalkozásokkal szembeni követelések, az Egyéb követelések, valamint a Társaság fedezeti ügyleteinek valós értékeléséből származó követelés jellegű, pozitív értékelési különbözet mérlegsorok alkotják.

A Társaság Követeléseinek 2%-os növekedése egyrészt a Vevők értékének 5%-os, 270.780 ezer forint összegű növekedésére, másrészt az Egyéb követelések 15%-os, 161.376 ezer forint összegű csökkenésére vezethető vissza. A Követelések egyes tételeit az alábbiakban mutatjuk be:

Vevők

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31.	Záró 2017.12.31	Változás %
Belföldi vevők	68 206	66 981	-2%
Belföldi vevők értékvesztése	-63 397	-63 338	0%
Nettó belföldi vevők	4 809	3 643	-24%
Külföldi vevők	6 219 903	6 723 355	8%
Külföldi vevők értékvesztése	-397 245	-628 751	58%
Nettó külföldi vevők	5 822 658	6 094 604	5%
VEVŐKÖVETELÉSEK ÖSSZESEN	5 827 467	6 098 247	5%

A Belföldi vevők között megjelenő vevőkövetelések értékében az egyéb értékesítésekből származó követelések jelennek meg. A mérlegben a vevőkövetelések a megképzett értékvesztés-állománnyal csökkentve kerülnek kimutatásra.

A Társaság külföldi vevőállományának több mint 99%-át a légitársaságokkal szemben fennálló követelésállomány jelenti, a következő táblázatban részletezettek szerint:

Légitársaságokkal szembeni követelések

Megnevezés	EUR	eFt	Záróárfolyam
Eurocontrol követelésállomány 2016.12.31	19 924 196,13	6 196 823	311,02
2016.12.31-ig elszámolt értékvesztés	-1 277 040,36	-397 185	311,02
Eurocontrol Nettó követelés 2016.12.31.	18 647 155,77	5 799 638	311,02
Eurocontrol követelésállomány 2017.12.31	21 606 449,43	6 701 024	310,14
2017.12.31-ig elszámolt értékvesztés	-2 027 312,48	-628 751	310,14
Eurocontrol Nettó követelés 2017.12.31.	19 579 136,95	6 072 273	310,14

A légiforgalmi díjkövetelések mérlegben kimutatott értékének 4,7%-os növekedését több tényező változása magyarázza. A 10% feletti forgalmi növekedés mellett a terminál egységdíj csökkenése, az év végi értékelési árfolyam csökkenése, valamint a lejárt és minősített követelésekre megképzett értékvesztés 100%-ra történő növekedése, és ezáltal a követelések mérlegben kimutatott érték csökkenése eredményezte a 4,7%-os összesített növekedést, a következők alapján:

- A mérlegben megjelenő légiforgalmi díjkövetelések 83%-át kitevő novemberi-decemberi repülésekből származó vevőkövetelés növekedett, az év végi forgalom előző évhez viszonyított jelentős emelkedésének köszönhetően:

- A magyar légtérben kezelt En Route (átrepülő) forgalom 2017. november hónapban 8,42%-kal emelkedett az előző év azonos időszakához képest, míg a budapesti repülőtér forgalma 2017. november hónapban +12,56%-kal növekedett.
- Decemberben a magyar légtérben kezelt En Route (átrepülő) forgalom 6,04%-kal növekedett, a budapesti repülőtér forgalma pedig +10,12% növekedést mutatott.
- A számlázáshoz használt, a légi járművek súlytényezőjével korrigált szolgáltatási egység szám (service unit) mindkét üzletágban 10% körüli növekedést mutat az előző év utolsó két hónapjához képest.
- A forgalom növekedésének hatását részben ellensúlyozza, hogy a számlázáshoz használt egységár az átrepülő üzletágban lényegében változatlan szinten maradt (mindössze 0,24%-ot növekedett), míg a forgalom 15%-át jelentő terminálirányítási üzletágban 10%-kal csökkent.
- Az értékeléshez használt tárgyév végi átlagárfolyam is csökkent, 0,88 forinttal volt alacsonyabb a 2016. december 31-én használt értékelési árfolyamnál.
- A lejárt és minősített vevői követelésekre megképzett értékvesztés 1.3.5. pont alatt bemutatott számviteli politika-változásból adódó növekedése a lejárt vevők értékének 20%-os csökkenését eredményezte. A lejárt követelésekre megképzett értékvesztés állománya a következők szerint alakult:

Légitársasági követeléseken elszámolt értékvesztés

adatok eFt-ban

Légitársasági követeléseken elszámolt értékvesztés	EUR	eFt	Záróárfolyam
2016. évi záróállomány	1 277 040,36	397 185	311,02
2017. évi feloldás	-80 280,99		
2017. évi kivezetés	-13 232,42		
2017. évi képzés	843 785,53		
2017. évi záró értékvesztés állomány	2 027 312,48	628 751	310,14

A légitársaságokkal szembeni követelésekre történő értékvesztés elszámolására az Eurocontrol Központi Útvonal Iroda (CRCO) egyedileg történő adósmínősítése alapján kerül sor. 2017. év során értékvesztés feloldásra a befolyások miatt került sor.

Egyéb követelések bemutatása

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31	Záró 2017.12.31	Változás %
Általános Forgalmi Adó Követelés	788 241	833 244	6%
Egyéb különféle követelések	32 246	37 878	17%
TNC elszámolásból eredő, Eurocontrollal szembeni követelés	3 811	19 138	402%
Kifizetőhely TB-vel szembeni elszámolási számla	7 867	10 589	35%
Külföldön felszámított adó elszámolásából követelés	3 048	603	-80%
Egyéb (adók, egyéb különféle követelés, előleg)	1 689	518	-69%
GKM-HC 2007.01.01 előtti kötelezettségek elszámolása	235	235	0%
Társasági adó elszámolása	226 444	0	-100%
Egyéb követelések	1 063 581	902 205	-15%

Az egyéb követelések értéke 2016. december 31-hez viszonyítva 161 millió forint értékű csökkenést mutat. Ennek fő oka, hogy 2016 végén a Társasági adó éves előlegeiből 226 millió forint értékű túlfizetés keletkezett, míg 2017 végén a Társaságnak nem volt ezen az adónemen túlfizetése.

Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete

A rövid lejáratú követelések között kimutatott „Származékos ügyletek pozitív értékelési különbözete” a 2017. december 31-én nyitva álló cashflow fedezeti ügyleteink mérlegfordulónapi pozitív valós értéke, mely a saját tőkén belül megjelenő „Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartalékával” szemben kerül elszámolásra az Szt. 59/E. § értelmében. A fedezeti ügyletek, mint mérlegen kívüli tételek, részletes bemutatása a **3.1.1.** pontban található.

2.1.5 ÉRTÉKPAPÍROK

Értékpapírok

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31	Záró 2017.12.31	Változás %
Diszkontkincstárjegyek	4 849 971	199 990	-96%
Államkötvények	5 955 878	9 032 584	52%
Értékpapírok	10 805 849	9 232 574	-15%

A banki partnerkockázat mérséklése érdekében a Társaság a rövid távú finanszírozáshoz nem szükséges pénzeszközök jelentős részét különböző - éven belüli – lejáratú, a Magyar Állam által kibocsátott diszkontkincstárjegybe, illetve rövid és hosszú lejáratú Magyar Államkötvényekbe fektette. Az év végén meglévő rövid lejáratú állampapír állomány 9.233 millió forint, amelybe a 2017. december 31-én fennálló szabad pénzeszköz állomány 31%-a került befektetésre.

2.1.6 PÉNZESZKÖZÖK

Pénzeszközök

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31	Záró 2017.12.31	Változás %
Pénztár, csekkek	995	1 243	25%
Pénztár	995	1 243	25%
Valuta pénztár	0	0	-
Bankbetétek	2 995 895	5 847 993	95%
Elszámolási betétszámla (HUF)	305 013	1 042 053	242%
Lekötött betétek (HUF)	2 200 000	4 400 000	100%
Devizás lekötött betétek	0	8 870	-
Deviza elszámolási betétszámla	490 882	397 070	-19%
Pénzeszközök	2 996 890	5 849 236	95%

A Társaság pénzügyi, likviditási helyzete stabil. A rendelkezésre álló pénzeszközállomány kimutatott növekedése a bázis évhez képest 2.852 millió forint, amelynek oka, hogy a Társaság

rövid távú finanszírozáshoz szükséges szabad pénzeszközeit az állampapír piaci kínálat hiánya miatt nem tudta rövid lejáratú értékpapírba fektetni, így azok rövid lejárat bankbetétekben kerültek lekötésre 2017 végén.

A Társaság Számviteli törvény szerinti, **2017. évi Cashflow kimutatását a 4.1. sz. melléklet** tartalmazza.

2.1.7 AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK

A Társaság 2016. és 2017. december 31-i aktív időbeli elhatárolás állománya a következő:

Aktív időbeli elhatárolások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31	Záró 2017.12.31	Változás %
Bevételek aktív időbeli elhatárolása	1 629 873	2 764 458	70%
Elszámolási egyenlegek	789 853	1 807 908	129%
Felmentett repülések	679 058	676 802	0%
Kamat elhatárolások	154 479	270 358	75%
Bevételek egyéb aktív elhatárolásai	6 483	9 390	45%
Költségek, ráfordítások aktív időbeli elhatárolása	875 110	990 364	13%
Költségek, ráfordítások elhatárolása	875 110	990 364	13%
Aktív időbeli elhatárolások	2 504 983	3 754 822	50%

Az aktív időbeli elhatárolások tételeinek magyarázata:

Az aktív időbeli elhatárolások 50%-os növekedésének fő oka az „alulfinanszírozás” típusú költségalap elszámolási egyenlegek összértékének növekedése. 2017. év során az előző években megképződő alulfinanszírozási egyenlegek összesen 151 millió forint értékben kerültek feloldásra, azaz a 2017. évi egységdíjakban visszatérítésre (2014. és 2015. évek során megképzett alulfinanszírozási egyenlegek), míg a 2017-ben a különböző jogcímenek megképzett alulfinanszírozási egyenleg értéke összesen 1.169 millió forint, amely a jövőbeni egységdíjakban kerül majd visszatérítésre. Bár a 2017. év összesített költségalap finanszírozási pozíciója 4,6 milliárd forint felülfinanszírozási egyenleget mutat (részletesen a **2.2.1.** pontban), a 2017. évben keletkező alulfinanszírozási egyenlegek alapvető oka, hogy a korábbi években keletkező felülfinanszírozási összegek a 2017. évi díjakban a teljesítmény időszakra tervezett forgalom alapján kalkulálva kerültek érvényesítésre. Mivel a 2017. évi átrepülő forgalom 23,18%-kal meghaladta a teljesítmény tervben tervezett forgalmat, így ebben az arányban nagyobb összeg került a légtérhasználók felé visszaadásra, amelyből 2017-re alulfinanszírozási egyenleg keletkezett.

Az aktív időbeli elhatárolások között megjelenő, alulfinanszírozásból származó költségalap elszámolási egyenlegek 2017. évi alakulása a következő táblázatban kerül bemutatásra:

Költségálapok alulfinanszírozás típusú elszámolási egyenlegei

adatok eFt-ban

Megnevezés	Egyenleg 2016.12.31	2017. évi feloldás	2017. évi képzés	Egyenleg 2017.12.31
2014. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenlege	161 612	-71 827	0	89 785
2015. évi Útvonal elszámolási egyenleg	41 917	-41 917		0
2015. évi TNC elszámolási egyenleg	36 894	-36 894		0
2016. évi Útvonal elszámolási egyenleg	509 212			509 212
2016. évi TNC elszámolási egyenleg	40 218			40 218
2017. évi Útvonal elszámolási egyenleg	0	0	1 010 237	1 010 237
2017. évi TNC elszámolási egyenleg	0	0	158 456	158 456
Elszámolási egyenlegek	789 853	-150 638	1 168 693	1 807 908

A kiegészítő melléklet **1.2 pontjában** részletesen bemutattuk az **Eurocontrol speciális elszámolási rendszerét**, illetve a velejáró speciális elszámolási egyenlegek keletkezésének okát. A **2.2.1 pontban** pedig részletesen bemutatjuk a 2017. évben feloldásra, illetve megképzésre került elszámolási egyenlegeket.

Felmentett repülések elhatárolt bevétele

adatok eFt-ban

Megnevezés	Egyenleg 2016.12.31	2017. évi befolyás	2017. évi képzés	Egyenleg 2017.12.31
2015. évi felmentett repülések	319 121	-319 121		0
2016. évi felmentett repülések	359 937	-19 936		340 001
2017. évi felmentett repülések	0	0	336 801	336 801
Felmentett repülések összesen	679 058	-339 057	336 801	676 802

A léginavigációs szolgálatok közös díjszámítási rendszerének létrehozásáról szóló 1794/2006/EK rendelet 9. cikk (4) bekezdése, illetve az azt követő 391/2013/EU bizottsági rendelet 10. cikk (5) bekezdése alapján a tagállamok biztosítják a léginavigációs szolgáltatók számára a léginavigációs díjak fizetése alól mentességet élvező repülésekkel kapcsolatban felmerült költségeinek megtérülését.

A 1086/2010. (IV.9.) Kormányhatározat a magyar légtér igénybevételéért fizetendő díjak fizetésével és a léginavigációs szolgálat biztosításának költségeivel összefüggő feladatokat szabályozza. A nevezett kormányhatározat alapján a n. év felmentett repüléseinek díját n+2. évben kell megtérítenie az érintett Minisztériumoknak.

A felmentett repülések díjszámítása az Eurocontrol által a HungaroControl részére külön igazolt szolgáltatási egység számok alapján az auditált költségálap elszámolás során keletkező egy szolgáltatási egységre jutó költségek figyelembevételével történt.

A felmentett repülésekből nyitva álló költségtérítési igények közül 339.057 ezer forint 2017-ben befolyt. A 2016. évi elszámolás során megállapított, díjfizetés alól felmentett repülések költségeinek megtérítése a 1086/2010. (IV.9.) Kormányhatározat alapján 2018-ban esedékes, a 2017. évi díjfizetés alól felmentett repülések költségeinek megtérítése pedig 2019-ben várható.

A felmentett repülések egyéb bevételként elszámolt összege 2016 és 2017 év vonatkozásában a következő táblázatban felsorolt jogcímek szerint történt:

Felmentési jogcímek	2016		2017	
	Repülési egység	Érték (ezer Ft)	Repülési egység	Érték (ezer Ft)
Útvonalirányítás – jogcímenként				
Körrepülések	413,67	3 967	442,91	4 274
Két tonna alatti légijárművek	299,18	2 869	353,02	3 406
Tagállamok Katonai repülései	8 251,20	79 125	8 554,93	82 548
Navigációs berendezések kalibrálása	5,35	51	6,87	66
Kutató-Mentő repülések	0,00	0	1,10	11
Diplomáciai repülések	1 771,67	16 990	1 794,88	17 319
VFR (Látvarepülés)	27,10	260	31,49	304
Nem tagállamok mentesített katonai repülései	24 849,62	238 297	22 483,26	216 946
Egyéb	0,00	0	0,00	0
Útvonalirányítás- Felmentett repülések	35 617,79	341 559	33 668,46	324 874
Terminálirányítás – jogcímenként				
Körrepülések	76,83	6 231	31,34	2 474
Két tonna alatti légijárművek	0,50	41	3,49	276
Tagállamok Katonai repülései	79,95	6 483	47,24	3 730
Navigációs berendezések kalibrálása	0,50	41	0,00	0
Kutató-Mentő repülések	0,00	0	0,00	0
Diplomáciai repülések	36,33	2 946	39,19	3 094
VFR (Látvarepülés)	0,00	0	0,00	0
Nem tagállamok mentesített katonai repülései	32,50	2 636	29,81	2 353
Terminálirányítás - Felmentett repülések	226,61	18 378	151,07	11 927
Felmentett repülések összesen	35 844,40	359 937	33 819,53	336 801

Kamat elhatárolások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31	2017. évi feloldás	2017. évi képzés	Záró 2017.12.31
2016. évet érintő kamat elhatárolások	154 479	-154 479	0	0
2017. évet érintő kamat elhatárolások	0	0	270 358	270 358
Kamat elhatárolások	154 479	-154 479	270 358	270 358

Az év végén elhatárolt kamatbevételek növekedésének oka, hogy a Társaság több mint 5,5 milliárd forinttal magasabb pénzügyi befektetési állománnyal rendelkezett 2017. december 31-én, mint 2016. december 31-én.

Bevételek egyéb aktív elhatárolásai

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31	2017. évi feloldás	2017. évi képzés	Záró 2017.12.31
2014. évet érintő elhatárolások	1 005	-1 005		0
2016. évet érintő elhatárolások	5 478	-5 478		0
2017. évet érintő elhatárolások	0		9 390	9 390
Bevételek egyéb aktív elhatárolásai	6 483	-6 483	9 390	9 390

A 2017. december 31-én megjelenő egyenlegben a 2017-re még járó, de a mérleg fordulónapig ki nem számlázott árbevétel illetve mérlegkészítésig pénzügyileg rendezett egyéb bevétel jelenik meg.

Költségek, ráfordítások elhatárolása

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31	2017. évi feloldás	2017. évi képzés	Záró 2017.12.31
Anyagjellegű ráfordítások	851 581	-735 550	874 333	990 364
Személyi jellegű ráfordítások	23 529	-23 529	0	0
Költségek, ráfordítások elhatárolása	875 110	-759 079	874 333	990 364

Az anyagjellegű ráfordítások között azok a költségek szerepelnek, melyek tárgyidőszakban kerültek számlázásra, de következő időszakok költségeit terhelik. Ilyenek többek között a folyóirat előfizetések, on-line szolgáltatások, ingatlanok bérleti díjai, szoftvertámogatások, biztosítási díjak, tagdíjak stb. Az anyagjellegű ráfordítások 2017. év végi elhatárolás állománya 139 millió forinttal magasabb a 2016. év végi záróállománynál, melynek fő oka az év végén már kiszámlázott, de nagy részben a következő időszakokra vonatkozó bérelt vonali szolgáltatás 171 millió forintos összege.

A személyi jellegű ráfordítások aktív időbeli elhatárolásai 23 millió forinttal csökkentek. 2016. december 31-én itt azon tárgyévben számfejtett költségek szerepeltek, melyek a következő időszak költségeit terhelték. 2017. december 31-én azonban nem voltak a munkaviszony megszűnéséhez kapcsolódó olyan költségek, járulékok, amelyek esetében a munkaviszony befejező időpontja átnyúlik a következő időszakra. A 2016. évben megképzett összegek 2017. évben feloldásra kerültek.

2.1.8 SAJÁT TŐKE

Saját tőke

adatok eFt-ban

Megnevezés	Saját tőke ÖSSZESEN	Jegyzett tőke	Eredmény tartalék	Lekötött tartalék	Értékelési tartalék	Adózott eredmény
Egyenleg 2016. 12. 31-én	32 902 741	20 201 600	9 787 137	874 307	-44 945	2 084 642
2016. évi adózott eredmény átvezetése eredménytartalékba	0	0	2 084 642	0	0	-2 084 642
2016. évi eredmény terhére 2017. évben jövőhagyott osztalék	-1 000 000		-1 000 000			
Vagyonkezelési szerződés alapján fennálló visszapótlási kötelezettség fedezetére lekötött tartalék feloldása az eredménytartalék javára	0	0	874 307	-874 307	0	0
Fejlesztési tartalék feloldása miatt átvezetés eredménytartalék és lekötött tartalék között	0	0	0	0	0	0
Cash-Flow fedezeti ügyletek valós értékelési tartaléka	9 928	0	0	0	9 928	0
2017. évi adózott eredmény	1 139 886	0	0	0	0	1 139 886
Záró állomány 2017. 12. 31-én	33 052 555	20 201 600	11 746 086	0	-35 017	1 139 886

Jegyzett tőke

A Társaság jegyzett tőkéje 2017-ben nem változott.

Eredménytartalék

Az eredménytartalék a következő tényezők miatt változott: eredménytartalékba került a 2016. évi adózott eredmény (2.085 millió forint), majd a 2016. évre jövőhagyott és kifizetett osztalék (1.000 millió forint) csökkentette azt, illetve a lekötött tartalékból az eredménytartalékba került a korábban a vagyonkezelési szerződésből származó visszapótlási kötelezettség fedezetére lekötött 874 millió forint, melyre vonatkozó elszámolások megtörténtek 2017-ben.

Visszapótlási kötelezettség fedezetére lekötött tartalék

A Társaság a Magyar Nemzeti Vagyonkezelő Zrt.-vel fennálló vagyonkezelési szerződése és a 254/2007. (X.4.) Kormányrendelet értelmében a visszapótlási kötelezettsége fedezetére visszapótlási tartalékot képzett 2013. június 27-ig. 2013. június 28-tól az Állami vagyronról szóló 2007. évi CVI. törvény 27.§ (8) bekezdése értelmében a HungaroControl, mint közfeladatot ellátó vagyonkezelő, a visszapótlási kötelezettség teljesítése alól mentesül, így további lekötött tartalék képzése nem indokolt. A visszapótlási kötelezettség fedezetére 2013. június 27-ig a vagyonkezelésbe átvett eszközök mérlegben szereplő nettó értéke (csökkentve a támogatásból finanszírozott értékkel) és a kapcsolódó hosszúlejáratú kötelezettségek közötti különbözet értékének megfelelő összeget a Társaság az eredménytartalékból a lekötött tartalékba vezette. A Társaság a 2016. évi mérlegében kimutatott visszapótlási kötelezettsége 874.307 ezer forintot mutatott. A Társaság az elmúlt években több mint 1 milliárd forint értékű beruházást aktivált a vagyonkezelési eszközök fejlesztéseként. Az ehhez kapcsolódó elszámolási megállapodás megkötésére 2017-ben került sor, így a 2016. év végén fennálló visszapótlási kötelezettség 2017. évben teljes egészében visszavezetésre került az eredménytartalékba.

Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartaléka

A saját tőkén belül kimutatott Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartaléka soron szereplő -35.017 ezer forint a Társaság 2017. december 31-én nyitva álló, hatékony cashflow fedezeti ügyleteinek pozitív valós értéke, mely az Szt. 59/E. §. értelmében a tőkében a „Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartalékával” szemben kerül elszámolásra

mérlegfordulónapi értékeléskor. A fedezeti ügyletek, mint mérlegen kívüli tételek részletes bemutatása a **3.1.1.** pontban található.

Adózott eredmény

A 2016. évi adózott eredmény 2.084.642 ezer forint, mely alapján 1.000.000 ezer forint osztalék került a tárgyévben jóváhagyásra. A 2017. évi adózott eredmény 1.139.886 ezer forint.

2.1.9 CÉLTARTALÉKOK

A céltartalékok 2017. évi záró állománya 940 millió forinttal magasabb, mint a 2016. évi záróállomány. A céltartalékok jogcímenkénti nyitó állományát, 2017. évi feloldását, képzését és záró állományát összefoglalva az alábbi táblázat mutatja be:

Céltartalékok

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31	2017. évi feloldás	2017. évi képzés	Záró 2017.12.31
Hosszútávú munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék	3 049 709	-843 987	697 695	2 903 417
Egyéb képzett céltartalékok	1 176 460	-1 104 080	2 211 438	2 283 818
Jogi perekre képzett céltartalékok	24 805	-24 805	4 020	4 020
Céltartalék várható kötelezettségekre	4 250 974	-1 972 872	2 913 153	5 191 255

A Céltartalékok fő kategóriáiban történő változásokat az alábbiakban mutatjuk be részletesen:

Hosszútávú Munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék

adatok eFt-ban

Ügy	Nyitó 2016.12.31	2017. évi feloldás	2017. évi képzés	Záró 2017.12.31
a) KSZ és IÉM alapján a munkavállalóknak járó "Induló összeg" fedezetére képzett céltartalék	964 570	-519 447	7 073	452 196
b) IÉM alapján a megszolgált összegek fedezetére képzett céltartalék	1 121 417	-33 744	306 102	1 393 775
c) KSZ alapján az "Üzemi balesetek" fedezetére képzett céltartalék	32 416	0	11 788	44 204
d) KSZ életpálya juttatás céltartaléka (5 évet el nem érők)	109 467	-44 696	46 890	111 661
e) Felmondási bérével kapcsolatban képzett céltartalék	425 964	-179 931	239 131	485 164
f) Hjt. alapján a vezényelt katonák jubileumi jutalmára képzett céltartalék	320 813	-35 769	54 754	339 798
g) IÉM alapján Határozott idejű szerződést aláíró munkavállalók többletjuttatására képzett céltartalék	75 062	-30 400	31 957	76 619
Összesen – Munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék	3 049 709	-843 987	697 695	2 903 417

A Beszámoló **1.3.4.** pontja alatt bemutatott módszer alapján a Társaság céltartalékot képez a *hosszú távú munkavállalói juttatásokkal kapcsolatos biztos jövőbeni kötelezettségek fedezetének biztosítására*. A fenti táblázatban bemutatjuk a céltartalék 2017. évben történt változását.

A Társaság munkavállalói juttatási- és életpálya-rendszerét a Kollektív Szerződés (KSZ) és az új Irányítói Életpálya Megállapodás (IÉM) határozzák meg. Ezen megállapodások alapján az új hosszútávú munkavállalói juttatások (HungaroControl Életpálya program) jellemzői a következők:

a) A megállapodások 2013. évi aláírását követően a „Induló Összeg”-re voltak jogosultak a Társaság 2013. december 31-én állományban lévő munkavállalói. Mivel ezen juttatási elem bruttó összegben lett meghatározva, kifizetésük időpontja pedig későbbre lett eltolva, a munkavállalók által később kiválasztandó instrumentumok függvényében adózásuk, a munkavállalóknak kifizetendő nettó összeg, és a kifizetés időpontja is bizonytalan, így a Társaság céltartalékot képez ezen biztos jövőbeni kötelezettségeinek fedezetére.

b) Az irányítói munkakörben dolgozó munkavállalók esetében éves egyösszegű munkáltatói hozzájárulás kerül kifizetésre, melynek mértéke az éves személyi alapbér 9,3%-a. Tekintettel arra, hogy a munkavállalók által később kiválasztandó instrumentumok függvényében adózása, a munkavállalóknak kifizetendő nettó összeg, és a kifizetés időpontja is bizonytalan, így a Társaság céltartalékot képez ezen biztos jövőbeni kötelezettségeinek fedezetére.

c) A Kollektív Szerződés alapján üzemi balesetből származó halál esetén a Társaság a család számára megfizeti azt az összeget, amely abban az esetben illette volna meg a munkavállalót, ha a halál időpontjában munkáltatói felmondást közöltek volna vele, így ezen becsült kötelezettség fedezetére is céltartalék képzésre kerül sor.

d) A Kollektív Szerződés alapján a Társaság életpálya juttatás kifizetését vállal minden nem légiforgalmiirányítói munkakörben dolgozó munkavállalóra. Ezt a juttatást a Társaság alapvetően éves költségnek tekint, így csak azon munkavállalók megszolgált juttatásaira képez céltartalékot, akik munkaviszonya az 5 évet még nem érte el, mivel a kifizetésre való jogosultság feltétele a legalább 5 éves munkaviszony.

e) A Kollektív Szerződés alapján a Társaság a nyugdíjba menő munkavállalói részére biztosítja azon felmentési időtartamra járó juttatásokat, amelyek munkáltatói felmondás esetén illeték volna meg őket. A tárgyévben nyugdíjba vonulásukat jelző munkavállalók következő időszakban kifizetendő juttatásaira a Társaság céltartalékot képez.

f) A Honvédek jogállásáról szóló 2012. évi CCV. törvény (Hjt.) 132. § alapján a Társasághoz vezényelt katonák részére járó jubileumi juttatások a Társaságot terhelik, így ezekre a kötelezettségekre is céltartalékot képez a Társaság.

g) Az irányítói életpálya megállapodás célja, hogy a légiforgalmi irányítókat arra ösztönözze, hogy 60 éves korukig az irányításból visszavonuljanak. Az IÉM alapján az 55 évet betöltő, vagy betöltött, illetve a legalább 15 éves szakszolgálati engedéllyel rendelkező irányítók részesülhetnek ún. többletjuttatásban, ha a munkaviszonyát határozott idejűvé alakítja, amely legkésőbb a 60. életév betöltése féltévének a végéig véget ér. Az ilyen kötelezettségvállalásokkal kapcsolatos jövőbeni kifizetések fedezetére céltartalék kerül megképzésre.

A céltartalékok 2017. évi állományában változásokat jelentett a 2017-ben megszolgált összegek fedezetére történő céltartalék-képzés, valamint a kifizetések és a kilépő munkavállalókra eső céltartalék-összegek feloldásra kerültek. A hosszútávú munkavállalói juttatásokra képzett céltartalékok állománya 2017-ben az alábbi táblázatban látható módon alakult:

Hosszútávú Munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék

adatok eFt-ban

Céltartalék - új megállapodások alapján	
Nyitó Céltartalék 2017. január 1-én	2 653 835
2017-es feloldás kifizetés, kilépés alá nem írás miatt	-761 872
2017-ben megszolgált juttatások fedezetére képzett céltartalék	569 050
Feltételezés változások hatása	25 987
Új megállapodások alapját képzett céltartalék 2017. december 31-én	2 487 000
Céltartalék - Htj. alapján vezényelt katonák juttatásaira	
Nyitó Céltartalék 2017. január 1-én	320 812
2017-ben megszolgált juttatások fedezetére képzett céltartalék	-35 769
2017-es feloldás kifizetés miatt	9 240
Feltételezés változások hatása	45 514
Vezényelt katonák juttatásaira képzett céltartalék 2017. december 31-én	339 797
Határozott idejű szerződést aláíró munkavállalók többletjuttatásaira képzett céltartalék	
Nyitó Céltartalék 2017. december 31-én	75 062
Céltartalék feloldás (járulékváltozás, kifizetés)	-30 088
Céltartalék új képzés (megszolgált összeg)	31 957
Feltételezés változások hatása	-311
Határozott idejű szerződést aláíró munkavállalók többletjuttatásaira képzett céltartalék 2017. december 31-én	76 620
Hosszútávú munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék összesen	2 903 417

A céltartalékok 2017. évi megképzésében az előző évihez képest megváltozott feltételezések a következő hatást okozták:

adatok eFt-ban

Feltételezés változások hatása	
Béremelési feltételezések változásának hatása	125 200
Feltételezett kilépések megváltozásának hatása	-44 323
Kilépési valószínűség változásának hatása	68
Új járulék mértékek hatása	-3 908
Egyéb változások	-5 847
Feltételezés változások hatása összesen	71 190

Egyéb céltartalékokat képeztünk a jövőbeni kötelezettségek fedezetére a következők szerint:

Egyéb Céltartalékok

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31	2017. évi feloldás	2017. évi képzés	Záró 2017.12.31
Vezetői prémiumokra képzett céltartalék	123 372	-123 372	42 699	42 699
Nem kontrollálható költségek elszámolására képzett céltartalék	732 616	-732 616	1 452 719	1 452 719
Egyéb jogcímen képzett céltartalék	320 472	-248 092	716 020	788 400
Egyéb céltartalékok	1 176 460	-1 104 080	2 211 438	2 283 818

- Az előző évekre jóváhagyott vezetői prémiumokra céltartalék feloldásra került, majd megképzésre került a 2017. évi prémiumokra 42.699 ezer forint céltartalék.
- 2016. és 2017. december 31-én a Társaság céltartalékot képzett a nem kontrollálható költségekkel kapcsolatban, melyről bővebben a **2.2.1** fejezet részben a „Finanszírozási egyenleg hatása az árbevételre” alcím alatt írunk.
- A Társaság által egyéb jogcímen képzett céltartalékok összege 2017. december 31-én 788.400 ezer forint. A 2017. évet érintő, de pénzügyileg el nem számolt kötelezettségek fedezetére a következők szerint történt céltartalék-képzés: a 2017. évben felmerült közigazgatási költségek, valamint a 2017. évet érintő kutatás-mentési költségek fedezetére képzett 155 millió forint, a 2017 végén átadott felmondásokhoz kapcsolódó 2018-ban kifizetett végkielégítések fedezetére 246 millió forint, valamint egyéb tételek fedezetére 315 millió forint, amely a 2017. évi teljesítmény-értékelési rendszer alapján a pénzügyi célfeladatok teljesítése utáni juttatások fedezetére képzett céltartalék.

Jogi perekre képzett céltartalékok

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31	2017. évi feloldás	2017. évi képzés	Záró 2017.12.31
Jogi perekre képzett céltartalékok	24 805	-24 805	4 020	4 020
Összesen	24 805	-24 805	4 020	4 020

Egy folyamatban lévő munkaügyi permegszűnése miatt a korábban megképzett céltartalék 2017. év során feloldásra került. Új jogi perre képzett céltartalék összege: 4.020 ezer forint, mely egyben a jogi perekre képzett céltartalék záróállománya 2017. december 31-én.

2.1.10 KÖTELEZETTSÉGEK

Hosszú lejáratú kötelezettségek

A hosszú lejáratú kötelezettségek között a következő tételek kerülnek kimutatásra:

Hosszú lejáratú kötelezettségek

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31	Záró 2017.12.31	Változás %
Kincstári vagyon részét képező eszközök kezelésbe vételéhez	3 613 943	3 447 383	-5%
Tartós kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	4 124	4 112	0%
Egyéb hosszú lejáratú kötelezettség	21 025	22 545	7%
Hosszú lejáratú kötelezettségek	3 639 092	3 474 040	-5%

A Társaság 2007. szeptember 5-én vagyonkezelési szerződést kötött a Kincstári Vagyon Igazgatósággal a tevékenység ellátása érdekében szükséges ingatlanok, ingatlanokhoz kapcsolódó vagyoni értékű jogok vagyonkezelésére. Az induláskor átadott eszközök és befejezetlen beruházások összes bruttó értéke 4.558.395 ezer forint, mely összeget a Társaság a vagyonkezelte eszközök állományba vételével szemben a hosszú lejáratú kötelezettségek

között jelenített meg. 2013. június 28-i hatállyal az Állami Vagyonról szóló 2007. évi CVI. törvény módosulása az alapfeladatként vagy főtevékenységként közfeladatot ellátó vagyonkezelőket a visszapótlási kötelezettség teljesítése alól a törvény erejénél fogva mentesítette. Ennek eredményeképpen a Társaság a 2013. június 28-tól elszámolt értékcsökkenés összegével párhuzamosan keletkező új visszapótlási kötelezettséggel a hosszú lejáratú kötelezettségét csökkentette. Így az MNV Zrt. felé fennálló hosszú lejáratú kötelezettség értéke 2017. december 31-én 3.447.383 ezer forint.

A kapcsolt vállalkozással szembeni tartós kötelezettségek között az EPC Kft.-től kapott 3 havi bérleti díjnak megfelelő óvadék került kimutatásra.

Egyéb hosszú lejáratú kötelezettség az éven túli fizetési határidejű szállítói megállapodások értéke 22.545 ezer forint összegben.

Rövid lejáratú kötelezettségek

A rövid lejáratú kötelezettségek 2017. december 31-én fennálló összege 40%-os növekedést mutat 2016. év végéhez képest.

Rövidlejáratú kötelezettségek

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31	Záró 2017.12.31	Változás %
Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból (szállítók)	1 701 993	2 753 918	62%
Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben	0	3 415	-
Rövid lejáratú kötelezettségek egyéb részesedési viszonyban lévő vállalkozással szemben	722	18 385	2446%
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek	1 964 440	2 367 048	20%
Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete	81 807	107 991	32%
Rövidlejáratú kötelezettségek	3 748 962	5 250 757	40%

Szállítók

A szállítói kötelezettségek állománya 2016 végéhez képest 2.753.918 ezer forintra, 62%-kal nőtt, amelynek oka, hogy 2017 végén lényegesen magasabb beruházási szállítói állomány volt nyitva köszönhetően a beruházási projektek 2017 végi teljesítésének. 2017 év végén nyitott szállítói kötelezettség kapcsolódik a Matias légiirányító szoftver fejlesztéséhez, az AWOS repülőtéri meteorológiai rendszer fejlesztéséhez, az SMR radar felújításokhoz, a gyengeáramú és optikai hálózatok fejlesztéséhez, hálózati eszközök beszerzéséhez, a vidéki radarállomások távüzemeltetéséhez megvalósított beruházásokhoz, az „internet briefing” szoftver fejlesztéséhez, nagyteljesítményű monitorok beszerzéséhez, valamint a vezetői információs rendszer fejlesztéséhez. Az egyéb szállítói nyitott állomány növekedésének okai az év végén nyitva levő médiatervezési és rendezvényszervezési számlák, valamint 2017-ben megemelkedett rendszer támogatási díjak év végi kiszámlázásának értékei.

Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31.	Záró 2017.12.31	Változás %
Beruházási szállítók	1 177 971	1 568 790	33%
Egyéb szállítók	524 022	1 185 128	126%
Kötelezettségek áruszállításból és szolgáltatásból	1 701 993	2 753 918	62%

Rövid lejáratú kötelezettségek kapcsolt vállalkozással szemben

Rövid lejáratú kötelezettség kapcsolt vállalkozással szemben az EPC Kft.-vel szemben fennálló évvégi szállítói tartozást tartalmazza.

Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek

Az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek értéke 2016. december 31-hez képest 20%-kal magasabb, összetételüket a következő táblázat mutatja be:

Egyéb rövidlejáratú kötelezettségek

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31	Záró 2017.12.31	Változás %
Folyósított támogatás előlegek	239 158	539 391	126%
Jövedelem elszámolás munkavállalókkal szemben	635 249	649 971	2%
Szociális hozzájárulási adó	423 645	379 309	-10%
Korkedvezmény biztosítási járulék - megszűnt adónem	0	0	-
Iparűzési adó	3 384	252	-93%
Társasági adó fizetési kötelezettség	0	5 404	-
Munkavállalóktól levont nyugdíj- és egészségbiztosítási járulékok	290 916	319 520	10%
Személyi jövedelemadó	237 683	260 499	10%
Egészségügyi hozzájárulás	14 443	11 023	-24%
Rehabilitációs hozzájárulás	8 946	10 298	15%
Szakképzési hozzájárulás	23 677	25 999	10%
Különféle hatóságokkal szembeni rövid lejáratú kötelezettségek	25 014	149 997	500%
Egyéb rövid lejáratú kötelezettségek munkavállalókkal és tagokkal szemben	2 473	3 323	34%
Különféle egyéb kötelezettségek	57 131	9 835	-83%
Szakszervezetekkel, érdekképviselletekkel kapcsolatos elszámolás	1 999	2 155	8%
Innovációs járulék	722	72	-90%
Összesen:	1 964 440	2 367 048	20%

A folyósított támogatási előlegek az elnyert uniós támogatások előfinanszírozásként megkapott összegeit tartalmazzák:

- 2016. december 31-én összesen 239.158 ezer forint (768.946 euró) előfinanszírozási összeg jelenik meg előlegként, melyek a SESAR JU – Budapest 2.0, a CEF A-CDM, a CEF-Free Route, a SESAR 2020 projektek, illetve a BEYOND-Horizon 2020 támogatási projektek keretében kerültek folyósításra.
- 2017. december 31-én összesen 539.391 ezer forint (1.739.185 euró) előfinanszírozási összeg jelenik meg előlegként, melyek a CEF-, a SESAR 2020 projektek, illetve a BEYOND-Horizon 2020 támogatási projektek keretében kerültek folyósításra.

Az uniós támogatások részletesen a **3.4. pont** alatt kerülnek bemutatásra.

Fentiekén kívül az egyéb rövid lejáratú kötelezettségek értéke tartalmazza még a decemberre számfejtett béreket, a hozzájuk, illetve a decemberi egyéb személyi jellegű kifizetésekhez kapcsolódó adókból és járulékokból származó kötelezettségeket.

Az iparűzési adóból származó rövid lejáratú kötelezettség csökkenésének oka, hogy a decemberi adófeltöltés következtében az éves befizetés jobban megközelítette a tényleges éves kötelezettséget, mint a megelőző évben. Ezzel szemben, a társasági adó fizetésében 2017.

december 31-én kötelezettség mutatkozik, míg 2016 végén a tárgyévi magasabb adóelőleg összegek megfizetése miatt túlfizetési pozícióban volt a Társaság (bemutatva a **2.1.4.** alatt az Egyéb követelések részben).

A „Különféle hatóságokkal szembeni rövid lejáratú kötelezettségek” a Nemzeti Közlekedési Hatóságnak fizetendő hatósági díjak 4. negyedéves összegeit jelentik. A légiközlekedésről szóló 1995. évi XCVII. törvény 61.§(5) bekezdésében foglaltak szerint a magyar légtér légiforgalmi irányításának felügyeleti díja maximálisan 500 millió forint, a koszovói irányítási tevékenység felügyeleti díja 101 millió forint. Tekintettel arra, hogy 2017. évtől a díjakat negyedéves gyakorisággal egyenletesen elosztva fizetjük meg 2017. december 31-én a negyedik negyedéves kötelezettség összege jelenik meg. A korábbi években az összeg a tény forgalom alapján került megfizetésre, ezért jellemzően a negyedik negyedéves kötelezettsége összege alacsonyabb volt a többi negyedéves kötelezettségek összegénél.

Különféle egyéb kötelezettségek soron 2016-ban megjelenő 57.131 ezer forint még az életpálya kifizetésekhez kapcsolódó induló összegek halasztott része volt, mely a munkavállalók felé tárgyév elején került kifizetésre. A 2017. december 31-én megjelenő 9.835 ezer forintos összeg nagy része ezzel szemben a Társaság által lebonyolított közbeszerzési eljárásokhoz kapott ajánlati biztosítékok összege.

Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete

A rövid lejáratú kötelezettségek között kimutatott „Származékos ügyletek negatív értékelési különbözete” a 2017. december 31-én nyitva álló cashflow fedezeti ügyleteink mérlegfordulónapi negatív valós értéke, mely a saját tőkén belül megjelenő „Cashflow fedezeti ügyletek valós érték értékelési tartalékával” szemben kerül elszámolásra az Szt. 59/E. § értelmében. A fedezeti ügyletek, mint mérlegen kívüli tételek, részletes bemutatása a **3.1.1.** pontban található.

2.1.11 PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK

Passzív időbeli elhatárolások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31	Záró 2017.12.31	Változás %
Bevételek passzív időbeli elhatárolása	11 564 633	17 191 489	49%
Elszámolási egyenlegek	11 564 011	17 190 867	49%
Bevételek egyéb passzív időbeli elhatárolása	622	622	0%
Költségek, ráfordítások passzív időbeli elhatárolása	881 682	757 119	-14%
Mérlegfordulónap előtti időszakot terhelő költségek, ráfordítások	881 682	757 119	-14%
Halasztott bevételek	1 744 837	1 556 602	-11%
Fejlesztési célra kapott támogatások elhatárolása	1 742 846	1 554 427	-11%
Egyéb halasztott bevételek	1 991	2 175	9%
Passzív időbeli elhatárolások	14 191 152	19 505 210	37%

Elszámolási egyenlegek

A bevételek passzív időbeli elhatárolásai között a 2016. december 31-én elhatároláson lévő „felülfinanszírozás” típusú költségalap-elszámolási egyenlegek 2017. évben részben feloldásra

kerültek. A 2016. december 31-i egyenleg a 2014., 2015. és 2016. években keletkezett felülfinanszírozási egyenlegeket tartalmazza. A 2017. december 31-i egyenleghez hozzáadódtak a 2017. évben mindhárom üzletágban megképződött éves felülfinanszírozási egyenlegek.

Ezen tételek az alábbi táblázatban láthatóak:

Költség alapok felülfinanszírozás típusú elszámolási egyenlegei

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31	2017. évi feloldás	2017. évi képzés	Záró 2017.12.31
2014. évi Útvonal elszámolási egyenleg	171 680	-100 816	0	70 864
2014. évi TNC elszámolási egyenleg	904 837	-456 119	0	448 718
2014. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenleg	64 612	-32 275	0	32 337
2015. évi Útvonal elszámolási egyenleg	2 138 163	-2 138 163	0	0
2015. évi TNC elszámolási egyenleg	523 880	-523 880	0	0
2015. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenleg	154 046	-30 809	0	123 237
2016. évi Útvonal elszámolási egyenleg	6 211 733	-403 800	0	5 807 933
2016. évi TNC elszámolási egyenleg	996 063	0	0	996 063
2016. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenleg	398 997	0	0	398 997
2017. évi Útvonal elszámolási egyenleg	0	0	8 001 284	8 001 284
2017. évi TNC elszámolási egyenleg	0	0	1 261 588	1 261 588
2017. évi Koszovó feletti irányítás elszámolási egyenleg	0	0	49 846	49 846
Elszámolási egyenlegek	11 564 011	-3 685 862	9 312 718	17 190 867

A 2017. évi elszámolási egyenlegek – jellegüktől függően jelennek meg az aktív, illetve a passzív időbeli elhatárolások között. Az útvonalirányítási és terminálirányítási üzletágakban érvényben levő teljesítmény rendszerből kifolyólag egyes jogcímenek alulfinanszírozási egyenlegek, más jogcímenek felülfinanszírozási egyenlegek keletkeznek. Az alulfinanszírozási egyenlegek az aktív időbeli elhatárolások között, a megképzett felülfinanszírozási egyenlegek a passzív időbeli elhatárolások között kerülnek bemutatásra. Az elhatárolt egyenlegek feloldása (érvényesítése az irányítási díjakban) nem ugyanabban az időszakban történik, ezért a különböző jogcímenek keletkező elszámolási egyenlegek jellegük szerint külön kerülnek elhatárolásra.

A 2017. évi finanszírozási egyenlegek összefoglaló bemutatása - a 2017. évi költség alap elszámolások alapján - a **2.2.1** fejezet részben a „Finanszírozási egyenleg hatása az árbevételre” alcím alatt található.

Költségek és ráfordítások passzív időbeli elhatárolása

Költségek, ráfordítások elhatárolása

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31	Záró 2017.12.31	Változás	Változás %
Anyagjellegű ráfordítások	173 190	120 992	-52 198	-30%
Személyi jellegű ráfordítások	350 389	132 511	-217 878	-62%
Egyéb ráfordítások	0	1	1	-
Pénzügyi ráfordítás	358 103	503 615	145 512	41%
Költségek, ráfordítások elhatárolása	881 682	757 119	-124 563	-14%

Az anyagijellegű ráfordítások passzív időbeli elhatárolásának értéke 2017. december 31-én 125 millió forinttal volt alacsonyabb, mint a 2016. december 31-én elhatárolásként kimutatott érték. Ennek oka, hogy 2016. év végén az elhatárolások között egyszeri tételként jelentkezett a radar-karbantartási szolgáltatások 51 millió forint értékű összege, ezen felül szokásos mértékű, 2016. évet érintő, de még ki nem számlázott költségek kerültek elhatárolásra összesen 119 millió forint értékben. A szokásos tételek hasonló értékben kerültek elhatárolásra 2017 végén is.

A személyi jellegű ráfordítások elhatárolásai között 2016. december 31-én a teljesítmény-értékelési rendszer alapján 2016. évre járó, de az üzleti év végéig ki nem fizetett juttatások értéke jelent meg 254 millió forint értékben, az életpálya megállapodások alapján 2016-ra járó nyugdíjpénztárakba fizetendő munkáltatói hozzájárulások 36 millió forintos értéke, valamint ezek járulékai 60 millió forint értékben.

2017. év végén elhatárolt személyi jellegű juttatás a tárgyévre járó, de még ki nem fizetett inflációs elszámoló juttatás és annak adói 125 millió forint értékben, valamint egyéb tárgyévet terhelő, de csak 2018-ban kifizetett személyi jellegű juttatások 7 millió forint értékben. A 2017. évi teljesítmény-értékelési rendszer alapján a 2017. évi pénzügyi célfeladatok teljesítése miatti juttatások értékére a Társaság céltartalékot képzett, mivel ezen juttatások kifizetése valószínű, de a feladatok értékelésére a mérlegkészítésig nem került sor.

A passzív időbeli elhatárolások között megjelenő pénzügyi ráfordítások elhatárolása az évközben névérték feletti árfolyamon vásárolt államkötvények időarányosan elhatárolt árfolyamkülönbözete.

Halasztott bevételek – Fejlesztési célra kapott támogatások elhatárolása

A fejlesztési célra kapott támogatások passzív időbeli elhatárolása a 2007-ben a Kohéziós Alapból a radarfelújításokra kapott beruházásokra kapott támogatások, a 2013-ban megítélt TEN-T EERP (ANS III beruházásra kapott) támogatás, a 2016-ban lezárult TEN-T CPDLC beruházásra kapott támogatás, valamint a 2017-ben lezárult ACDM beruházásra kapott, 154.971 ezer forint értékű támogatás elszámolását tartalmazza. A 2017. évi 343.390 ezer forint értékű feloldás a támogatások értékcsökkenési leírással arányos bevételként történő elszámolása.

Fejlesztési célra kapott támogatások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Nyitó 2016.12.31	2017. évi feloldás	2017. évi képzés	Záró 2017.12.31
Fejlesztési célra kapott támogatások	1 742 846	-343 390	154 971	1 554 427
Fejlesztési célra kapott támogatások	1 742 846	-343 390	154 971	1 554 427

2.2 Eredménykimutatáshoz kapcsolódó kiegészítések

2.2.1 ÉRTÉKESÍTÉS NETTÓ ÁRBEVÉTELE

Értékesítés nettó árbevétele

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2016	Tárgyév 2017	Változás %
Útvonalirányítás	27 345 353	27 706 944	1%
Terminálirányítás	5 332 483	5 523 265	4%
Kosзовó feletti irányítás	1 341 525	1 382 803	3%
Egyéb értékesítés	107 008	262 140	145%
Menetrendi adatok értékesítése	6 000	6 000	0%
Légiforgalmi tájékoztató kiadványok értékesítése	2 922	3 482	19%
CRDS - szimulációs szolgáltatás	148 999	211 611	42%
Értékesítés nettó árbevétele	34 284 290	35 096 245	2%

A Társaság főtevékenysége a légiforgalmi irányítás, melyen belül három fő üzletága:

- Magyarország felett átrepülő forgalom irányítása: Útvonalirányítás (En Route)
- Budapest/Liszt Ferenc Repülőtér Közelkörzeti és Terminálirányítása (TNC)
- Koszovói magaslégtér átrepülő forgalmának irányítása

A Társaság 2017. évi árbevételeinek több mint 98,6 %-a légiforgalmi díjakból származik (2016-ban 34.019.361 ezer forint, 2017-ben 34.613.012 ezer forint). A légiforgalmi díjbevételt egyrészt meghatározza a légiforgalom alakulása, és ehhez kapcsolódóan a szolgáltatási egységek alakulása, másrészt az elszámolási rendszer keretein belül kalkulált „finanszírozási egyenleg”.

Légiforgalom alakulása

A HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat Zrt. 2017. évben 838.279 légi járművet irányított az ellenőrzött légtérben, mely +6,00%-os növekedés 2016. évhez képest. Magyarország 2017. évi összforgalma abszolút rekordév, nemcsak éves összesítésben kimagasló a növekedés, de valamennyi hónap egyedileg is rekordot hozott. 2017-ben a magyarországi forgalom az európai átlagot meghaladó mértékben növekedett.

Az átrepülő forgalom 2017-ben 736.089 mozgásszámmal +5,90% növekedést realizált az előző évhez képest. Az átrepülő forgalom dinamikáját továbbra is meghatározta, hogy 2014 júliusa óta az ukrain események miatti légtérzárást elkerülő forgalom egy része a magyar légtér irányába terelődött. Továbbra is jelentős hányadot képvisel a magyar légtér forgalmában az Öböl-térségből, illetve oda tartó légiforgalom, ami a szolgáltatási egységszámban (SU) a mozgásszámhoz képest még jelentősebb hányadot képvisel, mivel ezen légitársaságok jellemzően az átlagosnál nagyobb méretű gépeket üzemeltetnek. Egész évben a forgalmi növekedés motorja a „low-cost” légitársaságok térhódítása volt. Mind a Wizzair, mind pedig a Ryanair nagyszámban indított új járatokat a balkáni, illetve közép-kelet európai térségből, ezzel augusztustól az összesített (En route + terminál) forgalmat tekintve a Wizzair lépett előre első számú partnerünkké. 2017-ben - jórészt a török-orosz kapcsolatok

javulásának köszönhetően - a törökországi forgalom vonatkozásában némi javulás volt tapasztalható, ez leginkább az év utolsó hónapjaiban volt érzékelhető, amikor a Turkish Airlines újra a régi szinten üzemeltette a kapacitásait. Ez a növekedés november-december hónapokban a teljes forgalmunk dinamizmusát meghatározta: az átrepülő (En route) üzletág szolgáltatási egység-számban kétszámjegyű havi növekedéseket produkált.

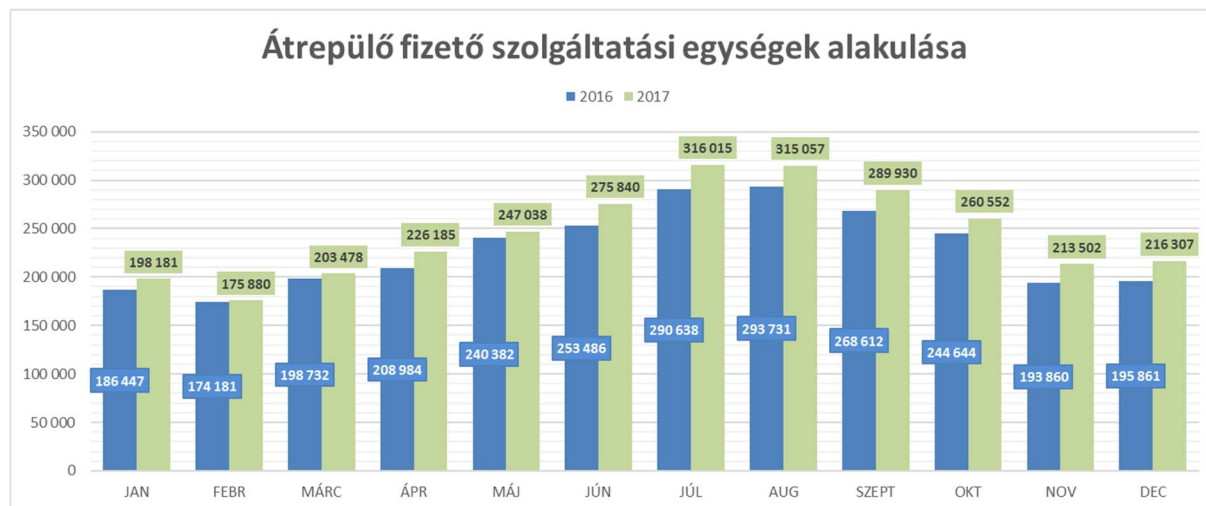
A terminál üzletágban a Budapest Liszt Ferenc repülőtér forgalma 2017-ben újra meghaladta a 100 000 mozgást. Az ország egyetlen jelentős forgalmat lebonyolító nemzetközi repülőtérén a légitársaságok újabb és újabb repülőtereket kapcsolnak be a Budapestre elérhető városok hálózatába és ezek között ismét találhatunk tengerentúli célállomásokat is. A HungaroControl Zrt. által irányított budapesti érkező-induló forgalomban, a 2014 márciusától elindult növekedés 2017-ben tovább folytatódott, és 2017. évben 102.190 mozgással +6,73% növekedést realizált.

A koszovói üzletágban a KFOR szektor forgalma a tőlünk délre megnyitott „free route” légtereknek köszönhetően is igen jelentősen megnőtt és mozgásszámban megközelítette a 100 000-t (95 904), ez az előző évhez képest 49%-os növekedést jelent. 2016-ban éves szinten összesen 64.405 légitármű vette igénybe a KFOR szektort.

Szolgáltatási egységek alakulása

A HungaroControl Zrt. bevételeit (útvonaldíj, terminál díj) csak közvetetten alakítja a mozgásszám. A bevételeket közvetlenül alakító mutatószám az úgynevezett szolgáltatási egység (service unit – SU). Értéke a terminál forgalomban a légitármű súlyának, az átrepülő forgalomban pedig a jármű súlyának, illetve a belépési és kilépési pontok közötti távolságnak a függvénye.

Átrepülő szolgáltatási egységek alakulása

A 2017. évi átrepülő totál szolgáltatási egységek száma 2 973 323 volt, ez +6,56%-os növekedést jelent az előző évi értékhez képest. A bevétel alapját képző fizető szolgáltatási egységek száma pedig 2 939 655 volt, +6,72%-os növekedéssel. 2017-ben a szolgáltatási egységek növekedése egyrészt az ukrán légteret elkerülő többlet forgalomnak köszönhető, másrészt az Északnyugat - Délkelet irányú forgalom növekedésének, harmadrészt pedig a rendkívül dinamikus bővülő fapados („low-cost”) forgalomnak.

Budapest le- és felszálló szolgáltatási egységek alakulása

2017. évben a terminál forgalomban a szolgáltatási egységszámok jelentősen növekedtek. A szolgáltatási egységek száma a mozgásszámnál nagyobb mértékben nőtt, köszönhetően az egyre nagyobb méretű repülőgépeknek. A totál szolgáltatási egységszám 63 974 egység volt +8,22%-os növekedéssel, a fizető szolgáltatási egységszám pedig 63 823 egység +8,38%-os növekedéssel 2016-hoz képest. A növekedés legjelentősebb okozója a fapados légitársaságok még mindig növekvő budapesti forgalma, ezek közül meghatározó volt a Wizzair balkáni járatnyitásainak a hatása.

Koszovói üzletág szolgáltatási egységek alakulása

A KFOR szektorban 2014. április 3. óta nyújt léginavigációs szolgáltatást a HungaroControl Zrt. A Koszovó feletti magas légtérben nyújtott szolgáltatás pénzügyi elszámolása a Szerbiával, illetve Montenegróval alkotott közös díjzóna alapján történik. Emiatt a koszovói üzletág esetében, a szolgáltatási egységszámok elemzése során a teljes díjzóna forgalmát kell vizsgálni. A teljes díjzóna fizető szolgáltatási egységben kifejezett forgalma minden hónapban növekedést mutatott – éves szinten 5,2% a növekedés a bázishoz képest. A növekedés oka a

magyar légtérhez hasonlóan, részben a lezárt ukrán légtereket elkerülő forgalom, részben pedig az Északnyugat – Délkelet tengely, illetve a fapados légitársaságok egyre növekvő forgalma.

Finanszírozási egyenleg hatása az árbevételre

A Társaság forintban számított árbevétele 2017-ben 2%-os növekedést mutat 2016-hoz viszonyítva, a szolgáltatási egységek számának 6-8%-os növekedésének ellenére. Ennek oka, hogy az 1.2. pontban bemutatott elszámolási rendszerek alapján (átrepülő és terminál üzletágak: „teljesítmény rendszer”, koszovói üzletág: „teljes költségmegtérítési rendszer”) a Társaság tárgyévi költségei alapján finanszírozási egyenlegek keletkeznek, melyet felülfinanszírozás esetén a légtérfelhasználók számára vissza kell adni, alulfinanszírozás esetén pedig azt főszabály szerint a $n+2$. év egységdíjaiban érvényesít a Társaság.

2016 és 2017 években mindhárom üzletágban összességében árbevétel csökkentő felülfinanszírozási egyenlegek keletkeztek, melyek árbevétel csökkentő hatást jelentettek, a passzív időbeli elhatárolásokkal szemben kimutatva. Az inflációs hatás, a forgalmi hatás, illetve a nem kontrollálható költségek felülfinanszírozási egyenlege mellett a korábbi évek felülfinanszírozási egyenlegének feloldása jelenik még meg árbevétel módosító tényezőként. Összességében 2017 évben az elszámolási egyenlegek képzése és feloldása hatására 4.608.801 ezer forintnyi árbevétel csökkentő hatás jelentkezett, míg 2016-ban az árbevétellel szemben elszámolt elszámolási egyenlegek összértéke 3.595.147 ezer forint értékű árbevétel csökkentő hatást jelentettek.

A 2017. évi költségalap elszámolások tekintetében a finanszírozási egyenlegek a következőképpen alakultak:

2017. évi Elszámolási egyenlegek

adatok eFt-ban

egnevezés	2017.	Finanszírozási egyenleg jellege
2017. évi inflációs hatás	1 390 182	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2017. évi forgalmi hatás	5 702 136	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2017. évi nem kontrollálható költségek hatása	549 380	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2017. évi korábbi évek egyenlegének érvényesítése a 2017. évi tény forgalom eredményeképp	-495 617	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2017. évi egyéb bevétel miatti korrekció	-514 620	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2017. évi Koszovó miatti elszámolási egyenlegek	359 586	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2016. évi Koszovó miatti elszámolási egyenlegek feloldás	-403 800	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2014. évi Koszovó miatti elszámolási egyenlegek feloldás	-100 816	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2014. évi egyenleg feloldás (inflációs hatás, forgalmi hatás, egyéb)	-2 138 163	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2014. évi egyenleg feloldás (egyéb bevétel)	41 917	alulfin. feloldás - árbevétel csökkentő
ÚTVONAL - Elszámolás összevont egyenlege	4 390 185	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2017. évi inflációs hatás	287 744	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2017. évi forgalmi hatás	785 287	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2017. évi korábbi évek egyenlegének érvényesítése a 2017. évi tény forgalom eredményeképp	-117 459	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2017. évben egyéb bevétel miatti korrekció	-40 997	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2017. évi nem kontrollálható költségek hatása	188 557	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2014. évi egyenleg feloldás	-456 119	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2015. évi egyenleg feloldás (inflációs hatás, forgalmi hatás, egyéb)	-523 880	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2015. évi egyenleg feloldás (egyéb előző évi egyenleg)	36 894	alulfin. feloldás - árbevétel csökkentő
TERMINÁL irányítás - Elszámolás összevont egyenlege	160 027	alulfinanszírozás - árbevétel növelő
2017. évi Koszovó feletti irányítás bevételi többlete	49 846	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2014. évi projektidőszaki költségekkel kapcsolatos egyenleg feloldása	71 827	alulfin. feloldás - árbevétel csökkentő
2014. évi egyenleg feloldás	-32 275	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
2015. évi egyenleg feloldás	-30 809	felülfin. feloldás - árbevétel növelő
Koszovó feletti irányítás - Elszámolás összevont egyenlege	58 589	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő
2017. évi összesített elszámolási pozíció	4 608 801	felülfinanszírozás - árbevétel csökkentő

A „nem kontrollálható költségekből” származó elszámolási egyenleg kezelése alapvetően a következő: a 391/2013 EU rendelet rendelkezéseinek megfelelően - költségkockázatot nem viselő (nem kontrollálható) költségekből adódó elszámolási egyenlegek mind pozitív, mind pedig negatív eltérés esetén, a bizottsági jóváhagyást követően kerülhetnek kimutatásra a Társaság könyveiben, mint az értékesítés nettó árbevételét módosító tételek. A nem kontrollálható költségek hivatalos jelentési határideje tárgyévet követő év június 1-je, így a tárgyévi becsült összeg a mérlegkészítést követően válik véglegessé, illetve a Bizottság jóváhagyását követően megítélté. Amennyiben a Társaságnak elszámolási kötelezettsége keletkezne, azt a tárgyévben – a bizottsági jóváhagyást megelőzően – a céltartalékok között mutatja ki. 2017-ben 1.452.719 ezer forint, 2016-ban 732.616 ezer forint ilyen céltartalék képzés történt a **2.1.9. pont** alatt bemutatott „Egyéb céltartalékok” kimutatásának megfelelően.

Értékesítés nettó árbevételének megbontásai

A fő üzletágak (Útvonalirányítás, Terminálirányítás, Koszovói irányítás) árbevételét a légtérfelhasználók országa szerinti földrajzi megbontásban a **4.4. „Légiforgalmi irányítási Szolgáltatás Árbevétele Földrajzi megbontásban”** című mellékletben mutatjuk be.

A Társaság árbevételét Belföld és Export szerinti megbontásban a következő táblázatok tartalmazzák:

Belföldi értékesítés nettó árbevétele

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2016	Tárgyév 2017	Változás %
Belföldi értékesítés Útvonaldíj és Terminálirányítási díjak árbevétele	2 806 588	3 157 501	13%
Légiforgalmi szolgáltatás Útvonalirányítás	1 480 787	1 683 114	14%
Légiforgalmi szolgáltatás Terminálirányítás	1 266 088	1 397 065	10%
Koszovó feletti irányítás bevétele	59 713	77 322	29%
Belföldi egyéb szolgáltatás értékesítése	54 743	66 157	21%
Légiforgalmi irányítással kapcsolatos minden egyéb szolgáltatás	7 762	7 765	0%
Helyiségek bérbeadása (bérleti díj)	32 607	33 906	4%
Légiközlekedéssel kapcsolatos tájékoztatás	2 222	2 964	33%
Egyéb belföldi szolgáltatás	12 152	21 522	77%
Egyéb belföldi értékesítés	7 249	158 944	2093%
Belföldi értékesítés nettó árbevétele	2 868 580	3 382 602	18%

A mellékletekben csatolt 4.4. táblázatban látszik, hogy a teljes légiforgalmi irányításból származó árbevételből útvonalirányítási üzletágban 6 %, terminálirányítási üzletágban 25 %, koszovói irányítás üzletágban 5 % belföldi vevőktől, azaz magyarországi székhelyű légitársaságoktól származik.

Export értékesítés nettó árbevétele

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2016	Tárgyév 2017	Változás %
Export értékesítés Útvonaldíj és Terminálirányítási díjak árbevétele	31 212 773	31 455 511	1%
Légiforgalmi szolgáltatás Útvonalirányítás	25 864 566	26 309 879	2%
Légiforgalmi szolgáltatás Terminálirányítás	4 066 395	3 840 151	-6%
Koszovó feletti irányítás bevétele	1 281 812	1 305 481	2%
Egyéb export értékesítés	202 937	258 132	27%
Egyéb export tevékenység	47 159	46 521	-1%
CRDS Tevékenység	148 999	211 611	42%
Közvetített szolgáltatás	6 779	0	-100%
Export értékesítés nettó árbevétele	31 415 710	31 713 643	1%

Útvonalirányítási üzletágban a bevételek 94%-a külföldi légtérfelhasználóktól származik, míg a Terminálirányítási üzletág bevételeinek 75%-a, a Koszovói irányítás bevételeinek pedig 95%-a származik külföldi vevőktől.

2.2.2 EGYÉB BEVÉTELEK

Egyéb bevételek

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2016	Tárgyév 2017	Változás %
Várható kötelezettségekre képzett céltartalék felhasználása	2 536 130	1 972 872	-22%
Felmentett repülések költségtérítése	359 937	336 801	-6%
Hitelező által elengedett kötelezettség	295 266	318 900	8%
TEN-T EERP támogatás feloldása	206 758	173 918	-16%
Kohéziós Alapból kapott támogatás feloldása	81 858	75 495	-8%
Költségek ellentételezésére kapott támogatás	25 524	69 591	173%
TEN-T CPDLC támogatás feloldása	101 067	55 585	-45%
Utólag kapott engedmény	47 229	42 413	-10%
CEF ACDM támogatás feloldása	0	35 278	-
Követelések visszaírt értékvesztése	19 830	25 384	28%
Kapott bírság, kötbér, késedelmi kamat, kártérítések	47 018	18 624	-60%
Egyéb elszámolt tételek	3 834	12 471	225%
Egyéb bevétel	10 211	8 521	-17%
Költségek, ráfordítások ellentételezésére kapott bevételek	4 947	6 325	28%
Értékesített immateriális javak, tárgyi eszközök bevételei	592	740	25%
Egyéb bevételek	3 740 201	3 152 918	-16%

Az egyéb bevételek között jelenik meg a céltartalékok tárgyévi feloldása. A 2.1.9. pontban a „Céltartalékok” részben bemutatottak szerint a következő jogcímenek történt 2017-ben és 2016-ban a céltartalékok feloldása:

- Az egyéb bevételek között a hosszútávú munkavállalói juttatásokra képzett céltartalék a juttatások kifizetése, munkavállalók kilépése, illetve az új életpálya modell életbe lépésekor megállapított „Induló összegek” kifizetése miatt került feloldásra 2017-ben összesen 843.987 ezer forint, 2016-ban pedig 1.789.487 ezer forint értékben.
- Egyéb céltartalékok tekintetében 2017-ben összesen 1.104.080 ezer forint, 2016-ban 741.697 ezer forint értékű, korábban megképzett céltartalék került feloldásra, melyből a „nem kontrollálható költségek” kapcsán az elszámolási egyenlegben történő érvényesítés miatt 2017-ben 732.616 ezer forint, 2016-ban pedig 658.963 ezer forint értékű céltartalék került feloldásra.

Egyéb bevételek között kerülnek elszámolásra a 2.1.7 pontban az Aktív időbeli elhatárolások alatt bemutatott „Felmentett repülések” költségeinek a Magyar Állammal szemben elszámolt összegei, melyek: 2017-ben 336.801 ezer forint, 2016-ban pedig 365.257 ezer forint értékben merültek fel.

Az elhatárolt támogatási bevételek 2017. évi, összesen 340.276 ezer forint értékű feloldása a támogatott eszközök értékcsökkenési leírással arányos bevételként történő elszámolása. A következő sorokon jelentkezik beruházásra kapott támogatási bevétel feloldás:

- A TEN-T EERP projektre, illetve a Kohéziós Alapból finanszírozott radar felújítási projektekre kapott támogatások a korábbi években kapott támogatások voltak.
- A TEN-T CPDLC támogatás pénzügyi lezárására 2016 júniusában került sor, így 2016-ban megkezdődött a támogatás bevételként történő elszámolása.

- A 2017-ben lezárt ACDM beruházásra 154.971 forint értékű támogatás kapott a Társaság a CEF (Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz) keretében, melynek feloldása 2017-ben kezdődött meg.

Az egyéb bevételek között jelenik meg az az „elengedett kötelezettség” a **2.1.10.** pontban bemutatott, a Társaságnak a vagyonkezelésből eredő visszafizetési kötelezettségének a megszűnése miatt elszámolt bevétel. A „Hitelező által elengedett kötelezettségként” 2017-ben 318.900 ezer forint, 2016-ban pedig 295.266 ezer forint volt.

A Társaság 2016-ban és 2017-ben jelentősebb egyéb bevételeket realizált még a következő jogcímenek:

- költségek ellentételezésére kapott támogatás 2016-ban 25.524 forint, 2017-ben 69.591 ezer forint, mely az adott üzleti években lezárt olyan európai uniós támogatások bevétele, melyek nem beruházási tevékenységhez kapcsolódtak (részletesen a **3.4.1.** pontban);
- utólag kapott engedmény 2016-ban 47.229 ezer forint, 2017-ben 42.413 ezer forint, mely a Társaság közös vezetésű vállalatától a 2016. és 2017. évi tervet meghaladó oktatási szolgáltatási megrendelésnek köszönhetően kapott mennyiségi árengedmény.

2.2.3 ANYAGJELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK

Anyagjellegű ráfordítások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2016	Tárgyév 2017	Változás %
Anyagköltség	410 522	417 545	2%
Igénybe vett szolgáltatások értéke	6 151 522	6 711 648	9%
Egyéb szolgáltatások értéke	2 885 292	2 898 731	0%
Eladott áruk beszerzési értéke	0	152 237	-
Eladott (közvetített) szolgáltatások értéke	13 502	6 222	-54%
Anyagjellegű ráfordítások	9 460 838	10 186 383	8%

Az anyagjellegű ráfordítások összértéke 8%-kal nőtt, az alábbiakban részletezettek szerint:

Anyagköltség

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2016	Tárgyév 2017	Változás %
Villamosenergia díja	236 943	226 983	-4%
Számítástechnikai anyagok	37 015	76 243	106%
Légiforgalmi irányítási gép-berendezés karbantartási anyagköltség	57 947	31 792	-45%
Üzemanyag költség	23 086	24 077	4%
Gázfogyasztás anyagköltsége	18 895	19 952	6%
Nyomtatvány irodaszer	9 551	11 952	25%
Fűtőanyagok költsége (szén, gázolaj, gáz)	9 900	8 599	-13%
Egyéb gép-berendezés karbantartási anyagköltség	128	4 497	3413%
Egyéb anyagok	2 928	3 600	23%
Vízdíjak	2 956	3 238	10%
Munkaruha	1 566	2 299	47%
Gyógyszer, vegyszer	1 395	1 333	-4%
Tisztítószer	6 315	1 307	-79%
Épület karbantartási anyagköltség	1 098	1 268	15%
Elektronikus adathordozón vásárolt dokumentumok, szakkönyv folyóirat	799	405	-49%
Anyagköltség	410 522	417 545	2%

A Társaság anyagköltségei összességében 2%-kal növekedtek, melynek fő oka a hálózatüzemeltetési fejlesztések kapcsán felhasznált számítástechnikai anyagok értékének 39 millió forintos emelkedése. A légiforgalmi irányítási gépek, berendezések karbantartási költségei között kimutatott radar-karbantartási anyagok felhasználása 2017-ben 26 millió forinttal csökkent, mivel a 2017-re megrendelt tartalékalkatrészek egy részének szállítása a következő évre tolódott.

Az igénybe vett szolgáltatások értéke összességében 9%-kal nőtt. Az egyes tételek változását az alábbiakban mutatjuk be:

Igénybe vett szolgáltatások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2016	Tárgyév 2017	Változás %
Ingtatlanok vagyonkezelési díjai	1 701 688	1 585 746	-7%
Belföldi képzés, továbbképzés költségei	744 750	719 627	-3%
Szoftver éves rendszeres és alkalmi frissítés, karbantartás, követés	478 208	656 386	37%
On-line szolgáltatás, adatátvitel	461 849	493 796	7%
Meteorológiai szolgáltatás költségei	445 813	461 291	3%
Hirdetés, reklám, marketing költségek	196 782	459 183	133%
Szakértői, pályázati díj, üzletviteli tanácsadás	381 835	439 923	15%
Javítás, karbantartás	364 805	419 631	15%
Munka- Tűz és Vagyonvédelmi, valamint őrző-védő szolgáltatás	364 183	382 376	5%
Külföldi utazás kiküldetés	269 141	266 579	-1%
Ingtatlanok, bérleti díjai, kölcsönzési díjai	159 358	167 932	5%
Különféle ki nem emelt egyéb igénybe vett nem anyagjellegű szolgáltatások	108 965	126 374	16%
Egyéb igénybe vett szolgáltatások	153 187	125 222	-18%
Szennyvíz-, hulladékkezelés, takarítás	21 306	106 392	399%
Tárgyi eszközök bérleti díjai, kölcsönzési díjai	122 430	92 642	-24%
Kutatás és kísérleti fejlesztés költségei	0	78 300	-
Külföldi szakmai és nyelvi képzés, továbbképzés költségei	64 533	30 777	-52%
Nem tárgyi eszközt érintő kölcsönzési díjak	42 089	25 464	-39%
Mobiltelefon költség	21 966	22 789	4%
Ügyvéd, közjegyző, jogi szolgáltatás díja, perköltség	8 524	11 002	29%
Vezetékes telefonköltség	12 378	10 270	-17%
Könyvvizsgálat díja	9 750	9 300	-5%
Teherszállítás-rakodás, fuvarozás, raktározás költségei	3 028	5 350	77%
Távfűtés díja	4 249	3 994	-6%
Hírlap-, folyóirat-, elektronikus adathordozón vásárolt dokumentum előfizetés	3 529	3 987	13%
Belföldi utazás kiküldetés	2 257	2 823	25%
Postaköltség, futár szolgáltatás,	2 907	2 803	-4%
Parkolási díjak	993	935	-6%
Ügyviteli szolgáltatás, tanácsadás díjai, gazdasági jutalékok	1 019	754	-26%
Igénybe vett szolgáltatások	6 151 522	6 711 648	9%

Az MNV Zrt.-nek fizetendő vagyonkezelési díj az előző évhez képest 7%-os csökkenést mutat, melynek oka, hogy a 2016. évi díj kalkulációja a tervezett vagyonkezelési eszköz-aktiválások alapján történt, azonban 2016-ban a tervtől alacsonyabb volt az aktivált beruházások összege, így a 2017-ben fizetendő díjban egy díjkorrekció került érvényesítésre.

A Belföldi képzés, továbbképzés költségei sor 2017-ben 719.627 ezer forint, 2016-ban 744.750 ezer forint, mely túlnyomó részben a légiforgalmi irányítók képzésének díja (2016-ban 646.594 ezer forint, 2017-ben 632.269 ezer forint). Az oktatási költségek csökkenését főként az okozta, hogy 2017-ben kisebb létszámú tanfolyamok kerültek megrendezésre, illetve kevesebb költség merült fel külső tréninghelyszínek bérlete kapcsán. A képzést az Entry Point Central Kft. (bemutatva a 2.1.2 pontban a Befektetett pénzügyi eszközök között) biztosítja.

Szoftver éves karbantartás, követési szolgáltatások 37%-os növekedését az okozta, hogy:

- a Matias rendszer új támogatási szerződése alapján 2017-ben 51 millió forinttal több ráfordítás keletkezett,
- 2017-ben az ODS toolbox karbantartást kiterjesztettük az ANS III-ban lévő eszközparkra is 31 millió forinttal növelve az ilyen jellegű ráfordításokat 2016-hoz képest.
- A folyamatos fejlesztések eredményeképp a hálózati eszközök állományának növekedésével együtt nőttek azok karbantartási költségei is. 2017-ben 16 millió forinttal többet fordítottunk erre, mint az előző évben.
- Az A-SMGCS rendszer kapcsán növeltük a karbantartási körbe bevont eszközök körét, valamint az előző évek fejlesztéseivel létrehozott eszközök egy részének 2017-ben lejárt a garanciája, így azokat már csak többletráfordítással tudtuk karbantartani. Mindezek 13 millió forinttal növelték 2016-ról 2017-re az ilyen jellegű költségeket.
- A távoli toronyhoz (rTWR) szükséges kamerarendszer kapcsán szintén 2017-re járt le a gyártói garancia és a fejlesztéssel egy időben megvásárolt licenszdíj, így a karbantartási munkák költségei, valamint a licenszdíjak 2017-ben már az igénybe vett szolgáltatások között jelennek meg.

Az on-line szolgáltatások, adatátviteli szolgáltatások értéke 7%-kal, 31.947 ezer forinttal növekedett. A növekedés fő oka, hogy a vidéki navigációs és radarállomások távüzemeltetése kapcsán kiépített optikai kapcsolatok üzemeltetési költsége először 2017-ben jelentkezett, 16 millió forint értékben, továbbá a koszovói irányításhoz beszerzett radaradatok költsége emelkedett 12 millió forinttal 2016-hoz képest.

A meteorológiai szolgáltatások költségeinek 3%-os növekedését az OMSZ-szel a magyar légtérhez kapcsolódó meteorológiai adatszolgáltatás havi díjának 1,2 millió forintos növekedése okozta.

A Hirdetés, reklám, marketing költségek 133%-os, 262 millió forint értékű növekedésének oka, hogy 2017-ben a Társaság az előző évinél intenzívebb marketing és reklám tevékenységet folytatott, így a fesztiválokon való megjelenések költségei, illetve rendezvényszervezési költségek jelentősen megemelkedtek.

Szakértő, pályázati, üzletviteli tanácsadás jogcímen keletkező költségek 15%-os, 58 millió forintos növekedésének fő okai:

- A Társaság a közép-európai funkcionális légtér blokk (FAB CE) tagjaként részt vett a „FAB CE Free route airspace” szimulációs projektben, melynek költsége 37 millió forint volt.
- A Társaság először 2017-ben vett részt a „Frequentis Sesar Partners” konzorciumban, melynek fizetett koordinátori díj 9 millió forint volt.
- A 2017-ben indult, visszaélések megelőzésével kapcsolatos programhoz 7 millió forint értékben külső tanácsadó került bevonásra.
- Az IT biztonság és az ISO27001-es standard bevezetéséhez igénybe vett szakértői szolgáltatás értéke 2017-ben 7 millió forinttal növekedett.

A javítási, karbantartási költségek 15%-os emelkedésének két fő oka, hogy egyrészt 2017-ben szükségessé vált a püspökladányi radar forgóátmenetének javítása 49 millió forintos költséggel, másrészt a radarok karbantartása kiterjesztésre került a „secunder” radarok mellett a „primer” radarokra, mely 35 millió forint költségnövekedést okozott.

A munka-, tűz-, vagyonvédelem és őrző-védő szolgáltatás költségei 2017-ben 5%-os emelkedést mutatnak 2016-hoz képest, amelynek oka, hogy a 2017-ben megemelt minimálbér és kötelező bérminimum miatt 2017. év során a fegyveres biztonsági őrzést és egyéb védelmi feladatot ellátó szolgáltató óradíjai jelentősen emelkedtek.

Az ingatlanok bérleti díjainak 5%-os növekedését alapvetően két tényező okozta: a külföldi szakmai kiállítások eszközbérleti költségeinek 4 millió forintos emelkedése, valamint külföldi iroda bérleti költsége 1,4 millió forint értékben.

A szennyvíz- és hulladékkezelés, takarítási költségek emelkedésének oka, hogy míg 2016-ban a Társaság belső erőforrásaival végezte a takarítási szolgáltatás, addig ezt 2017-től külső szolgáltató végzi, 84 millió forinttal emelve az igénybe vett szolgáltatások összegét, és ezzel párhuzamosan csökkentve a személyi jellegű ráfordításokat.

A K+F költségek megjelenését az okozza, hogy az elfogadott stratégiával összhangban 2017-ben megkezdett K+F tevékenység kapcsán felmerült költségek elszámolásra kerültek 78 millió forint értékben, mely egy toronyirányításhoz használható távcső prototípusának fejlesztésével, valamint fedélzeti „AR glass” szemüveg fejlesztésével kapcsolatos költséget foglal magában.

Egyéb szolgáltatások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2016	Tárgyév 2017	Változás %
Eurocontrol hozzájárulás	1 309 773	1 245 659	-5%
Hatósági díjak	611 318	611 780	0%
Felelősségbiztosítások	886 080	955 576	8%
Bankköltségek	38 585	39 654	3%
Vagyonbiztosítások	17 438	19 486	12%
Egyéb nemzetközi tagdíjak	15 921	19 652	23%
Kamarai, egyéb szakmai szervezeteknek, jogi személyeknek fizetett díj	4 654	6 026	29%
Igazgatási-szolgáltatási, közbeszerzési díjak	469	491	5%
Egyéb hatósági díjak	29	61	110%
Illetékek	1 025	346	-66%
Egyéb szolgáltatások	2 885 292	2 898 731	0%

Az Egyéb szolgáltatások értéke a két év során összességében azonos szinten maradt. Ehhez hozzájárult a légiforgalmi felelősségbiztosítás, illetve a vagyonbiztosítás értékének növekedése, valamint az Eurocontrolnak fizetendő tagdíj 5%-os csökkenése.

Az Eurocontrol tagdíj 5%-os csökkenésének oka, hogy az Eurocontrol költségalap felülvizsgálata során csökkent az Eurocontrol tagországokon belül a Magyarországra jutó költségrész.

A felelősségbiztosítási költség növekedésének elsődleges oka a légiforgalmi felelősségbiztosítás USD-ben számított díjának 4,59%-os növekedése, valamint az USD árfolyamának 3%-kal magasabb szintje.

A vagyonbiztosítások értéknövekedésének az oka a vagyonérték növekedése.

A bankköltségek 3%-os mértékű emelkedésének oka, hogy a megnövekedett pénzállomány mellett jelentősen nőtt a banki tranzakciók száma és összértéke, így a bankköltségek 1.069 ezer forinttal növekedtek.

A beszerzésekből az importbeszerzések értékét (termék- és szolgáltatás-beszerzések) földrajzi megbontásban a **4.5. számú mellékletben** mutatjuk be részletesen.

2.2.4 SZEMÉLYI JELLEGŰ RÁFORDÍTÁSOK

Személyi jellegű ráfordítások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2016	Tárgyév 2017	Változás %
Béreköltség	12 526 934	12 613 204	0,7%
Személyi jellegű egyéb költségek	1 236 427	1 115 895	-9,7%
Bérfelrakások	3 722 174	3 126 237	-16,0%
Személyi jellegű ráfordítások	17 485 535	16 855 336	-3,6%

A 2017. évi személyi jellegű ráfordítások 3,6%-os csökkenést mutatnak a 2016. évhez képest, melynek legfőbb oka a személyi jellegű kifizetések után fizetendő járulékok mértékének 2017. évi csökkenése. A személyi jellegű ráfordítások típusai a következők szerint változtak:

A béreköltség 0,7%-os, 86 millió forintos növekedése több ellentétes irányú hatás eredője:

- Növekedést okozott a béremelések végrehajtása. 2017. évben a szociális hozzájárulási adó 5 százalékpontos csökkenéséből (27%-ról 22%-ra) eredő járulék megtakarítást a Társaság a munkavállalók béremelésére fordította és a bérmegállapodások alapján összességében átlagosan 7%-os béremelést hajtott végre. A bérmegállapodások végrehajtása összességében 618 millió forint béreköltség növekedést okozott alapbér, pótlékok és teljesítmény-értékelési juttatás (TÉR) tekintetében 2016. évhez képest.
- További 80 millió forintos növekedést jelentett a 2016. évhez képest a szakszemélyzet képzésével kapcsolatos többlet-képzésekhez kapcsolódó oktatói béreköltség növekedés.
- Csökkenést jelentett 2017-re, hogy az Irányítói életpálya megállapodás alapján az egyszeri „induló juttatás” utolsó részlete 2016-ban kifizetésre került, 2017-ben ez a tétel már nem jelentkezett 470 millió forint megtakarítást jelentve.
- A béreköltség további csökkenését eredményezte, hogy a 2017. év után a TÉR juttatás pénzügyi célfeladatokra elkülönített része (25%) a mérlegkészítés időpontjáig nem került kifizetésre, a kifizetése 2018. év második negyedévében várható, ezért a 2017. év után járó várható összegre céltartalékképzés történt, amely 2016-hoz képest a béreköltségben 178 millió forint csökkenést eredményezett.

A személyi jellegű egyéb költségek 9,7%-os csökkenésének fő oka, hogy az irányítói életpálya megállapodás alapján önkéntes nyugdíjpénztári adományként kifizetett egyszeri „induló juttatások” 2017-ben már nem jelentkeztek, ez 146 millió forintos csökkenést okozott.

A bérfelrakások 16%-os csökkenése főként a szociális hozzájárulási adó 5 százalékpontos csökkenéséből (27%-ról 22%-ra), valamint a járulékalapot képező személyi jellegű egyéb kifizetések 9,7%-os csökkenéséből fakad.

A Társaság 2016. évi záró létszáma 746 fő, míg 2017. évi záró létszáma 743 fő volt. Az átlagos statisztikai létszám 718,83 fő. A személyi jellegű ráfordításokhoz kapcsolódóan a Munkavállalók átlagos statisztikai létszáma, bérköltsége és egyéb személyi jellegű kifizetései a 3.3. pontban kerülnek bemutatásra.

2.2.5 EGYÉB RÁFORDÍTÁSOK

Egyéb ráfordítások

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2016	Tárgyév 2017	Változás %
Céltartalék képzése	1 619 113	2 913 153	80%
Költségvetéssel és önkormányzattal elszámolt adók, illetékek (iparűzési adó, ingatlanadó, gépjármű adó innovációs járulék)	895 289	930 850	4%
Követelések elszámolt értékvesztése	57 847	261 388	352%
Költségek fedezetére adott támogatások	702 588	740 080	5%
Behajthatatlan követelések leírt értéke	10 324	15	-100%
Terven felüli értékcsökkenési leírás	31 199	6 307	-80%
Különféle egyéb ráfordítások	1 273	5 996	371%
Véglegesen nem fejlesztési célra átadott pénzeszközök	552 705	240 785	-56%
Egyéb ráfordítások	3 870 338	5 098 574	32%

Az egyéb ráfordítások 2017. évi összértéke 32 %-os növekedést mutat az előző évhez képest, melynek okai a következők:

A 2017. év végén a céltartalék-képzés mértéke 1.294.040 ezer forinttal volt magasabb, mint a 2016. évi képzés. A 2017. évben megképzett céltartalékok részletesen a 2.1.9. pontban kerülnek bemutatásra. A céltartalék képzés jogcímei közül a következő kategóriákban volt jelentős a növekedés:

- A céltartalékképzés a hosszútávú munkavállalói juttatásokra 125.832 ezer forinttal volt magasabb, mint a 2016. évi képzés, mely elsősorban annak köszönhető, hogy több nyugdíjba vonuló munkavállaló volt 2017 végén, így a nyugdíjba vonuláskor járó felmentési bérekre 112.428 ezer forinttal több céltartalék került megképzésre.
- Egyéb céltartalékok képzése 1.188.993 ezer forinttal haladta meg a 2016. évi képzést. Ezen belül a „nem kontrollálható költségek” fedezetére, azaz a költségkockázatot nem viselő költségekből adódó olyan negatív elszámolási egyenlegek fedezetére, melyek csak az Európai Bizottság jóváhagyását követően válnak megítéltté, a Társaság 720.103 ezer forinttal több céltartalékot képzett 2017-ben, mint 2016-ban. (A „nem kontrollálható költségek” miatt keletkező elszámolási egyenlegeket a 2.2.1 pont alatt mutatjuk be.)
- Szintén az egyéb céltartalékok között került megképzésre a 2017. évi pénzügyi célok teljesítéséért járó „TÉR” juttatás és járulékai fedezetére képzett céltartalék 314.872 ezer forint értékben, mely előző évekre a mérlegkészítésig kifizetésre került, így a személyi jellegű ráfordítások között jelent meg 2016-ban (lásd: 2.2.4. pontban),
- továbbá egyéb céltartalékként került kimutatásra 2017 végén a negyedik negyedévi „kutató-mentési költségek” fedezetére képzett 124.410 ezer forint céltartalék, mivel ezen költségek pénzügyi rendezésére a következő év elején került sor szemben a 2016-os évvel, amelyben az év végéig kifizetésre kerültek, így a „Költségek fedezetére adott támogatások” soron jelent meg ez az összeg.

Követelésekre képzett értékvesztés

A követelésekre képzett értékvesztés 2016-hoz képest 204 millió forinttal növekedett, melynek okozója, egyrészt a 2017 végén bekövetkező légitársasági csődök voltak, másrészt a minősített követelésekre képzendő értékvesztésre vonatkozó számviteli politika megváltozása az **1.3.5.** pontban leírtak szerint. Míg a 2016. éves beszámolóban az Eurocontrol által végzett vevőminősítés alapján a légitársasági követelésekre aktív légitársaságok esetén 50% értékvesztés, fizetéseképtelen vagy csődbe ment légitársaságokra 75% értékvesztés került megképzésre, és a teljes veszteség realizálására csak a kinnlevőségek behajthatatlan követelésként történő leíraskor került sor, addig 2017-től a kétes követelésekre képzett értékvesztés mértéke 100%-ra emelkedett. Amennyiben az értékvesztéseket a 2016. évi számviteli politika alapján képzet volna meg a Társaság, 185 millió forinttal kisebb értékvesztés került volna elszámolásra.

Költségek fedezetére adott támogatások

A költségek fedezetére adott támogatások értéke 5%-os növekedést mutat, a következő hatások eredményeként:

- A 2017. évi kutatás-mentési költségek fedezetére kifizetett támogatás összege 109 millió forinttal csökkent: 373 millió forint, 2016-ban ugyanezen jogcímen 483 millió forint került kifizetésre. 2017-ben az egyéb céltartalékok között került bemutatásra a 4. negyedévi 124 millió forintos összeg, melynek kifizetése a következő év elejére tolódott.
- A költségek fedezetére adott támogatások összegében jelenik meg még a léginavigációs szolgáltatásnyújtással kapcsolatos költségek fedezetére kifizetett közigazgatási költségterítés 2017-ben 366 millió forint értékben, 2016-ban pedig 219 millió forint értékben (a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium, illetve a Honvédelmi Minisztérium részére), mely összeg 147 millió forinttal növekedett.

A központi költségvetéssel és a helyi önkormányzatokkal elszámolt adók

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2016	Tárgyév 2017	Változás %
Iparűzési adó	743 569	776 586	4%
Innovációs Járulék	112 364	117 387	4%
Egyéb központi és helyi adók	39 356	36 877	-6%
A központi költségvetéssel és a helyi önkormányzatokkal elszámolt adók	895 289	930 850	4%

A központi költségvetéssel és a helyi önkormányzatokkal elszámolt adók értéke 4%-kal növekedett, az adóalap (kiszámlázott árbevétel) növekedésének köszönhetően. Egyéb központi adók és helyi adók között 2016. évben megjelent a fizetendő reklámadó 2,9 millió forint értékben, azonban a jogszabály változása miatt 2017-ben a Társaságnak már nem volt reklámadó fizetési kötelezettsége.

Véglegesen, nem fejlesztési célra átadott pénzeszközök

A véglegesen, nem fejlesztési célra átadott pénzeszközök között azon támogatások kerülnek elszámolásra, amelyeket elszámolási kötelezettség nélkül, tehát nem a költségek-ráfordítások ellentételezésére nyújt a HungaroControl Zrt. Ezeket a támogatásokat a Társaság Társadalmi Felelősségvállalás Programjának keretében nyújtja. 2017-ben a Társaság 56%-kal kevesebb támogatást nyújtott, mint az előző évben. Sem 2016-ban, sem 2017-ben nem volt olyan ráfordítás, amelyet a Társaság kivételes nagyságúnak vagy előfordulásúnak ítélt volna meg.

2.2.6 PÉNZÜGYI MŰVELETEK EREDMÉNYE

Pénzügyi műveletek eredménye

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2016	Tárgyév 2017	Változás %
Pénzügyi műveletek bevételei	815 983	1 181 806	45%
Egyéb kapott (járó) kamatok és kamatjellegű bevételek	443 370	684 019	54%
Befektetett pénzügyi eszközök kamatai, árfolyamnyeresége	135 925	224 375	65%
Pénzügyi műveletek egyéb bevételei	236 688	273 412	16%
Pénzügyi műveletek ráfordításai	530 340	1 025 800	93%
Pénzügyi műveletek egyéb ráfordításai	530 340	1 025 800	93%
Pénzügyi műveletek eredménye	285 643	156 006	-45%

A Társaság 2017-ben elért pénzügyi eredménye 45%-os csökkenést mutat az előző évi pénzügyi eredményhez képest. Ennek összetevői a **pénzügyi befektetéseken realizált hozamok**, valamint a devizás tételeken és a devizás árfolyamkockázat fedezésére kötött származékos ügyleteken keletkező **árfolyamkülönbségek**.

Befektetések hozama

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2016	Tárgyév 2017	Változás
Kamatkozó Állampapírok hozama	139 840	205 608	47%
Kamatkozó Állampapírok kamata	479 355	896 978	
Kamatkozó Állampapírok beszerzési árfolyamkülönbsége	-339 515	-691 370	
Egyéb befektetések hozama (DKJ, Bankbetét)	99 940	11 416	-89%
Befektetések hozama	239 781	217 024	-9%

A pénzeszközök befektetéséből származó hozam a pénzügyi műveletek bevételei közt megjelenő, névérték alapján kapott kamatbevételek, valamint a pénzügyi műveletek ráfordításai között könyvelt, az értékpapírok beszerzési árában a névértékhez képest megfizetett árfolyamkülönbség különbsége. A befektetések nettó hozama 2016-ban 239.781 ezer forint, míg 2017-ben 217.024 ezer forint volt, a hozamok összértéke 9%-kal csökkent.

A csökkenés mértékét két tényező magyarázza: egyrészt a befektetéseken elért hozamok – a piaci kamatszinttel összhangban – 27%-kal csökkentek (2017-ben realizált átlagos hozam 0,85% volt, szemben a 2016. évi 1,12% átlagos hozammal), másrészt az átlagos lekötött pénzeszköz állomány 2017 folyamán 6%-kal nőtt, 20.733 millió forintról 24.697 millió forintra.

Árfolyamkülönbségek

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2016	Tárgyév 2017	Változás
Realizált árfolyamkülönbségek (+ nyereség / - veszteség)	-59 303	-27 757	-53%
Devizás tételek évvégi nem realizált árfolyamkülönbsége	-1 808	-16 808	830%
Fedezeti ügyletek árfolyamkülönbségei (+ nyereség/ - veszteség)	106 973	-16 453	-115%
Befektetések hozama	45 862	-61 018	-233%

A pénzügyi műveletek egyéb bevételei és ráfordításai az értékpapírok elhatárolt árfolyamkülönbségén (2016-ban 339.515 ezer forint, 2017-ben 691.370 ezer forint) túl a devizás eszközökön és forrásokon keletkezett realizált és nem realizált árfolyamkülönbségeket tartalmazzák, valamint itt jelenik meg devizás árfolyamkockázat fedezésére kötött határidős deviza adásvételi ügyletek eredménye is. Az árfolyamkülönbségek értéke a devizák piaci árfolyamainak mozgásától függ. A Társaság a jelentős devizás árfolyamkitettségeit árfolyamkockázat fedezeti ügyletekkel fedezi.

Tárgyévben a Társaságnak 16 millió forint nettó árfolyamvesztesége származott a deviza-árfolyam kockázat kezelése céljából megkötött fedezeti ügyletek eredményeként. Az árfolyamkockázat fedezeti ügyletek 2017. évi eredményhatása (-16.453 ezer forint) a következő táblákban került részletezésre:

2017-ben lezárt származékos ügyletek - Eurocontrolltól származó bevételek fedezésére - határidős EUR eladás

Megnevezés	Lejárat	Ügyletérték devizában (EUR)	Kötési átlagárfolyam	Ügylet érték (ezer Ft)	Cash-flowra gyakorolt hatás (ezer Ft)	Eredményhatás (ezer Ft)
2016. novemberi árbevétel fedezése	2017. január	7 858 938	307,69	2 418 133	0	-28 132
2016. decemberi árbevétel fedezése	2017. február	7 906 296	309,46	2 446 689	0	-13 782
2017. januári árbevétel fedezése	2017. március	7 541 364	312,48	2 356 508	0	11 947
2017. februári árbevétel fedezése	2017. április	6 804 534	323,12	2 198 697	0	13 908
2017. márciusi árbevétel fedezése	2017. május	7 914 660	321,72	2 546 309	0	-1 502
2017. áprilisi árbevétel fedezése	2017. június	8 696 524	310,03	2 696 199	0	-14 396
2017. májusi árbevétel fedezése	2017. július	9 421 033	311,94	2 938 810	0	38 588
2017. júniusi árbevétel fedezése	2017. augusztus	10 447 583	310,04	3 239 130	0	10 493
2017. júliusi árbevétel fedezése	2017. szeptember	11 919 617	308,27	3 674 459	0	42 469
2017. augusztusi árbevétel fedezése	2017. október	11 938 415	306,76	3 662 268	0	5 851
2017. szeptemberi árbevétel fedezése	2017. november	11 557 583	304,61	3 520 561	0	-72 630
2017. októberi árbevétel fedezése	2017. december	10 045 000	308,33	3 097 200	0	-29 777
Cash-flow fedezeti célú származékos ügyletek		112 051 547		34 794 964	0	-36 964

2017-ben lezárt egyéb származékos ügyletek - határidős deviza vétel vagy eladás

Megnevezés	Deviza	Ügylet érték devizában (Megvett + / Eladott -)	Kötési átlagárfolyam	Ügylet érték (ezer Ft)	Cashflowra gyakorolt hatás (ezer Ft)	Eredményhatás (ezer Ft)
Egyéb árbevétel fedezése	EUR	-563 844	311,35	-175 552	0	-607
Szállítói fedezések	EUR	12 226 416	314,63	3 846 762	0	28 237
Szállítói fedezések	USD	1 932 750	282,82	546 628	0	0
Cash-flow fedezeti célú származékos ügyletek				4 217 838	0	27 631

Fordulónapon nyitott származékos ügyletek

Megnevezés	Deviza	Ügylet érték devizában (Megvett + / Eladott -)	Bekerülési érték (ezer Ft)	2017.12.31. valós érték (ezer Ft)	Valós érték értékelési tartalékban (ezer Ft)	Üzleti évben elszámolt eredményhatás (ezer Ft)
Határidős EUR eladás	EUR	-23 965 674	-7 468 931	31 655	31 594	-6
Határidős EUR vétel	EUR	13 052 104	4 071 708	-14 791	-2 808	-7 113
Határidős USD vétel	USD	3 732 750	1 014 574	-63 803	-63 803	0
Származékos ügyletek összesen			-2 382 650	-46 939	-35 017	-7 120

2.2.7 TÁRSASÁGI ADÓ

A 2017. év eredménye után keletkező Társasági Adó fizetési kötelezettséget a következő táblázat mutatja be.

A 2017. évi társasági adó megállapítása:

adatok ezer Ft-ban

Adózás előtti eredmény:	1 923 883	Átlagkulcs
Társasági adóalapot növelő tételek	12 169 981	
Társasági adóalapot csökkentő tételek	5 339 588	
2017. adóév egészére megállapított adóalap	8 754 276	
Számított adó	787 885	
Adókedvezmény	8 431	
Adófizetési kötelezettség:	779 454	8,90%

Az eredménykimutatásban megjelenő adófizetési kötelezettség a tárgyévi társasági adó összegén felül tartalmazza még a tárgyévben folytatott adóhatósági ellenőrzés által megállapított társasági adókülönbözetet (4.750 ezer forint értékben), az üzleti év során könyvelt, de megelőző üzleti éveket érintő társasági adó önrevíziók hatását (-93 ezer forint értékben), valamint a 2016. évi beszámolóban szereplő tárgyévi társasági adó és a ténylegesen bevallott társasági adó különbségét (-114 ezer forint értékben). Így az eredménykimutatásban megjelenő adófizetési kötelezettség 783.997 ezer forint.

A **Társasági adóalap módosító tételei** a mellékletek között a **4.6. táblázatban** kerülnek bemutatásra.

Adókedvezmény

A Társaság 2017. évben 8.431 ezer forint összegű Tao. tv. 22. §. szerinti támogatást nyújtott előadó-művészeti szervezetek részére, mely után 8.431 ezer forint összegű adókedvezményt vesz igénybe.

2.3 Vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzet értékelése

Társasági vagyonstruktúra változásának bemutatása

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2016	Tárgyév 2017	Megoszlás % 2016	Megoszlás % 2017	Változás %
Befektetett eszközök	35 304 136	40 431 460	60,10%	60,82%	15%
Forgóeszközök	20 923 802	22 287 535	35,63%	33,53%	7%
Aktív időbeli elhatárolások	2 504 983	3 754 822	4,27%	5,65%	50%
Eszközök összesen	58 732 921	66 473 817	100%	100%	13%

A Társaság vagyoni helyzete stabil, mérlegfőösszege a két időszak között 13%-kal növekedett, köszönhetően a Befektetett eszközök állomány-növekedésének.

Források szerkezetének bemutatása

adatok eFt-ban

Megnevezés	Előző év 2016	Tárgyév 2017	Megoszlás % 2016	Megoszlás % 2017	Változás %
Saját tőke	32 902 741	33 052 555	56,02%	49,72%	0%
Céltartalékok	4 250 974	5 191 255	7,24%	7,81%	22%
Kötelezettségek	7 388 054	8 724 797	12,58%	13,13%	18%
Passzív időbeli elhatárolások	14 191 152	19 505 210	24,16%	29,34%	37%
Források összesen	58 732 921	66 473 817	100%	100%	13%

A Társaság saját tőkéje a 2017. évi 1.139 millió forint értékű adózott eredmény bekerülésének, valamint a 2016. évre jóváhagyott 1.000 millió forint osztalék kifizetésének eredményeképp 150 millió forinttal növekedett, így a források között 2017. december 31-én a saját tőke aránya 49,72%. A céltartalékok értékének 22%-os növekedése mellett forrásszerkezeten belüli arányuk közel 0,57% ponttal, a kötelezettségek aránya pedig 0,55 % ponttal növekedett. A passzív időbeli elhatárolások értéke 37%-os növekedést mutat (a 2017. évi felülf finanszírozási egyenlegek megjelenésének köszönhetően), így a forrásszerkezeten belül 29,34 %-os arányt képviselnek.

Vagyoni helyzet mutatói	Számítása	2016.12.31	2017.12.31
Likviditás			
Likviditási ráta	(Forgóeszközök / Rövid lejáratú kötelezettségek)	5,58	4,24
Likviditási gyors ráta	((Forgóeszközök - Készletek) / Rövid. Lej. Köt.)	5,53	4,22
Tőkeszerkezet			
Tőkeellátottság	(Saját tőke / Eszközök összesen)	56,02%	49,72%
Kötelezettségek vs. Eszközök	(Kötelezettségek / Eszközök összesen)	12,58%	13,13%
Jövedelmezőség			
Saját tőke arányos adózás előtti eredmény	(Adózás előtti eredmény / Saját tőke)	10,25%	5,82%
Saját tőke arányos adózott eredmény	(Adózott eredmény / Saját tőke)	6,34%	3,45%
Árbevétel arányos adózott eredmény	(Adózott eredmény / Értékesítés nettó árbevétele)	6,08%	3,25%
Eszközarányos adózott eredmény	(Adózott eredmény / Eszközök összesen)	3,55%	1,71%

A Társaság likviditása rendkívül jó, forgóeszközei több mint 424%-ban fedezik rövid lejáratú kötelezettségeit. Tőkeszerkezete megfelelő, az eszközök 50%-át a saját tőke finanszírozza. A Társaság 2017. évi adózás előtti eredménye alapján számított jövedelmezősége a 2016. évhez viszonyítva csökkent.

III. Tájékoztató Rész

3.1 Mérlegen kívüli tételek

3.1.1 MÉRLEGFORDULÓNAPON NYITOTT HATÁRIDŐS ÜGYLETEK

A „teljesítményrendszer” keretein belül a Társaságra hárul – egyéb kockázatok mellett – az árfolyamkockázatok viselése. A Társaság ennek kivédésére, a devizás árfolyamkockázatainak csökkentésére cashflow fedezeti ügyleteket köt.

Az euróban számlázott légitforgalmi díjbevételek fedezésére használt módszer célja a forgalom-becslés alapján meghatározott várható havi árbevételből származó eurós cashflowk forintértékének biztosítása az Eurocontrol által alkalmazott ún. havi árfolyam-kiigazító mechanizmus alapján számított havi átlagos EUR/HUF árfolyamon.

Minden megkötött ügylet leszállításos, cash-flow fedezeti célú, tőzsdén kívül kötött határidős ügylet, jellemzően 3-4 hónapos futamidővel.

Abban az esetben, ha megszűnik a fedezeti hatékonyság, kereskedési célú nem fedezeti ügyletté minősíti át a Társaság a könyvekben.

A Társaság a származékos ügyleteit a Szt. 59/A-59/F. § alapján a „Valós értéken történő értékelés” szabályai szerint értékeli. A lejáratig, minden hónap végén elvégzi a tranzakciók értékelését az ügyletkötő bankok által ügyletenként közölt Mark-to-Market (MtM) értéken értékelve.

2017. december 31-én az alábbi nyitott fedezeti ügyleteket tartotta nyilván a Társaság:

Fordulónapon nyitott származékos ügyletek

Megnevezés	Deviza	Ügylet érték devizában (Megvett + / Eladott -)	Bekerülési érték (ezer Ft)	2017.12.31. valós érték (ezer Ft)	Valós érték értékelési tartalékban (ezer Ft)	Üzleti évben elszámolt eredményhataás (ezer Ft)
Határidős EUR eladás	EUR	-23 965 674	-7 468 931	31 655	31 594	-7
Határidős EUR vétel	EUR	13 052 104	4 071 708	-14 791	-2 808	-7 113
Határidős USD vétel	USD	3 732 750	1 014 574	-63 803	-63 803	0
Származékos ügyletek összesen			-2 382 650	-46 939	-35 017	-7 120

A Társaság pénzügyi instrumentumai közül csak a határidős fedezeti ügyletek kerülnek valós értéken bemutatásra.

2017. december 31-én a még le nem zárt származékos ügyletek valós értékelési különbözete negatív, összesen 46.939 ezer forint. Az értékelési különbözetből 35.017 ezer forint veszteség a valós értékelés értékelési tartalékával szemben, míg 7.120 ezer forint veszteség a pénzügyi műveletek eredményében került kimutatásra.

Valós értéken értékelt eszközök és források értékelési különbözete

adatok eFt-ban

Megnevezés	Valós érték értékelési különbözet	Saját tőke értékelési tartálékban	Eredmény- kimutatásban
Nyitó egyenleg 2017.01.01.	-45 667	-44 945	-722
Tárgyévi változás	-1 272	9 929	-6 398
Záró egyenleg 2017.12.31.	-46 939	-35 017	-7 120

A 2017. december 31-es mérlegfordulónapi hatékonyság-vizsgálat alapján, a fedezeti ügyletek hatékonyság fokának megfelelően került elszámolásra a valós értékelés különbözete a saját tőkében, illetve a nem hatékony rész az eredményben. Az ügyletek valós értékelését az ügyletkötő bank által szolgáltatott valós értékek alapján végezte el a társaság, amely összességében 46.939 ezer forint negatív valós értékkülönbözetet mutat év végén.

3.1.2 PÉNZÜGYI SZEMPONTBÓL JELENTŐS, MÉRLEGBEN NEM SZEREPLŐ MEGÁLLAPODÁSOK BEMUTATÁSA

A HungaroControl Zrt. 2017. december 31-én a következő adott és kapott garanciákkal rendelkezett:

Kapott garanciák

Partner	Garancia lejárat	Garancia összege	Garancia devizaneme	Garanciához kapcsolódó beruházás
Schmidt gép 2002 Kft.	2018.01.05	1 481 191	HUF	Forgó utcai útépítés
ALES a.s.	2018.01.17	5 868	EUR	rTWR konzolok beszerzése
Finmeccanica S.p.A.	2018.04.20	94 198	EUR	TAR 1 Radarberendezések korszerűsítése
MNT Systems Kft.	2018.08.14	3 732 600	HUF	ANS I. épület szünetmentes berendezések
ALES a.s.	2019.01.29	10 737	EUR	CRDS konzolok beszerzése
Indra Navia AS	2019.07.01	248 543	EUR	A-SMGCS rendszer
G4S Biztonságtechnikai Zrt.	2019.08.21	681 280	HUF	ANS I. munkaterem gyorskapu leválasztás
SWIETELSKY Magyarország Kft.	2019.09.02	75 000 000	HUF	ANS III. tervezés és kivitelezés
HC Építő Kft.	2020.04.20	32 323 508	HUF	ANS I. épület átalakításának kivitelezése
ELCON Electronic Kft.	2020.08.24	2 271 627	HUF	ANS I. rekonstrukció 2. ütem
RIO LÁMPASTÚDIÓ Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.	2022.05.13	1 731 597	HUF	ANS III. világítás, tervezés és telepítés
CLH Hűtés és Klimatechnikai Kft.	2022.06.09	1 340 801	HUF	ANS I. folyadékhűtők telepítése
CLH Hűtés és Klimatechnikai Kft.	2022.06.09	842 200	HUF	ANS I. légkezelő telepítése
EIZO Technologies GmbH	2023.01.20	21 750	EUR	2Kx2K LCD monitorok beszerzése

Adott garanciák

Partner	Garancia lejárat	Garancia összege	Garancia devizaneme	Garancia típusa
Budapest Airport Zrt.	2018.08.31	55 080	EUR	Bankgarancia bérleti díj fizetésre

3.2 Vezető tisztségviselők, igazgatóság és felügyelő biz. tagjainak járandósága, előlegei, kölcsönei

FB tagok, vezető tisztségviselők juttatásai

adatok eFt-ban

Megnevezés	Járandóság	Folyósított előlegek	Nyújtott kölcsönök
	2017-ben	2017.12.31	2017.12.31
Igazgatóság tagjainak juttatásai összesen	26 953	0	0
Felügyelő bizottság tagjainak juttatásai összesen	9 842	0	0
Vezető tisztségviselők juttatásai 2017. során (*)	39 751	0	0
Összesen	76 547	0	0

(*) A HungaroControl Zrt. mint jogi személy esetében azonos az Igazgatósággal

3.3 Munkavállalók átlagos statisztikai létszáma, bérköltsége és személyi jellegű egyéb kifizetései

Munkavállalók átlagos statisztikai létszáma, bérköltsége és egyéb személyi jellegű kifizetései

adatok eFt-ban

Megnevezés			Átlagos statisztikai létszám (fő)	Bérköltség	Személyi jellegű egyéb kifizetés
Főállásban, teljes munkaidőben	fizikai foglalkozásúak		13,92	87 142	10 622
	szellemi foglalkozásúak		682,43	11 879 110	1 051 346
Főállásban nem teljes munkaidőben	fizikai foglalkozásúak		0,33	0	0
	szellemi foglalkozásúak		18,66	118 248	9 642
Alkalmazásban álló nyugdíjas	teljes munkaidős	fizikai foglalkozásúak	1,00	16 294	1 447
		szellemi foglalkozásúak	2,49	29 739	1 025
	nem teljes munkaidős	fizikai foglalkozásúak	0,00	0	0
		szellemi foglalkozásúak	0,00	0	0
További munkaviszonyban állók			0,00	0	0
Egyéb állományba nem tartozó munkavállalók			0,00	482 671	41 813
Foglalkoztatottak összesen			718,83	12 613 204	1 115 895

3.4 Kapott támogatások (2016-2017. év eseményei)

Pályázat megnevezése	Projekt kezdési időpontja	Projekt befejezési időpontja	Megítélt EU támogatás összege HC EUR	Megkapott támogatás EUR	Elszámolás megtörtént
Controller Pilot Data Link Communications Implementation (CPDLC)	2013.01.01	2015.06.30	1 366 272,00	1 306 947,06	igen 2016.06.24
Budapest 2.0	2014.10.16	2016.10.16	532 038,00	319 222,50	igen 2017.01.05
Building EGNSS capacity On EU Neighbouring multimodal Domains (BEYOND)	2015.04.01	2017.06.30	86 375,00	72 293,75	nem
Airport-Collaborative Decision Making at HungaroControl (A-CDM)	2014.02.03	2016.06.30	521 715,00	512 550,69	igen 2017.10.01
Free Route Airspace from the Black Forest to the Black Sea	2015.09.01	2017.04.21	401 798,00	87 007,96	nem
ATM system upgrade for cross-border free route operation	2016.01.04	2018.12.31	1 966 900,00	775 073,11	nem
AMAN LOWW initial	2016.03.01	2018.12.31	684 250,00	269 634,34	nem
Enhanced Guidance Assistance to Aircraft and Vehicles on the Airport Surface Combined with Routing (SESAR2020 PJ03-a)	2016.12.01	2019.12.31	100 000,00	20 726,36	nem
Remote Tower for Multiple Airports (SESAR2020 PJ.05-02)	2016.11.01	2019.12.31	293 000,00	28 971,00	nem
Remote Tower for Multiple Airports (SESAR2020 PJ.05-03)	2016.11.01	2019.12.31	155 925,00	23 719,10	nem
Flight Centric ATC (SESAR2020 PJ.10-01b)	2016.11.01	2019.12.31	135 000,00	27 980,56	nem
Controller Working Position / Human Machine Interface – CWP / HMI (SESAR2020 PJ16-03)	2016.11.01	2019.12.31	325 000,00	70 821,26	nem
Controller Working Position / Human Machine Interface – CWP / HMI (SESAR2020 PJ16-04)	2016.11.01	2019.12.31	35 000,00	3 793,51	nem
Virtual Centre (SESAR2020 VLD2-3)	2020.01.01	2021.12.31	950 000,00	0,00	nem
FAB CE wide Study of DAM and STAM	2017.02.07	2018.12.31	41 815,00	16 479,99	nem
European Deployment Roadmap for Flight Object Interoperability	2017.02.08	2017.12.22	18 490,00	6 861,17	nem
Deploy SWIM governance	2017.02.07	2019.07.01	21 930,00	8 137,67	nem
DLS Implementation Project - Path 1 "Ground" stakeholders	2017.02.07	2018.02.01	21 930,00	8 137,67	nem
DLS Implementation Project - Path 2	2017.02.15	2020.12.31	17 200,00	6 382,49	nem
Implementation of PBN procedures in Hungary	2017.09.01	2020.02.29	691 373,00	206 852,60	nem
			8 366 011,00	3 771 592,79	

A támogatást nyert beruházások és projektek az alábbiakban kerülnek bemutatásra:

Controller Pilot Data Link Communications Implementation (CPDLC)

A projekt a TEN-T forrás bevonásával valósult meg. A projekt célja a MATIAS rendszernek a CPDLC tekintetében való bővítése (Build 10), ezáltal a magyar légiforgalmi szolgáltatás eszközeinek, jelenlegi kapacitásának bővítése és működésének javítása, valamint az adatkapcsolat-szolgáltatások 2015. februártól való regionálisan szinkronizált bevezetése. Az aktualizált ATM forgalmi irányítási rendszere kiegészíti a pilóták és a légiforgalmi irányítók közötti verbális kommunikációt, és a rutinfeladatok automatizálásával javítja az ATM kapacitását.

Budapest 2.0

A projekt a SESAR JU által meghirdetett pályázaton nyert támogatást. A demonstrációt végző hattagú nemzetközi konzorcium a HungaroControl Magyar Légiforgalmi Szolgálat és a spanyol PildoLabs kezdeményezésére kezdte meg a közös munkát. Az együttműködésben a Wizz Air légitársaság, a JetStream Légiforgalmi és Légiszolgáltató Kft., a SLOT Consulting repülőipari vállalkozás és a Katalán Politechnikai Egyetem fő tagként, az LPS szlovák légiforgalmi szolgáltató és a Vueling légitársaság támogató tagként vesz részt, míg a Budapest Airport Zrt. megfigyelőként kapcsolódott a programba.

A Budapest 2.0 projekt keretében egy hattagú nemzetközi konzorcium egy olyan demonstrációs környezetet alakít ki, ahol a SESAR kutatási-fejlesztési programhoz szorosan kapcsolódó léginavigációs fejlesztések tesztelését és bemutatását végzi majd. A program kifejezetten a kis és közepes forgalmú repülőterek és szolgáltatók működését javító technológiai újítások és eljárások bemutatását tűzte ki céljául, amelyek segítségével hatékonyabban ütemezhető a légi járművek érkezése, mérsékelhető a járatkésések száma, gazdaságosabban üzemeltethetők a repülőgépek és kedvezően befolyásolhatók a környezeti hatások. A Budapest 2.0 olyan demonstrációs környezetet biztosít a nemzetközi partnereknek, ahol a SESAR kutatási-fejlesztési programban kijelölt léginavigációs fejlesztések tesztelését és bemutatását komplex módon elvégezhetik.

Building EGNSS capacity On EU Neighbouring multimodal Domains (BEYOND)

A projekt Horizon 2020 forrásból valósul meg. A projekt célja tréningeken, gyakorlatokon és workshopokon keresztül a műholdas eljárások népszerűsítése, kapacitások kiépítése. A projekt 19 tagból álló konzorciumban kerül lebonyolításra, a koordinátor a European Satellite Services Provides s.a.s.

Airport-Collaborative Decision Making at HungaroControl (A-CDM)

A projekt a „Connecting Europe Facility” (CEF) forrás bevonásával valósult meg. A projekt a hazai légiforgalmi irányítási rendszer, a MATIAS (Magyar Automated and Integrated Air Traffic System) továbbfejlesztésére, szoftverfejlesztésre irányult. Az új szoftver támogatja a CDM használatához szükséges új funkciókat, ezáltal biztosítva a repülésben érintett szereplők (légitársaságok, repülőterek és légiforgalmi irányítók) közötti hatékonyabb információcserét. A CDM bevezetésével kapcsolatos kitűzött célok, elérendő eredmények a MATIAS rendszer fejlesztésén túl, az egyezményi, munkatechnológiai háttér kialakítása, a repülésbiztonsági követelmények teljesítése, a személyi feltételek megteremtése (oktatás), valamint a szükséges engedélyek beszerzése.

Free Route Airspace from the Black Forest to the Black Sea

A projektben megcélzott technológiai megvalósíthatósági tanulmány a CEF (Connecting Europe Facility, Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz) forrásainak bevonásával valósul meg. A „Free Route Airspace” (FRA) FAB CE-n (közép-európai funkcionális légtérblokk) belüli

megvalósításához, működtetéséhez szükséges működési feltételek kidolgozásáról szól, a HUFRA (a magyar légtérben bevezetett free route airspace) tapasztalataiból kiindulva, tekintettel arra, hogy a koncepció bevezetésére nincs egységesen kidolgozott eljárás, valamint a már bevezetett koncepciók között elég nagy eltérések mutatkoznak Európa-szerte. A projekt a határon átnyúló, valamint FAB szintű FRA Concept of Operations kidolgozását és annak validálását célozza meg, továbbá a felmerülő AIS kérdéskörök kidolgozását, repülésbiztonsági elemzés készítését, a szükséges ATM rendszerfejlesztések meghatározását, valamint szimulációt foglal magában, amely a HungaroControl CRDS központjában történik. A projekt konzorciumban valósul meg HungaroControl Zrt., mint konzorcium-vezető, tagok: AustroControl, Croatia Control, BHANSA, Slovenia Control, LPS SR, és az ANS CR légiforgalmi irányítást végző szolgáltatók, mint FAB CE tagok a SESAR Deployment Manageren keresztül.

ATM system upgrade for cross-border free route operation

A projekt CEF forrás bevonásával valósul meg. A projekt egy következő lépcsőfoka a már támogatást nyert szabad útvonalú légtér megvalósíthatósági tanulmánynak. A projekt keretében megvalósuló szoftverfejlesztés alkalmassá teszi a MATIAS-t a határon átnyúló szabad útvonalú üzemmód kezelésére annak érdekében, hogy támogassa FAB CE szinten bevezetendő egyes országhatárokon átnyúló kiterjesztett free route üzemet. További cél a MATIAS FDP (Flight Data Processing) részterületének továbbfejlesztése, annak érdekében, hogy a rendszer képessé váljon a rugalmas légtértervezés és felhasználás támogatására, ami előfeltétele a határokon átvívelő free-route működés bevezetésének.

AMAN LOWW initial

A projekt CEF forrás bevonásával valósul meg. A projekt a hazai légiforgalmi irányítási rendszer, a MATIAS új funkció kialakításával történő fejlesztésére, szoftverfejlesztésre irányul, annak érdekében, hogy támogassa a bécsi leszálló gépek hatékony és biztonságos áramlását a magyar légtérben. A projekt célja a bécsi repülőteret kiszolgáló AMAN (Arrival Management) rendszer támogatása a MATIAS rendszerben fejlesztendő AMAN és E-AMAN (Extended AMAN) funkcionalitás kialakításával.

Enhanced Guidance Assistance to Aircraft and Vehicles on the Airport Surface Combined with Routing (SESAR2020 PJ03-a)

A reptéri felszínen közlekedő járművek pilótáinak/vezetőinek helyzettudatosságának növelését célozza egy megoldással, amely rossz látási körülmények között is iránymutatást ad számukra. A megoldás alapját képezi egyrészt a „Follow the Greens” használata, amely a repülőtéren jelzőfények segítségével ad utasítást a pilótáknak, másrészt egy fedélzeti kijelző segíti a pilótákat, egy másik kijelző pedig az irányítók számára lesz biztosítva az utasítások kiadására. A megoldás révén a reptér forgalma gördülékenyebbé és kiszámíthatóbbá válik, ami kapacitásnövekedéshez vezet.

Remote Tower for Multiple Airports (SESAR2020 PJ.05-02)

A PJ.05-02 (Remotely Provided Air Traffic Service for Multiple Aerodromes) célja igazolni, hogy lehetséges egynél több torony légiforgalmi irányítási kiszolgálása egy időben egy légiforgalmi irányító által megfelelő szintű biztonság mellett. A PJ.05-02 során öt különböző validáció tervezett a projektben résztvevő konzorciumok által, melyek közül a „Freuentis-Sesar Partners” konzorcium tagjaként a HungaroControl Zrt. Budapesten egy futópálya és egy kis forgalmú magyar repülőtér igénybe vételével validálja az integrált Frequentis prototípust a HungaroControl validációs platformján passzív árnyéküzemben.

Remote Tower for Multiple Airports (SESAR2020 PJ.05-03)

A PJ.05-03 (Remotely Provided Air Traffic Services from a Remote Tower Center with a flexible allocation of aerodromes to Remote Tower Modules) a légiforgalmi irányítói erőforrások rugalmas kihasználását célozza meg, melynek során a különböző Remote Tower Modulhoz (RTM) kapcsolódó repülőterek kiosztása rugalmasan és dinamikusan történik. A PJ.05-03 megoldás során szintén öt validáció tervezett, melyek közül a HC validációja egy közepes és egy kis forgalmú magyar repülőtér igénybevételével validálja az integrált Thales prototípust a HungaroControl validációs platformján valós idejű szimulációval.

Flight Centric ATC (SESAR2020 PJ.10-01b)

Célja a repülőjárat központú légiforgalmi irányítás magaslégtérben történő validálása, amikor is adott számú járat irányításáért egy légiforgalmi irányító felel, szektor- vagy országhatártól, földrajzi elhelyezkedéstől függetlenül. A célok között szerepel a konfliktust előrejelző eljárások validálása, ideértve a nem sztenderd körülmények vizsgálatát is (vézhelyzet, rossz időjárási körülmények, stb.); a munkaterhelés validálása és vizsgálata; a repülési eljárások optimalizálásának és harmonizálásának vizsgálata a lokális áramlásszervezéssel összhangban; valamint különböző légijármű-légiforgalmi irányító beosztási stratégia validálása.

Controller Working Position / Human Machine Interface – CWP / HMI (SESAR2020 PJ16-03)

A projekt célja a légiforgalmi adatszolgáltatás és a légiforgalmi irányítási szolgáltatás fizikai helyszínének elkülönítése. Az ezt megteremtő technikai feltételek és közös interfészek megteremtésével foglalkozik oly módon, hogy az egyes, elkülönült fizikai helyszínen lévő légiforgalmi szolgáltató egységek vagy önálló légiforgalmi szolgáltatók, egységes, mintegy „azonos” légiforgalmi szolgáltatóként tűnjenek fel. A projekt a technikai megvalósításon túl kiterjed az operatív koncepció és munkavégzés vizsgálatára is, beleértve az HMI-CWP fejlesztési lehetőségeit egy időbeli és intuitív alapú munkavégzés megteremtésének lehetőségére, vizsgálja továbbá az így létrejövő interoperábilis megoldások hatékonyságra gyakorolt hatását.

Controller Working Position / Human Machine Interface – CWP / HMI (SESAR2020 PJ16-04)

A projekt célja a légiforgalmi adatszolgáltatás és a légiforgalmi irányítási szolgáltatás fizikai helyszínének elkülönítése. Az ezt megteremtő technikai feltételek és közös interfészek megteremtésével foglalkozik oly módon, hogy az egyes, elkülönült fizikai helyszínen lévő légiforgalmi szolgáltató egységek vagy önálló légiforgalmi szolgáltatók, egységes, mintegy „azonos” légiforgalmi szolgáltatóként tűnjenek fel. A projekt a technikai megvalósításon túl kiterjed az operatív koncepció és munkavégzés vizsgálatára is, beleértve az HMI-CWP fejlesztési lehetőségeit egy időbeli és intuitív alapú munkavégzés megteremtésének lehetőségére, vizsgálja továbbá az így létrejövő interoperábilis megoldások hatékonyságra gyakorolt hatását.

Virtual Centre (SESAR2020 VLD2-3)

A virtuális centrumok a munkaterheltség kiegyenlítést teszik lehetővé, hiszen célja az egyes szektorok delegálásának lehetővé tétele az Egységes Európai Égbolton belül. Így kis forgalmú helyzetekben csak néhány központban koncentrálódna a munkaterheltség, ezzel optimalizálva a kapacitás-kihasználást. Továbbá az interface-ek sztenderdizálásával valamint az irányítás és a légiforgalmi adatszolgáltatás különválasztásával a Virtuális központ koncepció lehetővé teszi az ANSP-k számára a különböző adatforrásokból való választást, ami potenciálisan költségcsökkenést is eredményezne. A projekt felhasználva a 16-os projektben megfogalmazott megközelítést, demonstrálja a módszer előnyeit és megvalósíthatóságát.

FAB CE wide Study of DAM and STAM

A tanulmány célja annak felmérése, hogy a tervezett regionális „free route” környezetben milyen módon lehet növelni a légtérgazdálkodás és áramlásszervezés hatékonyságát. A FAB CE térségben alkalmazott nemzeti légtérgazdálkodást harmonizálni szükséges, így a közösen kialakított műszaki és alkalmazói követelmények lehetővé teszi a jövőben az útvonalaktól mentes, országhatároktól független FAB CE free route környezetben a légiforgalmi áramlást befolyásoló ideiglenesen elkülönített légterek stratégiai, dinamikusabb elő-taktikai és taktikai menedzselését.

European Deployment Roadmap for Flight Object Interoperability

SWIM ernyője alatt ez a projekt a különböző ATM rendszerek által nyújtott információk, adatok globális szintű sztenderdizálását célozza meg. Minden repülési információ (pl. útvonal, katonai légterek kijelölése, időjárás információk, érkezési futópályához tartozó adatok) globálisan megosztható és dinamikusan kezelhetők legyenek, így minden érintett (légitársaság, reptér, ANSP) a számára szükséges, legfrissebb információ birtokában legyen.

Deploy SWIM governance

A SWIM az információ menedzsment és - csere koncepciójában bekövetkező paradigmaváltás a teljes ATM hálózat szereplőinek bevonásával. A projekt célja felállítani az elsődleges intézményi struktúrát, jogi és pénzügyi keretrendszert. A projekt során kialakításra kerülnek az egységes SWIM sztenderdek, iránymutatást adó segédanyagok, SWIM szolgáltatás definíciói és a compliance keretrendszer. A projekt célja, hogy minden légiközlekedésben érintett szereplő a megfelelő időben a megfelelő információhoz jusson.

DLS Implementation Project - Path 1 "Ground" stakeholders

Az adatkapcsolat kialakítása és alkalmazása Európában kiemelkedő fontosságú a PCP AF6, i4D trajektória megvalósítása érdekében. A Datalink Services Recovery Plan (Adatkapcsolati Helyreállítási Terv) alapján a projektnek a multifrekvenciás hálózatok országos és regionális szintű kialakítására, fejlesztésére kell összpontosítania. A projekt célja a multifrekvenciás adatkapcsolat kiépítése és fejlesztése, mely előfeltétel a szolgáltatási terület alapú koncepció felé. A multifrekvenciás szolgáltatás célja a meglévő frekvencia túlterheltségének csökkentése, mely a növekvő forgalom kezeléséhez elengedhetetlen.

DLS Implementation Project - Path 2

Szintén az adatkapcsolati szolgáltatások fejlesztését célozza a DLS Path 2 projekt. Célja a SESAR Deployment Manager támogatása a megvalósítandó megoldásokhoz vezető lépések és tevékenységek feltárásában. Döntéselőkészítő tanulmány segít meghatározni a szolgáltatási területet/körzeteket és előzetesen definiálni a pán-európai adatkapcsolati rendszer technológiai felépítést, figyelembe véve a pénzügyi és jogi aspektusokat is.

Implementation of PBN procedures in Hungary

A projekt keretében hét polgári (Győr/Pér, Hévíz/Balaton, Debrecen, Pécs, Szeged, Nyíregyháza és Békéscsaba) és három katonai (Pápa, Kecskemét, Szolnok) repülőtéren valósulhat meg a Performance Based Navigation (PBN), azaz a teljesítményalapú eljárások megtervezése, amely lehetővé teszi a műholdas megközelítések megvalósítását.

3.5 Környezetvédelem

A HungaroControl Zrt. elismeri a környezetvédelem és a fenntartható fejlődés fontosságát, gazdasági és társadalmi jelentőségét. Tevékenysége során kötelezettséget vállalt a természet és a környezet megóvására, a környezet állapotának javítására. Elkötelezettségünket a Társaság Környezeti politikája igazolja.

Fejlesztéseink között környezetvédelmi célként kezeljük a környezetbarát technológiákat és az energiahatékony megoldásokat, valamint az alternatív energia megoldásokat.

A HungaroControl Zrt. az ISO 14031:1999 szabvány szerinti Környezeti Teljesítményértékelési rendszert működtet annak érdekében, hogy a meglévő ISO 14001 szabványnak megfelelő működését továbbfejlessze.

A HungaroControl Zrt. környezetirányítási rendszerének fejlesztése és az új MSZ EN ISO 14001:2015 szabványnak való megfelelés érdekében 2017-ben felülvizsgálta az ISO 14031:1999 szabvány szerinti Környezeti Teljesítményértékelési rendszerében alkalmazott mérőszámokat, valamint a 2017-2019. évekre vonatkozóan Intézkedési tervet határozott meg. Az intézkedések elsősorban az energiahatékonyág növelésére, a légi járművek környezetterhelésének csökkentésére, a fajlagos anyag és eszközfelhasználás csökkentésére, illetve a hulladék-gazdálkodás hatékonyságának növelésére irányulnak. A meghatározott feladatok ütemezett teljesítése biztosítja a Társaság környezeti és energetikai szempontú teljesítményének további javulását – amelyet a belső auditálási folyamat során ellenőrzünk.

A sűrűsödő légiforgalom következményeként megnövekedett zajproblémák és a CO₂-kibocsátás kezelésében továbbra is aktív szerepet vállalunk.

A 2016. évi LVII. törvény alapján Társaságunk bevezette az ISO 50001 szabvány szerinti energiairányítási rendszert.

Környezetvédelmi fejlesztésekre Társaságunk nem kapott támogatást 2017. évben, és nem tervezi e jogcímen támogatás igénylését.

A környezet védelmét szolgáló eszközök kimutatását a mellékletek között a **4.7. melléklet** tartalmazza.

A keletkezett hulladékok alakulását a 4.8. mellékletben található táblázat mutatja. A 2015. évi hulladék mennyiséghez képest lényeges változás nincs, némi csökkenés tapasztalható. A veszélyes hulladékok, környezetre káros anyagok nyitó- és zárókészletének mennyiségi és értékadatait a **4.8. melléklet** tartalmazza.

A Társaság tevékenységéhez kapcsolódóan környezetkárosításból vagy szennyezésből fakadó kötelezettsége nem keletkezett. A Társaság által minden előírás szerinti környezetvédelmi termékdíj, valamint környezetterhelési díj és egyéb környezetvédelemmel összefüggő díj megfizetésre került. A környezetvédelemmel kapcsolatos egyéb kötelezettségek összegét a **4.9. melléklet** tartalmazza. A kötelezettségek között ki nem mutatott környezetvédelmi, helyreállítási költsége a Társaságnak nem volt.

3.6 Kutatás-fejlesztés támogatása

A HungaroControl Zrt. stratégiájának fontos része a kutatás-fejlesztési tevékenység. A HungaroControl kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységének erősítésével válaszol azokra a kihívásokra, amelyek elé az európai légi fogalom növekedése és az Unió Egységes Európai Égbolt (Single European Sky, SES) keretszabályozásának integrációs és hatékonyságjavító törekvései állítják a kontinens léginnavigációs szolgáltatóit.

A Társaság és a légiközlekedési iparág fejlesztésében érintett hazai egyetemek és intézmények összefogásával létrejött egy együttműködés, melynek célja, hogy támogassa a magyarországi kutatómunkát, megteremtse az összeköttetést a hazai K+F erőfeszítések és az európai szintű kezdeményezések között, ezáltal megalapozza egy regionális léginnavigációs tudásközpont létrehozását. A platformban részt vevők egymás tudástőkéjének kiegészítésével eredményesen szerepelhetnek hazai és nemzetközi K+F programokban, hatékonyabban tesztelhetnek új módszereket, gyorsabban implementálhatnak új technológiákat.

A kutatás-fejlesztés hatékony támogatására 2017-ben a Társaság szervezeti változással is reagált, létrehozta az Üzletfejlesztési Igazgatóságon belül a Szakmai Fejlesztési Osztályt, mely a vállalati stratégiához alkalmazkodva a fejlesztési és innovációs tevékenységeket koordinálja és valósítja meg.

Budapest, 2018. április 18.

Vezérigazgató

IV. Mellékletek

4.1 Cashflow kimutatás

2017. üzleti év		adatok eFt-ban	
	A tétel megnevezése	Előző év	Tárgyév
I.	Szokásos tevékenységből származó pénzeszköz-változás	11 099 524	11 904 421
1	Adózás előtti eredmény ±	4 206 054	2 576 891
2	Elszámolt amortizáció +	4 144 984	4 369 991
3	Elszámolt értékvesztés és visszairás ±	80 017	242 891
4	Céltartalék képzés és felhasználás különbözete ±	-917 017	940 281
5	Befektetett eszközök értékesítésének eredménye ±	-5 821	-740
6	Szállítói kötelezettség változása ±	-64 727	317 974
7	Egyéb rövid lejáratú kötelezettség változása ±	-527 416	-100 590
8	Passzív időbeli elhatárolások változása ±	3 485 623	5 314 058
9	Vevőkövetelés változása ±	-337 581	-506 799
10	Forgóeszközök (vevőkövetelés és pénzeszköz nélkül) változása ±	2 827 833	1 784 300
11	Aktív időbeli elhatárolások változása ±	494 480	-1 249 839
12	Fizetett, fizetendő adó (nyereség után) -	-1 286 905	-783 997
13	Fizetett, fizetendő osztalék, részesedés -	-1 000 000	-1 000 000
II.	Befektetési tevékenységből származó pénzeszköz-változás	-11 050 633	-8 528 386
14	Befektetett eszközök beszerzése -	-11 051 225	-8 529 126
15	Befektetett eszközök eladása +	592	740
16	Kapott osztalék, részesedés +	0	0
III.	Pénzügyi műveletekből származó pénzeszköz-változás	-880 355	-523 689
17	Részvénykibocsátás, tőkebevonás bevétele +	0	0
18	Kötvény, hitelviszonyt megtestesítő értékpapír kibocsátásának bevétele +	0	0
19	Hitel és kölcsön felvétele +	0	0
20	Hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök és elhelyezett bankbetétek törlesztése, megszüntetése, beváltása +	67	0
22	Véglegesen kapott pénzeszköz +	731 289	863 333
23	Részvénybevonás, tőke kivonás (tőkeleszállítás) -	0	0
24	Kötvény és hitelviszonyt megtestesítő értékpapír visszafizetése -	0	0
25	Hitel és kölcsön törlesztése, visszafizetése -	0	0
26	Hosszú lejáratra nyújtott kölcsönök és elhelyezett bankbetétek -	-8 895	-241 105
27	Véglegesen átadott pénzeszköz -	-1 255 293	-980 865
28	Alapítókkal szembeni, illetve egyéb hosszú lejáratú kötelezettségek változása ±	-347 523	-165 052
IV.	Pénzeszközök változása (±I±II±III. sorok) ±	-831 464	2 852 346

4.2 Immateriális javak állományváltozása

2017. év

eFt-ban

MEGNEVEZÉS	VAGYONÉRTÉKŰ JOGOK			SZELLEMI TERMÉK			ALAPÍTÁS ÁTSZERVEZÉS	IMMATERIÁLIS JAVAKRA ADOTT ELŐLEGEK	IMMATERIÁLIS JAVAK ÖSSZESEN
	Használatba vett	Használatba nem vett	Összesen	Használatba vett	Használatba nem vett	Összesen			
NYITÓ BRUTTÓ É.	15 126 698	124 137	15 250 835	9 428 912	974	9 429 886	0	0	24 680 721
Vásárlás	0	2 806 648	2 806 648	0	18 774	18 774	0	20 216	2 845 638
Aktiválás	465 110	0	465 110	19 698	0	19 698	0	0	484 808
Előállítás	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Átsorolás	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Leltártöbblet	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb növekedés	0	0	0	0	0	0	0		0
Növekedés összesen	465 110	2 806 648	3 271 758	19 698	18 774	38 472	0	20 216	3 330 446
Selejtezés	531	300	831	3 150	50	3 200	0	0	4 031
Eladás	9	0	9	0	0	0	0	0	9
Leltárhány	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb csökkenés	1	29 550	29 551	0	0	0	0	900	30 451
Térítés nélküli átadás	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Átsorolás	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aktivált érték	0	465 110	465 110	0	19 698	19 698	0	0	484 808
Csökkenés összesen	541	494 960	495 501	3 150	19 748	22 898	0	900	519 299
ZÁRÓ BRUTTÓ É.	15 591 267	2 435 825	18 027 092	9 445 460	0	9 445 460	0	19 316	27 491 868
Nyitó é.cs.	7 599 932	0	7 599 932	9 367 057	0	9 367 057	0	0	16 966 989
Terv szerinti növekedés	2 097 657	0	2 097 657	33 020	0	33 020	0	0	2 130 677
Átsorolás	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terv szerint csökkenés selejtezés miatt	531	0	531	3 150	0	3 150	0	0	3 681
Terv szerint csökkenés értékesítés miatt	9	0	9	0	0	0	0	0	9
Terv szerint csökkenés leltárhány miatt	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terv szerint csökkenés egyéb csökkenés miatt	1	0	1	0	0	0	0	0	1
Terv szerinti csökkenés térítés nélküli átadás miatt	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Terven felüli növekedés	0	300	300	0	50	50	0	0	350
Terven felüli csökkenés	0	300	300	0	50	50	0	0	350
Záró é. cs.	9 697 048	0	9 697 048	9 396 927	0	9 396 927	0	0	19 093 975
NYITÓ NETTÓ É.	7 526 766	124 137	7 650 903	61 855	974	62 829	0	0	7 713 732
ZÁRÓ NETTÓ É.	5 894 219	2 435 825	8 330 044	48 533	0	48 533	0	19 316	8 397 893

4.3 Tárgyi eszközök állomány változása

2017. év

e Ft-ban

MEGNEVEZÉS	INGATLANOK			MŰSZAKI BERENDEZÉS	EGYÉB BERENDEZÉS	BEFEJEZETLEN BERUHÁZÁS	BERUHÁZÁSRA ADOTT ELŐLEGEK	TÁRGYI ESZKÖZÖK ÖSSZESEN
	Saját ingatlanok	Vagyongkezelésbe átvett ingatlanok	Összesen					
NYITÓ BRUTTÓ É.	5 151 369	6 508 824	11 660 193	12 922 146	4 606 470	611 705	0	29 800 514
Vásárlás	0	0	0	0	0	2 177 640	14 472	2 192 112
Aktiválás	210 007	179 917	389 924	718 157	794 560	0	0	1 902 641
Előállítás	0	0	0	0	0	0	0	0
Átsorolás	0	0	0	0	0	0	0	0
Leltártöbblet	0	0	0	0	0	0	0	0
Térítés nélküli átvétel	0	0	0	0	600	0	0	600
Egyéb növekedés	0	0	0	0	2 676	2 676	0	5 352
Növekedés összesen	210 007	179 917	389 924	718 157	797 836	2 180 316	14 472	4 100 705
Értékesítés	0	0	0	636	20 582	0	0	21 218
Készletre való átsorolás	0	0	0	0	0	0	0	0
Átsorolás	0	0	0	0	0	0	0	0
Selejtezés, Bontás	0	23 736	23 736	109 423	209 926	0	0	343 085
Térítés nélküli átadás	0	0	0	12 995	34 032	0	0	47 027
Leltárhány	0	0	0	0	0	0	0	0
Egyéb csökkenés	0	0	0	0	1 576	29 251	10 006	40 833
Aktiválás	0	0	0	0	0	1 905 917	0	1 905 917
Csökkenés összesen	0	23 736	23 736	123 054	266 116	1 935 168	10 006	2 358 080
ZÁRÓ BRUTTÓ É.	5 361 376	6 665 005	12 026 381	13 517 249	5 138 190	856 853	4 466	31 543 139
Nyitó é.cs.	837 456	2 604 167	3 441 623	6 777 129	2 679 187	0	0	12 897 939
Terv szerinti écs növekedés	240 150	312 678	552 828	1 078 746	607 740	0	0	2 239 314
Terv szerinti écs csökkenés értékesítés miatt	0	0	0	636	20 582	0	0	21 218
Terv szerinti écs csökkenés készletre átsorolás miatt	0	0	0	0	0	0	0	0
Terv szerinti écs csökkenés selejtezés miatt	0	17 781	17 781	109 423	209 925	0	0	337 129
Terv szerinti écs csökkenés térítés nélküli átadás miatt	0	0	0	12 995	34 032	0	0	47 027
Terv szerinti écs csökkenés leltárhány miatt	0	0	0	0	0	0	0	0
Terv szerinti écs csökkenés egyéb csökkenés miatt	0	0	0	0	1 576	0	0	1 576
Terven felüli écs növekedés	0	5 955	5 955	0	1	0	0	5 956
Terven felüli écs csökkenés	0	5 955	5 955	0	1	0	0	5 956
Terven felüli écs egyéb csökkenése	0	0	0	0	0	0	0	0
Záró é. cs.	1 077 606	2 899 064	3 976 670	7 732 821	3 020 812	0	0	14 730 303
NYITÓ NETTÓ É.	4 313 913	3 904 657	8 218 570	6 145 017	1 927 283	611 705	0	16 902 575
ZÁRÓ NETTÓ É.	4 283 770	3 765 941	8 049 711	5 784 428	2 117 378	856 853	4 466	16 812 836

4.4 Légiforgalmi irányítási szolgáltatások árbevétele – földrajzi megbontásban

Átrepülő forgalom - Útvonalirányítási Díjbevétele adatok eFt-ban

Sorrend	Ország	2017. értékesítés árbevétele	2017. értékesítés %
1	Törökország	4 057 625	14,64%
2	Egyesült Arab Emírátsok	3 634 368	13,12%
3	Németország	2 552 709	9,21%
4	Egyesült Királyság	1 707 254	6,16%
5	Magyarország	1 683 114	6,07%
6	Qatar	1 441 576	5,20%
7	Ausztria	996 731	3,60%
8	Írország	875 329	3,16%
9	Oroszország	703 738	2,54%
10	Románia	671 438	2,42%
11	Hollandia	589 787	2,13%
12	Szingapúr	558 474	2,02%
13	Svájc	468 337	1,69%
14	India	448 892	1,62%
15	Franciaország	436 898	1,58%
16	Cseh Köztársaság	392 266	1,42%
17	Lengyelország	367 025	1,32%
18	Amerikai Egyesült Államok	362 538	1,31%
19	Thaiföld	339 673	1,23%
20	Izrael	312 225	1,13%
21	Oman	282 633	1,02%
22	Szerbia	278 632	1,01%
23	Svédország	257 013	0,93%
24	Bulgária	230 880	0,83%
25	Ukrajna	228 758	0,83%
	Egyéb országok	3 829 031	13,81%
	Átrepülő forgalom - Útvonalirányítási Díjbevétele	27 706 944	100,00%

Közelkörzet - Terminálirányítás Díjbevétele adatok eFt-ban

Sorrend	Ország	2017. értékesítés árbevétele	2017. értékesítés %
1	Magyarország	1 397 065	25,29%
2	Írország	832 547	15,07%
3	Németország	728 898	13,20%
4	Egyesült Királyság	378 980	6,86%
5	Törökország	199 195	3,61%
6	Svájc	177 562	3,21%
7	Hollandia	172 073	3,12%
8	Franciaország	165 128	2,99%
9	Belgium	124 416	2,25%
10	Egyesült Arab Emírátsok	123 663	2,24%
11	Qatar	113 630	2,06%
12	Oroszország	97 605	1,77%
13	Lengyelország	87 929	1,59%
14	Finnország	77 235	1,40%
15	Amerikai Egyesült Államok	76 362	1,38%
16	Ausztria	75 476	1,37%
17	Norvégia	70 787	1,28%
18	Cseh Köztársaság	70 621	1,28%
19	Izrael	63 735	1,15%
20	Luxemburg	62 006	1,12%
21	Olaszország	45 992	0,83%
22	Kína	45 934	0,83%
23	Lettország	39 242	0,71%
24	Románia	34 716	0,63%
25	Görögország	34 648	0,63%
	Egyéb országok	227 820	4,13%
	Közelkörzet - Terminálirányítás Díjbevétele	5 523 265	100,00%

Kosovó felett átrepülő forgalom Díjbevétele adatok eFt-ban

Sorrend	Ország	2017. értékesítés árbevétele	2017. értékesítés %
1	Törökország	269 379	19,48%
2	Németország	150 507	10,88%
3	Egyesült Királyság	138 261	10,00%
4	Magyarország	77 322	5,59%
5	Egyesült Arab Emírátsok	58 307	4,22%
6	Írország	58 107	4,20%
7	Izrael	45 739	3,31%
8	Ausztria	45 365	3,28%
9	Hollandia	40 088	2,90%
10	Szerbia	33 900	2,45%
11	Qatar	33 884	2,45%
12	Egyiptom	32 750	2,37%
13	Görögország	29 190	2,11%
14	Cseh Köztársaság	26 545	1,92%
15	Svájc	24 433	1,77%
16	Oroszország	23 001	1,66%
17	Franciaország	22 771	1,65%
18	Lengyelország	22 400	1,62%
19	Svédország	21 847	1,58%
20	Románia	17 546	1,27%
21	Bulgária	16 394	1,19%
22	Olaszország	16 290	1,18%
23	Libanon	16 134	1,17%
24	Belgium	14 038	1,02%
25	Dánia	13 909	1,01%
	Egyéb országok	134 696	9,72%
	Kosovó felett átrepülő forgalom Díjbevétele	1 382 803	100,00%

4.5 Importbeszerzések

2017. Év

adatok ezer Ft-ban

Ország	2017. Termékbeszerzés	2017. Szolgáltatás beszerzés
Franciaország	164 448	2 231 918
Belgium	-	1 330 431
Szlovákia	2 246	189 677
Ausztria	86 970	146 610
Egyesült Királyság	231 084	126 138
Szlovénia	9 515	116 203
Németország	138 221	100 284
Hollandia	9 809	56 410
Bulgária	-	42 477
Finnország	92 173	39 503
Egyéb országok	153 862	52 123
EU országok összesen	888 328	4 431 774
Szerbia	9	186 344
Macedónia	-	61 992
Koszovó	-	54 010
Kanada	3 118	51 621
Egyéb országok	4	123 236
NON-EU országok összesen	3 131	477 203
Importbeszerzések	891 459	4 908 977

4.6 Társasági adóalap módosító tételek

2017. évi társasági adóalapot módosító tételek

adatok eFt-ban

Társasági adóalapot növelő tételek összesen:	12 169 981
A várható kötelezettségekre és a jövőbeni költségekre képzett céltartalék, céltartalékot növelő összeg	2 913 153
A számviteli törvény szerint az adóévben terv szerinti értékcsökkenési leírásként és terven felüli értékcsökkenésként elszámolt összeg, kivezetett eszközök könyv szerinti értéke	4 371 595
Nem a vállalkozási, bevételszerző tevékenységgel kapcsolatos költségek, ráfordítások összege	5 792
Jogerős határozatban megállapított bírság, az Art. és Tb-törvények szerinti jogkövetkezmények ráfordításként elszámolt összege az önellenőrzéshez kapcsolódó kivételével	1 005
Az adóévben követelésre elszámolt értékvesztés összege	261 388
Az adóellenőrzés, önellenőrzés során megállapított, adóévi költségként, ráfordításként, vagy adóévi nettó árbevétel, bevétel, aktivált saját teljesítmény csökkentéseként elszámolt összeg	8 248
Egyéb növelő jogcímek (elszámolási egyenlegek összevontan)	4 608 800
Társasági adóalapot csökkentő tételek összesen:	5 339 588
A várható kötelezettségekre és a jövőbeni kötelezettségekre képzett céltartalék felhasználása következtében az adóévben bevételként elszámolt összeg	1 972 872
Az adótörvény szerint figyelembe vett értékcsökkenési leírás összege, kivezetett eszközök számított nyilvántartási értéke	3 294 755
Behajthatatlanná vált követelés leírásakor a korábbi adóévekben adóalap növelő tételként elszámolt értékvesztés összege, valamint a követelés átruházásakor, kiegyenlítésakor, beszámításakor elszámolható összeg, az adóévben visszaírt értékvesztés	55 549
Az adóellenőrzés, önellenőrzés során megállapított adóévi bevételként, vagy aktivált saját teljesítmény növeléseként, vagy adóévi költség, ráfordítás csökkentéseként elszámolt összeg	3 056
Az adott adomány, támogatás igazolt összege	13 356

4.7 A környezet védelmét közvetlenül szolgáló immateriális javak és tárgyi eszközök

A Szt. 94. § (1) A környezet védelmét közvetlenül szolgáló tárgyi eszközök - 92. § (1) bekezdése szerint - részletezett adatai

adatokEft-ban

Telephely	Eszköz azonosító	Megnevezés	Aktíválási dátum	Bruttó érték 2016.12.31	Halmozott értékcsökkenés 2016.12.31	Nettó érték 2016.12.31	2017 évi bruttó érték változás (+) növekedés (-) csökkenés	2017. évi értékcsökkenési érték változás (+) növekedés (-) csökkenés	Bruttó érték 2017.12.31	Halmozott értékcsökkenés 2017.12.31	Nettó érték 2017.12.31
KRAD	38037	Kőrishegyi radarállomás napkollektoros rendszer	2012.06.11	9 932	3 602	6 330	0	791	9 932	4 393	5 539
PRAD	38069	Püspökladányi radarállomás napkollektoros rendszer	2012.07.12	9 371	3 357	6 014	0	751	9 371	4 108	5 263
PRAD	21203	Püspökladányi radarállomás hulladéktároló	2012.03.19	3 411	327	3 084	0	68	3 411	395	3 016
LHBP	42482	ANS II udvari világítás (energiatakarékos)	2017.12.07	Az ANS 2 épület részét képezi, nincs önálló értéke.							
LHBP	33045	ANS II intelligens fan-coil vezérlés kialakítása	2017.07.31	Az ANS 3 épület részét képezi, nincs önálló értéke.							
LHBP	42483	ANS III OPS világítás (energiatakarékos)	2017.04.13	Az ANS 3 épület részét képezi, nincs önálló értéke.							
Sajóhídvég	12255	Ablaksere	2017.11.02	Sajóhídvégi irányadó állomás részét képezi, nincs önálló értéke.							
LHBP	30631	ANS3 épület Légtechnika-légkezelő	2012.08.21	42 449	16 893	25 556	9 993	5 107	52 442	22 000	30 442
LHBP	36862	Forgó utca csapadékvíz szikkasztó kutak	2013.12.12	1 633	200	1 433	0	65	1 633	265	1 368
LHBP	38448	Monitoring kút	2014.11.10	513	110	403	0	51	513	161	352
LHBP	37395	Veszélyes hulladéktároló Kőrishegy	2014.02.18	4 299	247	4 052	0	86	4 299	333	3 966
LHBP	45410	Energiamenedzsment (EIR) rendszer licence	2017.11.16	0	0	0	515	21	515	21	494
LHBP	45411	Energiamenedzsment (EIR) rendszer	2017.11.16	0	0	0	5 384	223	5 384	223	5 161

(LHBP= HC Székház, KRAD = Kőrishegyi radarállomás, PRAD= Püspökladányi radarállomás)

4.8 A veszélyes hulladékok, környezetre káros anyagok mennyiségi és értékadatai

Telephely	Azonosító kód	Hulladék megnevezése	2016-ban átadott mennyiség (kg)	2017. Nyitó-készlet (kg)	2017-ban átadott mennyiség (kg)	2017. Záró-készlet (kg)
LHBP	08 03 17*	Veszélyes anyagokat tartalmazó, hulladékká vált toner	167	0	131	0
LHBP	08 03 18	Nem veszélyes toner	0	0	0	0
LHBP	13 02 05*	Fáradt olaj	37	0	27	0
LHBP	15 01 01	Papír és karton csomagolási hulladékok	4 466	0	3 117	0
LHBP	15 01 02	Műanyag csomagolási hulladékok	821	0	950	0
LHBP	15 01 03	Fa csomagolási hulladék	158	0	0	0
LHBP	15 01 06	Kevert csomagolási hulladék	0	0	0	0
LHBP	15 01 10*	Szennyezett csomagolási hulladék	52	0	18	0
LHBP	15 02 02*	Veszélyes anyagokat tartalmazó használatból kivont berendezések, amelyek különböznek 16 02 09-től 16 02 12-ig felsorolt tételektől	0	5	35	0
LHBP	16 01 17	Vas és acél	0	0	0	0
LHBP	16 02 09*	Veszélyes anyagokat tartalmazó használatból kivont berendezések, amelyek különböznek 16 02 09-től 16 02 12-ig felsorolt tételektől	0	0	0	0
LHBP	16 02 13*	Veszélyes anyagokat tartalmazó használatból kivont berendezések, amelyek különböznek 16 02 09-től 16 02 12-ig felsorolt tételektől	0	0	0	0
LHBP	16 02 14	Kiselejtezett berendezés, amely különbözik a 16 02 09-től és a 16 02 13-tól	0	0	0	0
LHBP	16 06 01*	Ólomakkumulátorok	228	0	0	0
LHBP	16 10 02	Vizes folyékony hulladékok, amelyek különböznek a 16 10 01-től	0	0	0	0
LHBP	18 01 03*	Egyéb hulladékok, amelyek gyűjtése és ártalmatlanítása speciális követelményekhez kötött a fertőzések elkerülése érdekében	25	0	14	0
LHBP	19 08 09	Olaj- víz elválasztásból származó, étolajból és zsírból eredő zsír-olaj keverék	2 620	0	0	0
LHBP	20 01 01	Papír és karton	3 465	0	3 978	0
LHBP	20 01 21	Fénycsővek és egyéb higanytartalmú hulladékok	0	0	0	0
LHBP	20 01 23*	Fénycsővek és egyéb higanytartalmú hulladékok	0	0	42	0
LHBP	20 01 33*	Elemek, akkumulátorok	200	0	73	0
LHBP	20 01 35*	Veszélyes anyagokat tartalmazó, kiselejtezett elektromos és elektronikus berendezések, amelyek különböznek a 20 01 21 és 20 01 23 kódszámú hulladékoktól	1 073	0	1 791	0
LHBP	20 01 36	Kiselejtezett elektromos és elektronikus berendezések, amelyek különböznek a 20 01 21-től, a 20 01 23-tól és a 20 01 35-től	3 813	0	4 767	0
LHBP	20 01 39	Műanyag hulladék	210	0	137	0
LHBP	20 01 40	Fémek	650	0	0	0
LHBP	20 03 07	Lomhulladék	5 060	0	786	0
PRAD	05 01 03*	Tartályfenék iszap	380	0	0	0
		Összesen	23 425	5	15 866	0

* A veszélyes hulladékok azonosító kódszáma csillaggal került megjelölésre
(LHBP= HC Székház, KRAD = Kőrishegyi radarállomás, PRAD= Püspökladányi radarállomás)

adatok eFt-ban

Hulladék típusok	2016. év	2017. év
Nem veszélyes hulladék	11 413	12 683
Veszélyes hulladék	45	26
Összesen	11 458	12 709

A Társaság a telephelyeken a veszélyes hulladékokat a jogszabályoknak megfelelően az arra kijelölt helyen tárolja, szállításáról, ártalmatlanításáról megfelelően gondoskodik.

4.9 Egyéb környezetvédelmi kötelezettségek

adatok eFt-ban

Egyéb környezetvédelmi kötelezettségek	2016. év	2017. év
Környezetvédelmi termékdíj	170	313
Környezetterhelési díj	68	35
Környezetvédelmi vizsgálatok	18	18
Légszennyezés mérés	90	0
Szennyvízvizsgálat	243	173
Tartály szivárgásvizsgálat	0	56
Klímaberendezések hűtőkörei utáni díjfizetési kötelezettség	91	116
Környezet Irányítási Rendszer tanúsításának díja	0	1 532
Üzemi gyűjtőhely Hatósági jóváhagyása	0	40
Talajvizsgálatok	884	0

4.10 Szakmai rövidítések magyarázata

Szakmai rövidítések, kifejezések magyarázata angolul			
ACC	Area Control Center <i>Távolkörzeti Irányítás</i>	FRA	Free Route Airspace <i>Szabad Útvonalú Légtér</i>
ACDM	Airport Collaborative Decision Making <i>Repülőtéri együttműködésen alapuló döntéstámogató rendszer</i>	HMI-CWP	Human Machine Interface - Controller Working Position <i>Humán-gépi interfész - Irányítói munkahely</i>
AFIS	Aerodrome Flight Information Service <i>Repülőtéri Repüléstájékoztató Szolgálat</i>	HUFRA	Hungarian Free Route Airspace <i>Magyar Szabad Útvonalú Légtér</i>
AIP	Aeronautical Information Publication <i>Légiforgalmi Tájékoztató Kiadvány</i>	IFRS	International Financial Reporting Standards <i>Nemzetközi Pénzügyi Beszámolási Standardok</i>
AIS	Aeronautical Information Service <i>Légiforgalmi Tájékoztató Szolgálat</i>	K+F	Research and Development <i>Kutatás-fejlesztés</i>
ANS	Air Navigation Services <i>Légiforgalmi Szolgálatok</i>	KFOR	Kosovo Force <i>Kosovói Nemzetközi Biztonsági Erő</i>
ANSP	Air Navigation Service Provider <i>Légiforgalmi Irányító Szolgálat</i>	MÁK	Hungarian State Bond <i>Magyar Államkötvény</i>
AMAN	Arrival Management <i>Repülőtéri leszállító rendszer</i>	MATIAS	Magyar Automated and Integrated ATC System <i>Magyar automatizált és integrált légiforgalmi rendszer</i>
APP	Approach <i>Közel-körzeti irányítás</i>	MKVK	Hungarian Chamber of Auditors <i>Magyar Könyvvizsgálói Kamara</i>
A-SMGCS	Advanced Surface Movement Guidance and Control System <i>Fejlett földfelszíni mozgásokat irányító és ellenőrző rendszer</i>	MNV Zrt.	Hungarian National Property Management Ltd. <i>Magyar Nemzeti Vagyongkezelő Zrt.</i>
ATC	Air Traffic Control <i>Légiforgalmi Irányítás</i>	MtM	Mark-to-Market <i>Nyitott pozíció aktuális piaci értéke</i>
ATM	Air Traffic Management <i>Légiforgalmi Irányítás</i>	ODS Toolbox	Operational Data Store Toolbox <i>Műveleti Adattárház Eszköztár</i>
AWOS	Automated Weather Observing System <i>Automata időjárás megfigyelő rendszer</i>	OMSZ	National Weather Service Provider <i>Országos Meteorológiai Szolgálat</i>
CEF	Connecting Europe Facility <i>Európai Hálózatfinanszírozási Eszköz</i>	PBN	Performance Based Navigation <i>Teljesítmény alapú navigációs eljárások</i>
CPDLC	Controller-Pilot Data-Link Communication <i>Légiforgalmi irányító és pilóta közötti adatkapcsolati kommunikációs mód</i>	SES	Single European Sky <i>Az Európai Unió "Egységes Európai Égbolt" keretszabályozása</i>
CRCO	Central Route Charges Office <i>Központi Útvonaldíj Iroda</i>	SESAR	Single European Sky ATM Research <i>Egységes Európai Égbolt Légiforgalmi Irányítási Kutató Program</i>
CRDS	Center of Research, Development and Simulation <i>Kutatási, Fejlesztési és Szimulációs Központ</i>	SJU	SESAR Joint Undertaking <i>Egységeseurópai égbolt ATM kutatási program közös vállalat</i>
DKJ	Treasury Bill <i>Diszkont Kincstár Jegy</i>	SMR	Surface Movement Radar <i>Felszíni mozgásokat érzékelő radar</i>
DLS	Datalink Services <i>Adatkapcsolati szolgáltatás</i>	SU	Service Unit <i>Szolgáltatási Egység</i>
EC	European Commission <i>Európai Bizottság</i>	SWIM	System Wide Information Management <i>Rendszer szintű információ menedzsment</i>
En-route	Route Charge <i>Útvonalirányítás</i>	TNC	Terminal Navigation Charge <i>Terminálirányítási Díj</i>
EU	European Union <i>Európai Unió</i>	TEN-T	Trans-European Transport Network <i>Transzeurópai Közlekedési Hálózat</i>
EUROCONTROL	European Organisation for the Safety of Air Navigation <i>Európa Szervezet a Légiközlekedés Biztonságáért</i>	TEN-T EERP	TEN-T European Economic Recovery Plan <i>TEN-T Európai Gazdaságélénkítő Terv</i>
FAB	Functional Airspace Block <i>Funkcionális Légtérblokk</i>	rTWR	Remote Tower <i>Távoli toronyirányítás</i>
FAB CE	FAB Central Europe <i>Közép-Európai Funkcionális Légtérblokk</i>	TÉR	Performance Evaluation System <i>Teljesítmény Értékelési Rendszer</i>